

Izziv

IX. letnik, številka 17, december 2009

Poštnina
plačana
pri pošti
1131
Ljubljana

Društvo paraplegikov
ljublanske pokrajine

Drznite si ...

Ljudje za svoje življenje vselej krivijo zunanje okoliščine. Na tem svetu uspevajo samo ljudje, ki se pogumno napotijo iskat okoliščine, kakršne si želijo, če pa jih ne morejo najti, jih ustvarijo sami. (George Bernard Shaw)

Že zdavnaj sem se nehala ukvarjati z vprašanji, zakaj se mi je zgodilo to in ono, zakaj prav meni ... Zakaj?! Če ne bi ... Ne sanjam več o tem, da bi nekoč shodila, ne sanjam, kako lepo bi bilo življenje brez invalidskega vozička. Lepo vas prosim! Toliko sem pa realna! Verjamem, da se mi s tem kakovost življenja ne bi bistveno izboljšala. Ok, logistike bi bilo manj in naredila bi kakšno stvar, ki je sedaj RES ne morem. Ampak to je pa tudi vse. Verjemite mi, da sem srečala mnogo ljudi, ki so »zdravi«, pa vendar nezadovoljni, izgubljeni, brez sanj, prazni, obremenjeni z zamujenimi priložnostmi, zazrti v čas, ki je že minil.

Preveč energije in časa namenjamo iskanju odgovorov, ki v bistvu ne bi spremenili ničesar. Prevečkrat živimo v preteklosti in nam zmanjka zagona za danes, jutri. Pustimo zakaje in ukvarjanje s preteklostjo! Živimo tukaj in zdaj! Sprejmimo življenje tako, kot je. In v teh okvirih živimo polno. Bodimo drzni v svojih sanjah in željah. Bodimo pogumni v spopadanju z življenjem, vsakdanjimi izzivi, vzponi in padci. Drznost je sposobnost priznati, da je treba pasti, če hočemo vedeti, kaj je vzpon.

Upajte si sanjati, upajte si želeli – tudi tisto, kar vsi mislijo, da ne zmorete, da ni realno, da ni pametno, ni primerno ... Tudi to! Ne poslušajte tistih, ki vas omejujejo in vaše želje zatrejo že v kali. Drznite si stopiti iz okvirov klišejev in pravil, iz vsakdanje povprečnosti in primernosti. Upajte biti prvi ali celo edini!

Pustite svojim drznim pticam sanj, da poletijo. Tudi plašne ptice nemoči in strahu bodo našle zavetje. Zato si upajte svoje sanje izpolniti. Zato ne bodite drzni le pri sanjah, temveč tudi pri uresničitvi. Ne prepustite se samo brezplodnemu sanjarjenju, marveč napnite vse svoje moči in »skočite«. Ker vedno obstajajo ljudje, ki vam bodo pri tem pomagali. Skoraj vedno je mogoče ustvariti vsaj približek okoliščin, ki bodo dopuščale izpolnitev sanj. Pa če vam prvič ne uspe, poskusite znova. Spet in spet! Naj vas neuspeh ne potre in ustavi, ampak da zagon za nove izzive, za nove poskuse. Ker verjemite, izpolnitev sanj vam da krila, na katerih lahko letite čez milijon prepadov.

Pa začnite z majhnimi koraki: drznite si obleči kaj nemogočega, drznite si dotakniti koga, drznite si povedati komu, da ga imate radi, da ga ne marate ... Drznite si premikati meje! Vložite ves svoj jaz v iskanje tistega, kar vas razveseljuje, napolni s srečo in zadovoljstvom. Drznost je znati se smejati in tudi jokati.

Jaz se raje smejim! Jaz raje letim (tako ali drugače)! In jaz si upam!
Kaj pa vi? Si upate?

Mirjam

Društvo

- 03 Drznite si ...
- 04 Vse kaže na razširitev društvenih prostorov
- 05 Plodno leto
- 08 Če bomo ...

Novice iz MOL-a

- 10 Ljubljana – občina po meri invalidov
- 11 Pa jo je dobila ...
- 12 Uvajanje evro ključev
- 13 Obraz mesta je postal prijaznejši
- 14 Prenova tlakov v središču mesta
- 15 Sooblikujmo Ljubljano
- 16 Izognite se gneči z urbano

V središču

- 17 Groza za domačimi zidovi

Sodelovanje z občinami

- 19 Skoraj brez županov
- 23 Demokratična družba naj zagotovi enake možnosti za vse

Sociala

- 24 Podoba svojo na ogled postavim!
- 27 Samostojno življenje?
- 28 »Full fajn punce«
- 29 Dobrodelni koncert Petra Zalarja
- 30 V morskno vodo po štiridesetih letih
- 32 Čez Vrščič v Trento

Interesne

- 33 AFŽ-jevke smo zakon
- 35 Priložnost za obnavljanje angleščine
- 36 »Najjači ostaju«
- 38 Morali bi biti bolj odprti
- 43 Zagotovo se še vrnemo!
- 45 Pri farni cerkvi ...
- 46 »Število ne more biti merilo za kakovost«
- 49 Škis, mond in pagat
- 51 Prvič je najtežje

Šport

- 52 Človek obrača, bog pa obrne
- 53 Športnice izenačene z moško konkurenco
- 54 Po prvem krogu vodi Mercator
- 54 Zmaga v Vodících
- 55 Ob letu osarej
- 57 »To srečanje je zame izredno koristno!«
- 59 V Vidmu se je streljalo

Kultura

- 60 Moskva-Petuški
- 61 Rdeča jabolka
- 61 Bruno
- 62 Zakorakal v svet jazza

Potopis

- 62 Pot pod kolesa

Zgodbe

- 71 Če ptiči ne bi leteli, tudi peli ne bi!

Spolnost

- 74 4 zmore o moških in seksu
- 76 Skupaj na vrh

Razno

- 77 Zahvale

Vse kaže na razširitev društvenih prostorov

Tako imenovana »predsednikova miza« še zdaleč ni samo predsednikova, saj se na njej znajde marsikaj tudi od ostalih oseb, ki izvajajo programe. Prostorska stiska zaradi vedno več dela se že kaže in potrebno bo razmišljati o izboljšanju delovnih pogojev z razširitvijo.

Leto se izteka in 17. številka Izziva je pravkar v vaših rokah. Pa poglejmo, kaj smo dosegli v mesecih, ko se nismo slišali.

Naj začnem s praznovanjem, ki sem ga omenil že v prejšnji številki. Konec bo leta, v katerem je Zveza slavila 40 let, in so jih ostala društva dopolnila trideset. Med drugim smo to proslavili tudi z različnimi športnimi tekmovanji, sklop praznovanj pa zaključili z družabnim srečanjem na letališču Levec. Skozi ves ta čas smo uspešno izpolnjevali načrtane cilje naših programov. Seveda pa smo ob tem naleтели na različne težave, kamor sodi tudi odsotnost našega dolgoletnega voznika Tomaža, ki je moral zaradi bolezni prekiniti z delom. Ker drugi šofer Milan vsega dela ne bi zmozel sam, nam je na pomoč priskočil Luka, ki se je izkazal

za odgovornega in vestnega delavca. V poletni vročini smo imeli kopalne dneve in smo člane, ki jo z veseljem mahnejo z nami, vozili v Pacug. Ker pa že govorim o našem kraju na morju, naj dodam tudi to: po štirih letih so meseca oktobra stroji končno spet zaropotali. Začeli so izko-

pavati teren, kjer bo stala nova bivalna zgradba s 55 posteljami.

Da smo članom iz bolj oddaljenih občin pokazali, da vedno mislimo tudi na njih, smo na Kočevskem organizirali delovno srečanje, kjer smo se soočili z občinskimi predstavniki, predstavniki centrov za socialno delo ter zavodov za zdravstveno zavarovanje. S sestanka smo razbrali, kakšni problemi (lažje in težje rešljivi) pestijo člane s tistega dela našega društva. Občina Kočevje nam je v ta namen ob izvedbi tekmovanja v kegljanju pripravila tudi tiskovno konferenco, na kateri so Mirjam, Rafko ter Slavko predstavili probleme tamkajšnjih članov in poudarili nedostopnost do objektov za gibalno ovirane. Športni dogodek – tekmovanje v kegljanju, naj bi po novem prav tukaj postal tradicionalen.

Ne smem pozabiti, da omenim vestno delo upravnega odbora, ki se je od mo-

// Seje UO se zavlečejo tudi do štiri ure.

jega zadnjega javljanja sestel trikrat, in na sejah sprejel morje sklepov (povprečno 25 na sejo), ki smo jih v celoti realizirali. Upravni odbor šteje 9 članov ter dodatno predsednika disciplinske komisije in nadzornega odbora. Zraven so prisotne še osebe, ki aktivno sodelujejo pri uresničitvi sklepov. Po novem je pred društvom drugačen režim parkiranja: od prejšnje 1 ure gratis je sedaj zastoj le pol ure. A za naše člane se zato ni prav nič spremenilo, saj jim vedno ponudimo brezplačno parkiranje z boni. Ker je konec leta, vam moram predstaviti tudi plan dela za leto 2010. V oktobru smo morali oddati celoten program FIHO (Fundacija invalidske in humanitarne organizacije), v katerega smo zajeli osem posebnih socialnih programov ter njihovo delovanje. Hkrati smo predložili tudi

investicije društva, za katere upamo, da bodo v dobršni meri realizirane. Kot sem že na začetku omenil, imamo problem s prostorsko stisko, zato smo prišli do ključka, da nujno potrebujemo nove dodatne prostore. V isti soseski, bolj natančno spodaj pod našim zdajšnjim sedežem, smo že ogledovali dva manjša prostora, vsak po 9m², ki naj bi nam služila za skladiščenje predmetov ter arhiviranje dokumentov, saj jih zdaj komajda stisnemo v osrednji prostor ter prostor, kjer potekajo masaže in presoterapija. Poleg nakupa teh dveh prostorov si želimo polepšati stene društva in za nemoteno delovanje dokupiti dva računalnika. Za finančna sredstva, potrebna za vse te načrte, računamo, da bodo zajeta v plan FIHO za naslednje leto. Ker si vseh devet društev želi

takšne ali drugačne dobrine, bo najbrž težko. A ker smo po članstvu najštevilnejši, prostore pa imamo daleč najmanjše, apeliramo na Zvezo ter hkrati vsa lokalna društva, naj se končno začne upoštevati tudi te parametre. V ta namen se je na Zvezi ustanovila komisija, ki bo ustvarila formulo za ponovno delitev sredstev iz FIHA. Za zdaj imamo samo borih 27 %. Beseda »samo« se mi je kar sama vrinila v ta stavek, saj uživamo najmanjši delež pogaače glede na število članov in obseg društva.

Ker smo danes na novoletni zabavi, vam želim prijetno druženje in da se tudi drugo leto z veseljem udeležujete naših aktivnosti v čim večjem številu. Imejte vesele božične praznike in srečno novo leto!

Gregor Gračner

05

Financiranje // Društvo

Plodno leto

Če se ozrem na leto, ki se izteka, sem dokaj zadovoljna. Izvajali smo pester socialni program, z nekaj novostmi, in bili kar uspešni pri iskanju virov financiranja.

Torej spregovorimo malo o denarju! Naj spet poudarim, da je potrebno vložiti veliko truda, časa in znanja, da zagotovimo za-

dovoljivo in konstantno financiranje programov – da napolnimo malho, iz katere potem lahko trošimo. Budno je potrebno slediti informacijam, kje je še kakšen potencialni financer, ki bi omogočil boljše in obsežnejše delovanje društva, prido-

bivati nova znanja in usposobljenost. Brez popolne in pravilno pripravljene vloge pač ni »cvenka«. No ja, skoraj nič. Občina Horjul nam že vrsto let na začetku leta nakaže **50,00 €** in to brez vloge. Izjemen pomen pa imajo poročila, ki jih

financerji želijo za vsak porabljen evro. In to pogosto večkrat letno! Mnogokrat je tudi že taka praksa, da financerji nakažejo sredstva celo v dveh delih: prvega takoj, drugega pa šele po oddanem delnem poročilu. V preteklem obdobju sem poročala Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve za programa: Prevozi paraplegikov (»težak« **4.073,74 €**) in Osebna asistenca, nega in fizična pomoč (»težak« **14.000,00 €**). Prav tako sem oddala 9-mesečno poročilo MOL-u, ki mi vedno znova predstavlja največjo travmo. Ne vem, zakaj, ampak vedno znova me, že mesec preden moram oddati poročilo, skrbi, kako bo šlo (časovno, mislim!). Presneto dobro se zavedam, da so sredstva MOL za obdobje treh let (**18.000,00 €** letno) kar lep kos pogače, predvsem pa konstanten vir financiranja, saj prejemamo denar mesečno po dvanajstino celotnega zneska. Robert je poročal o porabi sredstev MOL za šport (v višini **5.600,00 €**). V skladu s pogodбами o financiranju smo morali nekaterim občinam že poročati, poročilom prilagati kopije računov, vabil, obvestil ... Skratka kup enega papirja. Preteklo obdobje je bilo torej zaznamovano predvsem s poročili in nekaj manjšimi občinskimi razpisi. Pritožili smo se na sklep Oddelka za šport MOL, ki nam je sprva zavrnil vlogo za sofinanciranje Pogačnikovega memoriala. Pritožba je bila ugodna rešena, s čimer smo pridobili dodatnih **2.694,00 €**. Hura!

Z Zavodom RS za zaposlovanje lepo

OBČINA	Opombe	Leto 2009
Bloke	Zavrnjena vloga, ker nimamo članov v njihovi občini	0
Borovnica	Zamudili rok za prijavo	0
Brezovica		256,82
Cerknica		142,59
Dobrova Polhov Gradec	Zavrnjena vloga, ker občina nima sredstev v proračunu za te programe	0
Dol pri Ljubljani	Zavrnjena vloga na razpis, ker nimamo članov v njihovi občini	200,00 za telovadnico
Domžale		430,00
Grosuplje		529,24
Horjul	Brez vloge	50,00
Hrastnik		57,60
Ig		186,29
Ivančna Gorica	Zamudili rok za prijavo	0
Kamnik		400,20
Kočevje		615,60
Komenda		206,00
Kostel	Ni razpisa, čakamo odgovor na vlogo	0
Litija		540,67
Ljubljana	Šport	8.294,00
Ljubljana	Socialno varstvo	18.000,00
Logatec		1.137,91
Log-Dragomer		322,40
Loška dolina	Zamudili rok za prijavo	0
Loški potok		0
Lukovica		274,68
Medvode	Zavrnjena vloga na razpis, ker nimamo sedeža v njihovi občini	500,00 za srečanje
Mengeš		125,00
Moravče		320,18
Osilnica	Ni razpisa, čakamo odgovor na vlogo	0
Ribnica	Ni razpisa - ugodili vlogi	250,00
Sodražica		200,00
Škofljica		105,00
Šmartno pri Litiji		179,30
Trbovlje		413,00
Trzin		110,00
Velike Lašče	Zamudili rok za prijavo	0
Videm Dobropolje	Ni razpisa, čakamo odgovor na vlogo	0
Vodice		100,00
Vrhnika		548,98
Zagorje ob Savi		189,30

sodelujemo, saj nam trenutno sofinancirajo dohodek šestih oseb, redno zaposlenih pri društvu. Na razpisu, o katerem sem pisala v prejšnji številki Izziv-a, smo bili uspešni! Sklenili smo pogodbo za sofinanciranje plač 4 oseb za obdobje dveh let v višini **67.200,00 €**. Trenutno čakamo na rezultate razpisa za izvajanje javnih del v letu 2010. Prijavili smo potrebo po petih osebah. Ja, prav ste izračunali! Če nam bo uspelo in bo vse teklo, tako kot načrtujemo, bo v letu 2010 na društvu zaposlenih 9 oseb.

Poleg osebnih asistentk in voznikov snujemo zaposlitev osebe za pomoč pri organizaciji in vodenju administrativnih del, saj je društvo že zdavnaj preraslo in interesno združenje in zahteva vedno več organizacijskih ter administrativnih del, čemur referenti težko sledijo.

Na ta način bi se tudi lahko bolj posvetili vsebini programov, ki jih izvajajo. Res je, da je program javnih del sofinanciran slabše in le v višini 60% plače, vendar nameravamo razliko poiskati pri drugih financerjih.

Žal je bila naša vloga za pridobitev sredstev ZRSZ na drugem razpisu, ki je finančno bolj ugoden, zavržena. Razpisni pogoji so bili taki, da sem bila že pri oddajanju vloge zelo skeptična. Vsebina prijavljenega programa namreč ni bila

ravno na nivoju pilotskega projekta ali primer dobre prakse, prenešene iz tujine, kar je razpis zahteval. Ampak nisem vrgla puške v korožo – še bodo razpisni roki.

Glavni financer je še vedno Fundacija invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO), vendar pa lahko povem, da je v primerjavi s preteklostjo, ko je bila le-ta edini vir denarja, danes le okoli 30-odstotni financer celotnega programa. Društvo bo iz FIHO-ve »malhe« za leto 2009 dobilo **71.697,09 €**.

Opažamo, da nas nekatere občine podpirajo tako moralno kot finančno, in z njimi zelo dobro sodelujemo. A

na drugi strani so nekatere

take, ki niso sofinancira-

le nobenega progra-

ma društva v prete-

klosti niti ga nimajo

namena sofinancira-

rati v bodoče, če-

prav so naši člani,

za katere izvajamo

program, tudi njihovi

občani. Se spomni-

te občine Medvode, ki

nam je zavrnila vlogo, češ

da nismo upravičeni do sredstev

iz njihovega proračuna, ker nimamo se-

deža v njihovi občini? Zavrnilo so nam

tudi pritožbo! Več o tem lahko prebere-

rete v intervjuju z županom Medvod.

Upamo le, da v prihodnjem letu ne bo

ubralo podobne poti še več občin. Kot

lahko vidite, iz tabele smo

prezrli razpis za sofinancir-

anje socialnih progra-

mov v 4-ih občinah.

Ker se bo novo leto

vsak čas začelo in

bodo aktualni razpisi

občin za leto 2010, bi

rada ob tej priložnosti

pozvala vse člane, naj

nam javijo, če opazijo razpis

v lokalnem časopisju. Problem nastane

takrat, kadar posamezne občine ob-

javijo razpise le v uradnem listu ali lo-

kalnem časniku, saj z Gregom slediva

razpisom predvsem preko občinskih

spletnih strani. Lahko se zgodi, da spre-

gledamo kakšno občino. No, upamo

pa tudi, da bodo obljube Zveze, ki so

bile dane že za leto 2009, da bodo stro-

kovne službe skrbele za opozoritev na

objavljene razpise, izpolnjene v priho-

dnjem letu.

V tabeli lahko opazite, da nam nekatere

občine ne dodelijo sredstev, če nimamo

članov v njihovi občini. Druge spet

ne objavljajo razpisov za sofinanciranje

društvenih programov. Tem smo pred

kratkim poslali vlogo in čakamo na od-

govore. Nadejamo se, da jih bomo s

kvalitetnimi programi, ki jih izvajamo za

člane in širšo javnost, prepričali. In upa-

mo na uspešno sodelovanje z njimi tudi

v prihodnjem letu. Srečno! ☺

**Društvo bo iz FIHO-
ve »malhe« za
leto 2009 dobilo
71.697,09 €.**

**Pozivamo vse člane,
da nam javijo,
če opazijo razpis
za sofinanciranje
humanitarnih
društev v lokalnem
časopisju.**

Če bomo ...

Pri društvu smo se na eni zadnjih sej upravnega odbora odločili, da bomo na osnovnih, srednjih in višjih šolah začeli predstavljati našo organizacijo ter delo in življenje paraplegikov ter tetraplegikov. Namen dokaj širokega in zahtevnega projekta že v osnovi ponuja ozaveščanje, predstavitev naše poškodbe in njene vzroke ter povabilo k prostovoljnemu sodelovanju.

Ideja o ozaveščanju in preventivi ter predstavitvi našega društva po šolah in fakultetah je v meni tlela že vrsto let. Pa nikakor ni prerasla v dejanja. Šele zadnje tragedije, ki so se zgodile na naših cestah, in pomanjkanje prostovoljcev so privedli do resnejšega razmišljanja o realizaciji. Poleg tega je Zveza paraplegikov Slovenije v lanskem letu podpisala listino o varnosti v cestnem prometu – ohranimo 25.000 življenj. Vse to in zavedanje, da so prav mlajši tisti, ki so najbolj dojemljivi za nasvete, hkrati pa tudi najbolj ogroženi. Vzgajati, osveščati in opozarjati je potrebno mlade! In kako se je pravzaprav začelo?! Sprva je bila samo ideja, ki pa ni bila dokončno izdelana. Kolebali smo okrog vsebine, načina predstavitve, ciljne publike ... Milijon vprašanj je bilo v moji glavi. Kot je navada v vsej družbeni sferi, je tudi tu deloval VIP – veze in poznanstva, saj

Vzgajati, osveščati in opozarjati je potrebno mlade!

sem že pred leti okusila togost šolskega sistema, da bi takšna vsebina prišla v šolski kurikulum. Vinko Skalar, oče našega člana in ugleden profesor na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, je znal prisluhniti našim idejam, in dogovoril se je za obisk na Pedagoški fakulteti. Še posebej bi se mu rada zahvalila, da je kljub slabemu strokovnemu znanju in neizdelanemu »scenariju« verjel v nas in nam omogočil prvo predstavitev. Naslednja naveza je bila Alenka Mohorič, profesorica na Fakulteti za zdravstvo, s katero društvo sodeluje že vrsto let. Z njo smo se o tovrstnem sodelovanju

Šele zadnje tragedije, ki so se zgodile na naših cestah, in pomanjkanje prostovoljcev so privedli do resnejšega razmišljanja o realizaciji.

pogovarjali že prej, meseca maja, ko so nas njeni študenti spremljali na preizkušnji dostopnosti mestnega potniškega prometa.

In tako se je naš projekt začel uresničevati 21. oktobra na Pedagoški fakulteti v Ljubljani, čeprav še danes nima imena. Tik pred zdajci je udeležbo odpovedala Tereza, ki bi morala predstaviti prostovoljno delo. A sem kljub temu ostala optimistična, čeprav z mešanimi občutki. Strategija po moje ni bila dodelana in dorečena. Zaupala pa sem svoji intuiciji in improvizaciji. Pripravila sem predstavitev s slikami in tekstom, kjer je bilo prikazano celostno poslanstvo našega društva. Torej delovanje organizacije, izvajanje programov in številne aktivnosti, ki jih vsakodnevno opravljamo za člane. To so: socialni programi, interesne dejavnosti, prevozi, kultura, ohranjanje zdravja, šport in rekreacija, prostovoljno delo ter še vrsto drugih. Kar na poti sem v kombiju Gregorju in Jožetu določila sklope, ki jih bosta predstavila. Gregor je obdelal šport in prostovoljstvo, Jože pa predstavil medicinsko ozadje paraplegije in tetraplegije z vzroki poškodb in povedal svoje izkušnje s Triglava. Vsi smo študente opozorili na nevarnosti v cestnem prometu ter jim zaupali vsak svojo zgodbo o nesreči. Zapomnila

sem si Jožetove besede: »Nekdo je padel s 5-tih metrov, pa je samo paraplegik. Jaz sem skočil s pol metra – pa sem tetraplegik!«

Najbrž je adrenalin naredil svoje, saj lahko rečem, da smo se dobro odrezali, v časovnem in vsebinskem okviru. Če sem malo naduta – prav profesionalno! Gregor, Jože in jaz smo se z mentorjem doc. prof. Mitjem Krajnčanom po predstavitvi zadržali še v prijetnem pogovoru. Čeprav na sami predstavitvi ni bilo veliko vprašanj s strani študentk in študentov, smo se baje izkazali, saj je bila zadovoljna tudi Tereza, ker se je prijavilo nekaj novih prostovoljcev s te fakultete.

Druga predstavitev je bila 27. oktobra, kjer smo obiskali študentke in študente delovne terapije na Zdravstveni fakulteti v Ljubljani. Program predstavitve je bil podoben, prav tako sestava predstavnikov.

Tokrat se nam je pridružila tudi Tereza, ki pri društvu vodi delo prostovoljcev. In prav nastopu prostovoljnega dela smo tokrat namenili nekoliko več časa. Tereza ga je predstavila zelo nazorno in domiselno, hkrati je študente povabila tudi k sodelovanju.

Delovna terapevtka **Meta Rojšek** (nekdanja študentka VŠZ) je zatem predstavila smučanje in smučarsko opremo za otroke ter druge ljudi s posebnimi potrebami, med drugim tudi sedeče smučanje in smučko noski. Meta je izkušnje pridobila v času prostovoljnega dela v Ameriki. Jah, mi smo tovrstno smučanje in opremo študentom predstavili že v lanskem novem-

bru, tokrat pa navezali celo stike za sodelovanje na smučariji v prihodnjem letu. Če bomo s takimi srečanji ohranili vsaj eno življenje letno, se splača nadaljevati.

Če bomo s svojo pozitivno podobo o invalidnosti, razbili kakšen tabu in strah pred drugačnostjo ter predstavili družbi, da invalidi kljub vsemu nismo tako marginalni, se splača nadaljevati. Če bomo s tem projektom vzgojili vsaj kakšnega, ki ne bo parkiriral na invalidskem prostoru ali se pri načrtovanju objektov spomnil tudi na gibalno ovirane, se splača nadaljevati.

Če bomo ... 🤝

Če bomo s takimi srečanji ohranili vsaj eno življenje letno, se splača nadaljevati.

Mirjam

// Vzgajati, osveščati in opozarjati je potrebno mlade!

// Rezka je nazorno prikazala pomoč prostovoljcev uporabnikom.

Ljubljana – občina po meri invalidov

Mestna občina Ljubljana (v nadaljevanju: MOL) je februarja 2008 s podpisom posebne izjave župana Zorana Jankovića pristopila k izvedbi projekta za pridobitev listine »Občina po meri invalidov« (v nadaljevanju: projekt LOMI), katerega nosilec je nevladna organizacija Zveza delovnih invalidov Slovenije (ZDIS).

10

V okviru aktivnosti v projektu LOMI je župan imenoval posebno delovno skupino, ki je pripravila analizo položaja oseb z oviranostmi v MOL, na podlagi slednje pa ob tesnem sodelovanju Mestne uprave MOL *Akcijski načrt za izenačevanje in uresničevanje enakih možnosti oseb z oviranostmi v Mestni občini Ljubljana za obdobje od 2008 do 2010* (v nadaljevanju: Akcijski načrt). V delovni skupini sva bila tudi člana DPLJ: Mirjam Kanalec, kot predstavnica gibalno oviranih, in Sašo Rink, kot predstavnik MOL in vodja skupine.

V zvezi z uresničevanjem Akcijskega načrta je bilo pripravljeno Poročilo za leto 2009, na podlagi katerega je upravni odbor Zveze delovnih invalidov Slovenije (ZDIS) na seji 13. novembra sprejel sklep, da se **Mestni občini Ljubljana podeli listina "Občina po meri invalidov" za leto 2009.**

Poročilo o izvajanju Akcijskega načrta za 2009, v katerem so navedene vse realizirane aktivnosti, si lahko ogledate na spletnem naslovu:

<http://www.ljubljana.si/si/mol/mestni-svet/seje/2006-2010/21171/detail.html>.

MOL se zaveda dejstva, da glede na zgoraj omenjeno poročilo izvajanje akcijskega načrta ne poteka popolnoma v skladu z zastavljenimi cilji, vsekakor pa so aktivnosti, s katerimi želi lokalna skupnost postati prijazna za vse njene prebivalce in obiskovalce, močno spremenile podobo prestolnice, predvsem pa odnos tako mestnih oblasti kot ostalih deležnikov v družbi do predmetnega področja. Aktivnosti MOL

na tem področju namreč nenehno preraščajo konkretne okvirje iz akcijskega načrta, kar kaže na to, da vsebine, ki jih obravnavamo v tem dokumentu, postajajo imanentne sleherni družbeni aktivnosti.

Naj izpostavim predvsem v zadnjem času spremenjen pogled in prakso Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKD) v zvezi z urejanjem grajenega okolja, ki se je bistveno omehčala. Prilagoditve, opravljene v starem mestnem jedru (ureditev dostopnosti Magistrata, prenova Starega trga, Stritarjeve ulice, Ciril-Methodovega trga ipd.), so se namreč še nekaj let nazaj prav zaradi neizpolnjevanja pogojev ZVKD zdele tako rekoč utopične. Mestna uprava posveča predmetni problematiki znaten del pozornosti v okviru svojega rednega dela in se, kar je najpomembnejše, samoiniciativno obrača na kompetentne posameznike in organizacije s tega področja. Zelo smo

// »Sašo, to je tvoja zasluga!«

veseli tudi odločbe Ustavnega sodišča, s katero smo dobili potrditev naših ravnanj in naziranj v zvezi z zakonodajnim vidikom graditve objektov, to pa ne glede na to, da je MOL višji standard zahtevala v prostorskih aktih že v preteklosti. Skratka podoba prestolnice se je z vidika osebe, ki je kakorkoli ovirana, močno spremenila, v kar se lahko prepričate z branjem zgoraj navedenega poročila. Trud, ki ga MOL in njeni zaposleni vlagajo v zagotavljanje enakih možnosti, vse kakor kaže rezultate, s katerimi se lahko pohvalimo, vendar bo prestolnica vsled množstva interesov, zasebnih in državnih objektov, predvsem pa pogledov na problematiko postala prijazna vsem njenim prebivalcem in obiskovalcem šele takrat, ko se bomo prav vsi zavedli pomena drugačnosti, ki nas tako zelo bogati. Vesel sem, da je MOL prejemnica tako prestižnega priznanja, predvsem pa slednje potrjuje dejstvo, da Ljubljana nika kor ni „trdo“ mesto, v katerem se na vsakem koraku daje prednost kapitalu pred človekom, marveč ima lokalna skupnost še kako velik posluš za potrebe vseh njenih prebivalcev in obiskovalcev, te potrebe pa tudi dnevno udejanja. Seveda je v zadnjem času veliko narejenega in gradbišča v prestolnici povzročajo nekaterim nemalo težav, vendar so koristi, katerih so deležni prebivalci ob tem, bistveno večje, predvsem pa osebam s kakršno koli oviranostjo napredek, ki je zelo opazen, zagotavlja kakovostnejše in lažje življenje! 🙌

Sašo Rink, mestni svetnik MOL

Pa jo je dobila ...

5. decembra je v atriju Mestnega muzeja v Ljubljani potekala svečana podelitev listine Občina po meri invalidov.

Zveza delovnih invalidov (ZDIS) projekt Občina po meri invalidov izvaja že sedem let, v tem času pa je listino podelila 10 slovenskim mestom (Ajdovščina, Trbovlje, Radovljica, Velenje, Hrastnik, Radlje ob Dravi, Hrastnik, Rogaška Slatina, Slovenj Gradec, Zagorje ob Savi in Ljubljana). Predsednik ZDIS Drago Novak je povedal, da gre za dolgoročni projekt, s katerim se občina zaveže, da bo dostopna za vse. Pomembno pa je, da se je zanj Ljubljana odločila kot eno od evropskih glavnih mest. S to listino je namreč lahko primer dobre prakse ostalim slovenskim mestom in tudi vsem evropskim prestolnicam, je poudaril.

Tako slavnostni govornik dr. Ivan Svetlik, minister za delo, družino in socialne zadeve, kot tudi župan mesta Zoran Jankovič sta poudarila, da je pridobitev listine izjemna čast, hkrati pa obveza, da bo Ljubljana tudi v prihodnje izvajala ukrepe za izboljšanje kvalitete življenja invalidov. Jankovič se je ob mednarodnem dnevu invalidov, ki prejetemu priznanju daje dodatno težo, vprašal, ali res potrebujemo konvencijo o pravicah invalidov, da to dosežemo. »Ali tega ne nosimo v srcu, ali smo pozabili na strpnost, toleranco,« sprašuje Jankovič. Da ljubljanska občina na to ni pozabila, po njegovih besedah dokazuje prejeta priznanja. Župan je za pridobitev listine pohvalil izjemno sodelovanje občinskih

služb, predvsem pa izpostavil prizadevanja Saša Rinka (člana DPLJ), mestnega svetnika, ki je v projekt vložil ogromno časa in naporov. Tako je župan listino, ki mu jo je izročil predsednik ZDIS Drago Novak, takoj predal Rinku z besedami: »To je tvoja zasluga!«

Svečane podelitve so se poleg predstavnikov nevladnih organizacij in mestne uprave ter nekaterih svetnikov udeležili še minister za okolje in prostor Karel Erjavec, direktor direktorata za invalide Cvetko Uršič, predsednik sveta vlade za invalide Luj Šprohar, predsednik Društva invalidov Ljubljana-Center Anton Kastelic ter državni svetnik in predsednik NSIOS Boris Šuštaršič, ki je pohvalil napore MOL-a pri urejanju Ljubljane, prijazne vsem meščanom.

Mirjam

// Na svečani podelitvi listine

Uvajanje evro ključev

Evro ključavnica je od leta 1986 standardizirana ključavnica, s katero so opremljeni objekti, namenjeni osebam z oviranostmi, skoraj po vsej Nemčiji, Avstriji, Švici in še v nekaterih evropskih državah.

To so predvsem dvigala in razne divžne ploščadi ter invalidske sanitarije v javnih zgradbah, na avtocestnih počivališčih, bencinskih črpalkah, železniških postajah, šolah, rekreacijskih objektih, oddelkih trgovin ipd. Ta rešitev zagotavlja dostop le omejeni skupini oseb, ki potrebuje posebno opremo in ustrezno dostopnost za gibanje z invalidskim vozičkom. Uporabniku, ki poseduje evro ključ, namreč tega ni več potrebno iskati pri raznih vratarjih in uslužbencih, ampak samostojno in neodvisno vstopa v kapacitete.

V tujini je pridobitev evro ključa navadno vezana na upravni postopek oziroma zahteven postopek v okviru invalidskih organizacij, prosilec pa je dolžan predložiti ustrezna dokazila o upravičenosti. Neposredno pri dobavitelju ga torej lahko kupijo invalidske organizacije, redkeje pa posamezniki. Ta način pridobitve evro ključa zagotavlja, da so imetniki slednjih res le tisti, ki so do njega upravičeni. Do morebitne zakonske ureditve področja je bilo vsled pričetka uvajanja tega sistema v Ljubljani in Sloveniji invalidskim organizacijam predlagano, da to pot uberejo tudi one!

V teku realizacije Akcijskega načrta za uresničevanje in izenačevanje enakih možno-

sti oseb z oviranostmi v Mestni občini Ljubljana za obdobje od 2008-2010 je tudi Mestna občina Ljubljana (MOL) začela postopek opremljanja predmetnih kapacitet z evro ključavnicami. Zaenkrat so to le divžne naprave v podhodu Ajdovščina, dvigalo za gibalno ovirane v Zdravstvenem domu Bežigrad in divžna ploščad na železniški postaji, v bodoče pa naj bi bili vsi javni prostori in naprave, namenjeni osebam z oviranostmi v MOL, opremljeni s takimi ključavnicami. Svet za odpravljanje arhitekturnih in komunikacijskih ovir (SOAKO), posebno posvetovalno telo župana MOL, bo prav tako pozval vse lastnike gostinskih in drugih objektov na območju MOL, da le-te opremijo z evro ključem, hkrati pa bo v soglasju z NSIOS apeliral na vse občine v Sloveniji, naj sledijo temu zgledu.

MOL je vsled pričetka uvajanja rešitve dostopa do objektov, namenjenih osebam z oviranostmi, s pomočjo evro ključa nabavila 300 evro ključev, katere je razdelila invalidskim organizacijam, ki združujejo osebe z gibalnimi oviranostmi in delujejo na območju MOL, v bodoče pa naj bi bila to v skladu z zgornjim do-

mena posamezne invalidske organizacije.

Če želi investitor svoje prostore opremiti z evro ključavnicami, se lahko obrne na prodajalca evro ključavnic in evro ključev, ki je le-te zagotovil MOL-u: JR PRODUCT d.o.o., Stegne 7, 1000

Ljubljana, tel: 01 511 44 82, fax: 01 511 44 83, GSM: 041 676 110.

Pripominjam, da je MOL z iskanjem dobavitelja, ki je bil pripravljen predmetne ključavnice in ključke zagotoviti, porabila nemalo časa in energije. Vse to pa predvsem zaradi dejstva, ker dobavitelji ključavnic s proizvajalcem niso mogli (morda tudi hoteli) najti skupnega jezika, kar pomeni, da lokalni dobavitelj oz. izdelovalec ključev ni sposoben zagotoviti dobave le-teh!

Počasi, a sigurno, tudi prestolnica sledi trendom, ki so v tujini v veljavi že dalj časa, veliko pa k temu lahko pripomorete tudi člani društva: s predlogi za prilagoditve prostorov in opremljanjem le-teh z evro ključavnicami, ki jih naslovite na lastnike predmetnih prostorov, lahko veliko storite zase in vse nas! 🙌

Sašo Rink

Obraz mesta je postal prijaznejši

Magistrat, stavba, kjer domuje pisarna župana Mestne občine Ljubljana in kjer se odvijajo seje Mestnega sveta MOL, nedvomno predstavlja tudi obraz prestolnice. Vsi poizkusi, s katerimi je katera koli prejšnja mestna oblast na kakršen koli način poizkušala urediti dostopnost mesta funkcionalno oviranim, so namreč ob nedostopnosti mestne hiše zbledeli na raven pranja vesti za neudejanjanje enakih možnosti vseh prebivalcev in obiskovalcev mesta.

Župani in županje, vsi sicer deklarirani kot zelo socialno čuteči, so se torej neizmerno trudili, da bi mestno hišo naredili dostopno, a je očitno vedno nekako zmanjkalo volje. Predvsem odločnosti župana Zorana Jankovića, ki je znal „udariti po mizi“, in njegovi volji k urejanju predmetne problematike je treba pripisati, da je pred kratkim Magistrat postal dostopen tudi za gibalno ovirane.

V mestno hišo lahko sedaj dostopamo preko vhoda v Zgodovinski arhiv Ljubljana, ki je na levi strani vhoda v Magistrat (v primeru zaprtih vrat je ob vhodu zvonec). Od tod preko manjše dvizne ploščadi lahko z glavnim dvigalom pridemo v visoko pritličje in prvo nadstropje Magistrata, kjer sta tudi Velika sejna dvorana Mestnega sveta MOL in županova pisarna. Iz prvega nadstropja pa

je preko druge dvizne ploščadi urejen dostop v sanitarije, prilagojene gibalno oviranim, ki so prav tako nova pridobitev mestne hiše, in nadstropje, kjer so sejne dvorane in bife.

Skratka, poleg ostalih pridobitev je tudi obraz mesta nedvomno postal prijaznejši in se nam vsaj nekoliko približal. ♡

Sašo Rink

// V mestno hišo lahko vstopamo preko vhoda v Zgodovinski arhiv.

// Z dvigalom lahko sedaj tudi invalidi pridejo k županu.

// Urejene invalidske sanitarije na Magistratu

Prenova tlakov v središču mesta

V zadnjem letu se je središče Ljubljane predvsem vsled prenove stavbnih lupin in peščenih površin močno spremenilo.

Prostori med granitnimi kockami so sedaj ustrezno zapolnjeni.

Spremenjen prometni režim, ki je površino „peš cone“ znatno povečal, je sprva sicer povzročil veliko negodovanja in vroče krvi predvsem med lokalnim prebivalstvom, pa tudi nekateri obiskovalci, vajeni parkiranja pred vhodom v zelena destinacija, niso ostali dolžni vročih besed mestni oblasti, a se sedaj

vse to negodovanje ob novi podobi mestnega središča zdi le kot oddaljen odmev nečesa, za kar nismo niti prepričani, ali se je res zgodilo.

Od prenove Ciril-Metodovega trga, Stritarjeve ulice, Mestnega trga, Brega in Krakovskega nasipa ter ostalih površin, ki so sicer ohranile prvotno

sestavo, so ulice znatno prijaznejše tudi za uporabnike invalidskih vozičkov. Prostori med granitnimi kockami so namreč ustrezno zapolnjeni, prehodi med posameznimi površinami pa so urejeni z minimalnimi višinskimi razlikami, ki ne predstavljajo večjih ovir.

Zgornje torej potrjuje že omenjeno in znano dejstvo, da nam prenovljene površine zelo lajšajo gibanje, zaradi česar je vredno potrpeti za čas zapore ali dveh, in kasneje bistveno bolj kakovostno uživati okolje, v katerem živimo. 🙌

Sašo Rink

Sooblikujmo Ljubljano

Na tem mestu bi vas rad pozval k aktivnem sooblikovanju podobe Ljubljane.

Odsek za pobude meščanov MOL namreč s strokovnim svetovanjem omogoča meščanom in meščankam Ljubljane kar najvišjo stopnjo informiranja in pomoči pri urejevanju ter razreševanju njihovih zelo raznoiterih problemov in pobud. Pomagal vam bo uveljaviti in dosegati tisto raven temeljnih človekovih pravic, ki jih zagotavlja slovenska ustava in zakonodaja ter pravna regulativa Mestne občine Ljubljana. Dejavnost odseka se namreč dnevno potrjuje tudi v spoznanju, da so navidez nevidne človekove pravice izjemno tesno povezane s socialnimi, ekonomskimi in kulturnimi, katerim morata mestna politika in uprava z občutkom prisluhniti. Zato je to pravi naslov, če opazite v svoji okolici neurejen pločnik ali kakšno drugo oviro, na katero želite opozoriti.

Svoje pobude lahko oddate preko:

1. telefona:

01 306 12 82; 01 306 11 67;

01 306 10 74; 01 306 11 07

2. telefaksa:

01 306 10 62; 01 306 12 91

3. elektronske pošte:

pobude@ljubljana.si

4. redne pošte:

Mestna občina Ljubljana

Kabinet župana - Odsek za pobude meščanov

Adamič-Lundrovo nabrežje 2

Ljubljana

5. osebnih obiskov - uradne ure:

ponedeljek: 8-12 in 13-15

sreda: 8-12 in 14-16

petek: 8-12

6. preko spletnega servisa »Pobude meščanov«:

Spletni servis »Pobude meščanov« je interaktivna spletna storitev Mestne občine Ljubljane, s katero je komunikacija z Mestno občino Ljubljana še bolj odprta in pregledna.

Preko spletnega servisa »Pobude meščanov« lahko dostopate do vseh pobud in vprašanj, ki jih je MOL prejela v obdobju zadnjih šestih mesecev. Pobudo lahko iščete po lokaciji, ki

vas zanima, po izbrani tematiki ali po obdobju, ko je bila pobuda poslana. Spletni naslov servisa »Pobude meščanov«: <https://urbanizem.ljubljana.si/PobudeMescanov/>

OPOZORILO: Storitve spletnega servisa »Pobude meščanov« ne nadomešča upravnih postopkov, ki jih vodi Mestna občina Ljubljana, in so določeni z veljavnimi zakoni!

Predvsem preko spletnega servisa »Pobude meščanov« boste najlažje podrobno opisali in določili lokacijo, na katero se vaša pobuda nanaša.

Sašo Rink

// Pomembni gosti na podelitvi listine Občina po meri invalidov

Izognite se gneči z urbano

Ljubljana je med prvimi mesti v Evropi, ki uvaja enotno plačevanje mestnih storitev, saj želijo, da bi bili vsakodnevni opravki Ljubljančanov in drugih obiskovalcev še preprostejši, prijaznejši, cenejši in udobnejši.

16

»Urbana« pri naša največje spremembe pri plačevanju storitev mestnega potniškega prometa. S kartico je uveljavljen sodoben elektronski plačilni sistem, ki omogoča brezplačno prestopanje v roku 90 minut od plačila prve vožnje. Občani se lahko odločijo za enotno kartico Urbano, ki je rumene barve in prenosljiva, z njo pa je mogoče hitro in udobno brezgotovinsko plačilo vožnje z ljubljanskimi mestnimi avtobusi. S to kartico je že mogoče plačati tudi vožnjo z vzpenjačo na Ljubljanski grad, v nadaljevanju pa bo z njo mogoče plačati še parkirnino in storitve v knjižnicah. Kasneje bodo uporabniki Urbano lahko uporabili tudi ob obisku muzejev, športnih zavodov in kulturnih prireditvev.

Lahko pa se odločijo za terminsko kartico, ki je zelene barve in nadomešča vse vrste mesečnih vozovnic. Izdana je na osebno ime in ni prenosljiva, omogoča pa neomejeno število voženj na vseh linijah mestnih avtobusov LPP.

»Urbana« pri naša največje spremembe pri plačevanju storitev mestnega potniškega prometa.

S kartico je uveljavljen sodoben elektronski plačilni sistem,

ki omogoča brezplačno prestopanje v roku 90 minut od plačila prve vožnje. Občani se lahko odločijo za enotno kartico Urbano, ki je rumene barve in prenosljiva, z njo pa je mogoče hitro in udobno brezgotovinsko plačilo vožnje z ljubljanskimi mestnimi avtobusi. S to kartico je že mogoče plačati tudi vožnjo z vzpenjačo na Ljubljanski grad, v nadaljevanju pa bo z njo mogoče plačati še parkirnino in storitve v knjižnicah. Kasneje bodo uporabniki Urbano lahko uporabili tudi ob obisku muzejev, športnih zavodov in kulturnih prireditvev.

Lahko pa se odločijo za terminsko kartico, ki je zelene barve in nadomešča vse vrste mesečnih vozovnic. Izdana je na osebno ime in ni prenosljiva, omogoča pa neomejeno število voženj na vseh linijah mestnih avtobusov LPP.

Razveseljivo je novica, da smo invalidi, predšolski otroci in še nekateri upravičeni do brezplačnega zapisa na omenjeno kartico. To so:

- oseba, ki ima zaradi izgube, okvare ali paraliziranosti spodnjih ali zgornjih okončin ali medenice priznana najmanj 60-odstotno telesno okvaro, in spremljevalec, ki jo spremlja;
- oseba z multiplo sklerozo in spremljevalec, ki jo spremlja;
- oseba z mišičnimi ali živčno-mišičnimi obolenji z ocenjeno najmanj 30-odstotno telesno okvaro in spremljevalec, ki jo spremlja;
- težko prizadeta oseba, ki ji je priznana invalidnost po predpisih o varstvu telesno in duševno prizadetih oseb, in spremljevalec, ki jo spremlja;
- mladoletna oseba, ki je težko telesno ali duševno prizadeta oziroma je zaradi izgube, okvare, paraliziranosti spodnjih okončin ali medenice ovirana pri gibanju, in spremljevalec, ki jo spremlja.

Te osebe morajo prevozniku pred brezplačnim zapisom na kartico (opravijo ga na blagajni LPP na Celovški 160) predložiti na vpogled odločbo ZPIZ, iz katere je nedvoumno razvidna upravičenost do brezplačne terminske vozovnice.

- predšolski otroci, mladoletniki in mlajše polnoletne

osebe s posebnimi potrebami, upravičenci, ki obiskujejo vrtec ali se šolajo po izobraževalnih programih s prilagojenim izvajanjem, morajo prevozniku pred brezplačnim zapisom terminske vozovnice s spremljevalcem na kartico Urbano predložiti na vpogled originalno odločbo

Razveseljivo je novica, da smo invalidi, predšolski otroci in še nekateri upravičeni do brezplačnega zapisa na omenjeno kartico.

// Urbana – pametna kartica

Zavoda RS za šolstvo o usmeritvi v program vzgoje in izobraževanja skladno z Zakonom o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-UPB1, UI.RS št. 3/07). Po mestu je veliko število prodajnih mest, poleg tega pa še okrog 40 urbanomatov, na katerih je mogoče: naložiti

dobroimetje, preveriti stanje na kartici in natisniti izpis stanja. Z urbanomatom »se pogovarjamo« s pomočjo zaslona, občutljivega na dotik. Gumbi za izbiro postopkov se pojavljajo na zaslonu, kjer nanje tudi pritisnemo.

Jože Globokar

Ustavimo nasilje nad ženskami // V središču

Groza za domačimi zidovi

Ob 25. novembru, ki je mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami, je Sandra Barnes (Velika Britanija, EPP/CD), evropska poročevalka Kongresa lokalnih in regionalnih oblasti, o nasilju nad ženskami javnosti sporočila, da je nasilje glavni vzrok smrti pri ženskah med 19. in 42. letom starosti po vsem svetu, celo pogostejši kot prometne nesreče in rak.

Zato je boj proti nasilju nad ženskami središče dogajanj pri Svetu Evrope, saj gre za kršitev osnovnih človekovih pravic ter za enakopravnost žensk in moških. Ta boj mora biti prednostna naloga na vseh ravneh, z izvoljenimi predstavniki državljanek in državljanov na državni, regionalni in lokalni ravni. Slovenija se dejavno vključuje v razvoj zakonodaje za boj proti različnim obli-

kam nasilja nad ženskami. Ta je prinesel kar nekaj pozitivnih premikov, vendar objavljeni podatek, da v Sloveniji vsaka četrta ženska doživlja eno ali več zlorab hkrati, ne bi smel nikogar pustiti ravnodušnega.

Zakon o preprečevanju nasilja v družini v 6. členu organom, organizacijam in nevladnim organizacijam določa dolžnost prijave centru za socialno delo, policiji ali tožilstvu, če pri svojem delu zvedo za okoliščine, na podlagi katerih

je mogoče sklepati, da se nad osebo izvaja nasilje. Izjema je primer, če žrtev temu izrecno nasprotuje, in ne gre za sum kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti (policija, tožilstvo). Zakon nalaga posebno skrb pri obravnavanju nasilja in nudenju pomoči žrtvam nasilja: otrokom, starejšim osebam, invalidom in osebam, ki zaradi osebnih okoliščin niso sposobne skrbeti zase.

In kako se invalidska društva, združenja in zveze vključujemo v nudenje dolžne pomoči in podpore, ki nam jo nalaga Zakon o preprečevanju nasilja v družini? V Društvu VIZIJA smo po ustanovitvi prioritarno razvili programe za gibalno ovirane osebe na področjih, kjer smo ugotovili interes in potrebo, predvsem pa primanjkljaj posebnih programov za ženske in starejše z gibalno oviro. Pričeli smo z jasnimi cilji in nalogami, med katerimi je tudi pomoč gibalno oviranim ženskam z izkušnjo nasilja v družini. Raziskava na tem področju je pokazala visok odstotek vseh vrst nasilja nad njimi in velik problem zaradi invalidnosti, saj niso imele možnosti umakniti se v varen prostor: nobena varna hiša v Sloveniji namreč ni bila arhitekturno, prostorsko in tehnično opremljena za uporabnice vozičkov. Zato smo pri izvajanju posebnega socialnega programa, narejenega v ta namen, v sodelovanju z Društvom SOS-telefon za ženske in otroke – žrtve nasilja, načrtovali realizacijo nakupa varnega stanovanja in prilagoditev vsaj ene varne hiše v Sloveniji, ki bo lahko sprejemala

tudi uporabnice vozičkov s tako izkušnjo. Z veliko truda in sodelovanja drugih ljudi, ki so razumeli naša prizadevanja, sta se načrta pri obeh društvih uresničila. Realizirali smo investicijski program za nakup varnega stanovanja, ki smo ga na željo žensk imenovali HIŠA ZAUPANJA. V časovnem razmiku nekaj več kot dveh tednov je tudi Društvo SOS-telefon iz Ljubljane na drugem koncu Slovenije odprlo prvo varno hišo v Sloveniji, ki je prilagojena za sprejem uporabnic vozičkov. Programa obeh društev sta novost v slovenskem prostoru in se že izvajata.

Glede na vsebino se izjemno dobro dopolnjujeta, kar je dosežek petletnega uspešnega sodelovanja.

To štejem za velik uspeh, saj smo v Sloveniji šele po 20-letih dela na področju nasilja nad ženskami in otroki dosegli, da so tudi gibalno ovirane ženske s področja cele Slovenije končno dobile enako možnost za odhod iz nasilnega okolja. Sedaj se bo lahko sestajala skupina za samopomoč, lahko bomo organizirali začasno namestitev in ponudili pomoč ali pa bomo organizirali namestitev v drug arhitekturno prilago-

jen varen prostor na tajni lokaciji v okviru delovanja druge organizacije.

Organizacije, ki delujejo na področju nasilja, so se povezale v Zvezo za nenasilje. V dnevih mednarodnega boja proti nasilju nad ženskami v sodelovanju Ministrstva za notranje zadeve in Policije poteka kampanja s številnimi akcijami, ki pozivajo k ukrepanju. Plakat in kartica s številko **113**, kamor lahko prijavite nasilje, sta namenjena ozaveščanju javnosti o prijavi nasilja nad ženskami.

Sprejeti zakoni, ukrepi in številne akcije v podporo ženskam in otrokom – žr-

tvam nasilja v družini, bodo samo črke na papirju, če jih ne bomo uporabili v praksi. Kot invalidska organizacija želimo, da bi bili z medsebojnim sodelovanjem drugih invalidskih organizacij v pomoč in podporo vsem, ki za zidovi domačega okolja preživljajo različne zlorabe. Žrtvam nasilja predlagamo, da poiščejo pomoč pri zaupni osebi znotraj svojega društva, pokličejo nas (društvo VIZIJA) ali brezplačni zaupni SOS-telefon **080 11 55.** ♻️

Društvo VIZIJA,
J. Kralj

Skoraj brez županov

5. oktobra je Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine pripravilo medobčinsko srečanje članov širšega dobrepoljsko-ribniško-kočevskega območja s predstavniki lokalne oblasti ter predstavniki CSD-jev in ZZS-jev. Na sestanku so s strani društva sodelovali predsednik Gregor Gračner in podpredsednica Mirjam Kanalec ter socialni referent društva Rafko Jurjevčič, področje dostopnosti objektov in okolja pa je predstavil arhitekt Zveze paraplegikov Slovenije Matjaž Planinc.

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine pokriva kar veliko območje in ima zato tudi veliko članov. Vendar pa to ni in ne sme biti ovira, zaradi katere si v društvu ne bi prizadevali, da bi se prav vsak posameznik aktivno vključil v domače okolje. Pri izpolnjevanju te naloge so nam v veliko pomoč tudi socialni po-verjeniki s posameznih področij, ki predstavljajo dragoceno vez med društvom in njegovimi člani v domačem okolju.

Nikakor ni dovolj, da bi si zgolj invalidi prizadevali za prilagoditev v obstoječem okolju. Potrebno je negovati sodelovanje z občinami in strokovnimi službami, ki rešujejo težave in stiske naših članov. S tem mislim predvsem centre za socialno delo, zdravstvene skupnosti, domove starejših občanov in podobno. Vsi ti nam pogosto priskočijo na pomoč. Vendar pa je za odpravljanje določenih težav potrebno tudi občasno med-sebojno usklajevanje in dogovarjanje.

In prav to je bil namen letos že drugega medobčinskega srečanja članov z župani in strokovnimi službami. Na načrtovanem delovnem sestanku smo želeli od županov ter predstavnikov lokalnih enot CSD in zdravstvenih skupnosti slišati odgovore na naša, za gibalno ovirane občane pomembna vprašanja in opažanja.

Vabilu se je odzvala večina članov DPLJ ter predstavniki CSD in ZZS iz občin Dobropolje, Kočevje, Loška dolina, Sodražica, Ribnica in Velike Lašče. Kaj pa župani? Njihova udeležba je bila tokrat porazna. Razen dobrepoljskega župana in podžupana Sodražice kljub pravočasnemu vabilom in izrečenim obljubam ni uspel priti nihče od njih.

Ja, to je najbolj resnično ogledalo ob poplavi izrečenih besed o posebni skrbi za invalide v vseh občinah.

Delovno srečanje, ki je potekalo 5. oktobra v Ribnici, smo pričeli tako, da smo gostom predstavili delovanje našega društva. Predsednik društva Gregor Gračner je prikazal široko paleto programov in dejavnosti, ki jih društvo izvaja v korist svojih članov. Dotaknil se je tudi občutljive teme odzivnosti na razpise in financiranja programov po posameznih občinah. Uspešnost izvajanja celostne rehabilitacije članov namreč ni odvisna le od sredstev FIHA, temveč se večinoma, kar približno 65%, financira iz sredstev, ki jih društvo pridobi na osnovi budnega spremljanja ter odzivanja na različne razpise. Nato je podpredsednica društva Mirjam Kanalec poleg finančnih programov predstavila še vrsto dejavnosti, brez katerih društvo ne more

// Vabilu se je odzvala večina članov DPLJ.

uspešno delovati. Saj jih poznamo: prevozi, osebna asistenca, šport, izobraževalni programi ...

Mislim, da je razumljivo in pravilno, da gibalno ovirani pristojne opozorimo na grajene ovire, ki otežujejo polnopravno vključevanje v družbo. Zato je naš arhitekt na Zvezi Matjaž Planinc kot že mnogokrat doslej poudaril potrebo po skrbnem izvajanju zakonodaje o grajenem okolju. V pogovoru smo se lahko nato prepričali, da stvari kljub zapisanemu v zakonodajo, v resnici pogosto niso takšne, kot bi lahko bile. Zato je potrebno, da smo invalidi pozorni na praktično izvajanje tega dela zakonodaje.

Rafko Jurjevčič, društveni socialni referent, je zbrane opozoril, da je pri ljudeh, ki potrebujejo medicinsko rehabilitacijo, medicinsko-tehnične pripomočke, obnovitveno rehabilitacijo ali zdravljenje, potrebno upoštevati tudi njihovo vključevanje v socialno okolje, kulturne in socialne aktivnosti. V ta namen je potrebno spodbuditi večje sodelovanje med različnimi ustanovami s področja zdravstva, sociale, kulture, šolstva, športa ter drugih sfer javnega in zasebnega življenja. Le tako lahko namreč pride do izraza prava socialno-medicinska rehabilitacija, ki bo več kot le rehabilitacija okvarjenih delov telesa, pri kateri smo invalidi največkrat prikrajšani za socialni del svojega življenja.

Najpomembnejši del srečanja se je pričel šele z vprašanji, mnenji in opažanji naših članov. Izstopale so težave ob stanovanjski problematiki v Ponikvah in Ko-

čevju, neurejenih dostopih v zdravstvene domove, centre za soc. delo, enote Zdravstvene skupnosti, sedeže občin ipd. Prav tako je bilo nekaj nejasnosti okoli pridobitve medicinsko-tehničnih pripomočkov in opozoril zaradi neurejenih parkirnih prostorov za invalide. Presenetilo me je mnenje enega od invalidov, da je na tem področju zaznati vse večjo nestrpnost do invalidov in njihovih potreb. Verjel sem, da smo Slovenci kot narod to že prerasli, pa očitno ni tako. Škoda!

Ob kopicu odprtih vprašanj smo vsi prisotni izrazili pripravljenost za resno in konkretno sodelovanje pri iskanju rešitev.

Po več kot dvournem konstruktivnem pogovoru in iskanju poti do še uspešnejšega sodelovanja smo domov odhajali z mešanimi občutki. Izkazalo se je, da so podobni sestanki na terenu nujno potrebni, saj sicer dobronamerna pripomba posameznika pogosto ni slišana. Obenem pa smo spoznali, da bo v prihodnje prav na tem območju s strani društva potrebno navezati še konkretnije sodelovanje in iskati nove poti za ureditev odprtih vprašanj

Rafko in Mirjam

Rafko Jurjevčič,
socialni referent DPLJ:

»Velik problem je mobilnost, dostopnost, kar posledično vodi v osamljenost, zaprtost v svoje bivanjske prostore. Stanovanjski problem ni le dostopnost v

kopalnico, ampak če je nekdo dan za dnevno zaprt v četrto nadstropje. Nič mu ne pomeni, da je znotraj stanovanja vse dostopno, če nima možnosti, da pride med druge občane, krajane. Te stvari moramo gledati bolj široko, bolj z občutkom. In moramo vztrajati, dokler ne najdemo kake rešitve.«

Janez Pavlin,
župan občine Videm-Dobrepolje:

»Občina dobro sodeluje z društvom. Na področju

arhitekturnih ovir imamo le še dva problema, to sta pošta in občinska zgradba, kar bomo uredili v okviru urejanja občinskega trga. Ob občinskem prazniku bo tudi letos organizirano tekmovanje v streljanju, potem pa še šahovsko tekmovanje v Ponikvah. Dejansko bo občina sponzor teh dveh prireditev. Hvala Zlatku Bernašku in njegovim sodelavcem za izredno angažiranje. Včasih je za odpravo kakšnega problema potrebna samo dobra volja.«

Helena Struna,
predstavnica ZZSZ
Kočevje:

»Kar se tiče arhitekturnih ovir oziroma dostopnosti izpostav ZZSZ-jev, je stavba v Grosupljem nedostopna za gibalno ovirane, vendar pa je pripravljen idejni projekt za postavitve dvigala. Problem

je, ker so tam tudi drugi solastniki. V Ribnici je izpostava v okviru zdravstvenega doma, kjer je dostop urejen tudi z dvigalom. V Kočevju je vhod v stavbo urejen s klančino, vendar pa so prostori v 1. nadstropju. V pritličju je zato zvonec, kjer uporabnik lahko pozvoni, uslužbenci pa se odzovejo, pridejo do zavarovanca in uredijo problem. Druge izpostave so dokaj urejene. Ni pa dostopna še izpostava v Cerknici, vendar načrtujemo postavitve dvigala, ki je zaradi starosti stavbe pod vprašajem.«

Danica Fegic,
predstavnica CSD-ja
Kočevje:

CSD Kočevje pokriva veliko teritorialno območje, tudi občino Kostel in Osilnico. To je področje 600 km², redko naseljeno. Iz tega izhaja tudi problem pri delu CSD-ja. Poslovni prostor imamo zaenkrat v stavbi zdravstvenega zavarovanja. Dostop je za silo urejen, vendar smo podnajemniki, zato na to nimamo vpliva. Smo pred preselitvijo v nove prostore, kjer so bili upoštevani vsi standardi za dostopnost vključno s parkirnim mestom za invalide in dvigalom. Štirje uporabniki – člani društva so se v preteklosti že obračali na center zaradi enakih vzrokov kot zdravi občani. Center pomaga v okviru svojih možnosti, tudi pri kakih manjših adaptacijah, vendar pa Zakon o socialnem skrbstvu ne dopušča pomoči v višini več tisoč evrov.«

Majda Vrh,
predstavnica CSD-ja
Ribnica:

»CSD Ribnica pokriva občino Ribnica, Loški potok in Sodražica. Opravlja enako dejavnost kot CSD Kočevje. Center pokriva še pomoč družini na domu za občino Sodražica in Ribnica. Člani društva poznajo storitev, vendar je ne koristijo. Kar se tiče arhitekturnih ovir, je občina Ribnica verjetno med najslabšimi. Na to je bil center že večkrat opozorjen s strani članov društva, še posebej Slavka Ivančiča. Ni klančin, pločniki so preozki. Odraslega je tudi center v Ribnici, ki deluje v 2. nadstropju, kamor invalidi ne morejo, vendar pa smo vedno na razpolago z osebnimi obiski. Žal zaenkrat druge rešitve ni.«

Andrej Pogorelec,
podžupan občine
Sodražica:

»Ločnica med zdravimi in osebami, ki se znajdejo na invalidskem vozičku, je zelo majhna. Tega se zavedamo tudi v občini Sodražica. V vsem obdobju, kar občina deluje, smo naredili veliko na področju odpravljanja arhitekturnih ovir. Mogoče je občinska stavba tista, na katero smo najmanj ponosni. Zgradili smo sicer klančino, da je mogoče priti v stavbo do domofona in poklicati uslužbenca, vendar je to stara zgradba in ne dopušča večjih posegov. Kar se pa tiče ostalih investicij in rekonstrukcij, so vse v skladu z

zakonom o dostopnosti javnih objektov. Še posebej smo ponosni na obnovljeno zdravstveno postajo, kjer sta splošna in zobna ambulanta. Ta zgradba popolnoma ustreza zahtevam o dostopnosti objektov za gibalno ovirane osebe. Pred kratkim smo tudi rekonstruirali trg, kjer smo se zavedali problema dostopnosti in invalidskih parkirišč ter dostopov do zgradb.

Občino čakajo še novi izzivi – v načrtu imamo gradnjo nove športne dvorane, ki bo omogočala vsem občanom, tudi invalidom, da se bodo lahko rekreirali.

Razpisi in pridobitev sredstev so pač zoprne stvari, vendar vedno obstajajo tudi sredstva župana in druge poti. Za člane društva so ugodnosti za organizacijo raznih prireditev. Z dobro voljo je mogoče narediti veliko.«

Alenna Clara,
strokovna delavka,
posebni socialni zavod
Prizma Ponikve:

»Zavod je bil sprva ustanovljen za gibalno ovirane osebe, vendar smo v situaciji, ko imamo klančino brez dvigala. Zato je Zavod začel sprejemati širok spekter populacije. Sedaj imamo novo stavbo v neposredni bližini. Predvideva se, da bo odprta v spomladanskih mesecih, in takrat bo zopet možno sprejemati gibalno ovirane osebe. Društvo in Zavod že sodelujeta, problemi članov društva, ki bivajo v Zavodu, so znani in se sprotno rešujejo.«

Ana Vesel,
patronažna sestra ZD Ve-
like Lašče in ZD Ribnica:

Patronažna sestra se je sestanka udeležila predvsem zato, da se seznanijo s problematiko in spoznajo člane.

Slavko Ivančič,

občan Ribnice:

»Res je, da je v ZD Ribnica dostop mogoč z dvigalom, vendar v stavbi ni niti enih sanitarij za invalide. Drugi problem so invalidski parkirni prostori, ki jih zasedajo neinvalidi. Škoda je, da danes ni povabljen komandir policijske postaje. Potrebno bi ga bilo vzpodbuditi, da policiste pošlje na parkirišča, kjer so označena invalidska mesta. Pozval bi komunalo, da bi obnovila oziroma ponovno pobarvala parkirišča za invalide, da bi bila bolj vidna. Problem je tudi Miklova hiša, ki je popolnoma nedostopna za gibalno ovirane. Ni možnosti, da bi prišel invalid na vozičku v županovo pisarno, ni niti zvonca. Tudi pločnik je 15 cm visok. To so problemi, s katerimi se srečuje občan Ribnice.«

Ivan Lisac,

občan Kočevja:

»ZD Kočevje je dostopen z dvigalom, če pa bi človek na vozičku hotel priti v laboratorije, mora premagati tri stopnice ali prestrmo klančino. Občinska stavba

je zelo stara in popolnoma nedostopna. Nova športna dvorana je urejena za gibalno ovirane osebe, star fizikulturni dom pa ne. Pri vhodu bi bilo potrebno postaviti klančino, da je možen vsaj vstop v zgradbo. V notranjosti pa bi z enostavnim dvigalom omogočili invalidom dostop do galerije, kjer bi lahko gledali tekme. Kljub veljavni zakonodaji so pločniki oziroma prehodi med cestiščem in pločnikom, ki so se pred kratkim gradili, neurejeni.«

Zlatko Bernašek,

občan Dobropolja:

»Moti me nestrpnost, ki ga ima okolje, v katerem živim, do invalidov. Dostop do fizioterapije v Velikih Laščah je urejen s klančino. Pojavlja se problem s parkiranjem. Dostop do pošte v Velikih Laščah in parkirišče sta urejena.«

Nada Begič,

občanka Kočevja:

»Živim v lastniškem stanovanju v 5. nadstropju. Ker sem vezana na invalidski voziček, tudi po par mesecev ne grem iz stanovanja. Že več let se trudim, da bi uredila stanovanjski problem. Tudi predstavniki društva so bili večkrat v dogovorih z občinsko oblastjo in predstavniki CSD-ja, vendar zaenkrat rešitve ni. Pripravljena sem stanovanje zamenjati z drugim dostopnim ali ga prodati in kupiti drugega,

Martina Nedeljkovič,

občanka Velikih Lašč:

»Klančina za v glasbeno šolo je malo prekratka. Vhod v občinsko stavbo Velike Lašče je onemogočen, ker je klančina neuporabna. Parkirni prostor pred ZD Velike Lašče je točno nad jaškom za meteorne vode, zato je v času dežja in naliva poln vode. Pred edino trgovino v Velikih Laščah, kjer je urejen dostop, je vedno postavljen avtomobil, kljub temu da tam ni znaka za parkiranje. V OŠ je stopniščni vzpenjalec, tako da je dostop v višja nadstropja omogočen. So še manjše stvari, ki ne predstavljajo velikih finančnih stroškov, potrebujejo le malo posluha. Urejen je dostop do ZD in lekarne.«

Emil Palameta,

občan Velikih Lašč:

»Pred tremi leti sem se preselil v hišo. Z ženo še vedno odplačujemo posojilo in ga bova še naslednji dve leti. Trenutno je od ceste do vhoda makadamska pot, ki je za voziček zelo neprimerna. V snegu in dežju je pot še slabša. Želel bi, da se ta pot uredi z asfaltom ali tlakovci, vendar pa zaradi slabega finančnega stanja tega sam ne zmorem.«

Demokratska družba naj zagotovi enake možnosti za vse

14. oktobra smo se predstavniki Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine (DPLJ) odzvali povabilu župana občine Kočevje Janka Vebera na novinarsko konferenco. Na njej so predstavniki DPLJ predstavili društvo, zlasti posebne socialne programe, ki jih društvo izvaja, in opozorili na arhitekturne ovire v občini Kočevje, ki še vedno nastajajo kljub veljavni zakonodaji.

Kakor odgovor na medobčinsko srečanje v Ribnici je župan občine Kočevje Janko Veber sklical novinarsko konferenco s predstavniki našega društva. Njen namen je bil preko medijev predstaviti delovanje društva DPLJ ter organizacijo 1. kegljaškega turnirja paraplegikov in tetraplegikov v Kočevju. Poleg tega je bilo to srečanje tudi prvi korak v smeri tesnejšega sodelovanja z namenom izboljšanja dostopa za gibalno ovirane in za iskanje rešitev problemov članov, ki živijo v kočevski občini. Novinarske konference se je udeležilo kar nekaj novinarjev iz časopisnih in radijskih hiš.

Po županovih pozdravnih besedah je predsednica Skupščine ZPS in podpredsednica DPLJ Mirjam Kanalec spregovorila o 40-letnici Zveze paraplegikov Slovenije in predstavila naše društvo. Ob tem se je osredotočila na posebne socialne

programe, ki predstavljajo prioritetan program društva. »Arhitekturne ovire v grajenem okolju na kočevsko-ribniškem področju kljub veljavni zakonodaji še vedno nastajajo,« je opozorila Mirjam. »V občini Kočevje so neprimerni celo nekateri novejši robniki pločnikov, prestrma je klančina pri laboratoriju v ZD, povsem nedostopni sta

občina in upravna enota, prav tako je onemogočen vstop v Fizikulturni dom, ki bi ga lahko uredili z manjšim posegom – klančino. Glede na to, da imate v občini paraolimpijca, ki trenira v tej dvorani, bi to res lahko uredili,« je še dodala.

Kot socialni referent društva sem obširneje

predstavil način in cilje socialnega delovanja. Poudaril sem, da mora demokratska družba zagotoviti enake možnosti za vse, tudi za invalide. Pomembno pri vsem tem pa je dobro medsebojno sodelovanje, da družba prisluhne potrebam šibkejših članov. Invalidi, telesni ali duševni, ki živijo med nami in z nami, so še vedno obravnavani kot nekakšna posebnost. Vključenost v družbo se sicer izboljšuje, menim pa, da morajo vsa naša razmišljanja postati skupna, da so potrebe, ki jih imajo in ki so drugačne od naših, vključene v sistemske rešitve, v skupno življenje. Prav je, da se invalidi zavedamo, da smo del družbe in da brez našega sode-

Janko Veber: »Naš namen je izboljšati sodelovanje z Društvom paraplegikov ljubljanske pokrajine. To sodelovanje je usmerjeno v dve smeri: eno je na izvajanju programov, drugo pa odpravljanju arhitekturnih ovir v javnem grajenem okolju.«

Rafko: »Velikokrat ne gre samo za arhitekturne, ampak tudi miselne ovire.«

Slavko: »Osveščanje ljudi poteka prepočasi.«

lovanja ne morejo uspešno reševati stvari, ki nas neposredno zadevajo.

Naš član Slavko Ivančič je ob tej priložnosti predstavil prizadevanja in organizacijo prvega vseslovenskega kegljaškega srečanja paraplegikov. Turnir v kegljanju se je odvijal 17. oktobra ob občinskem prazniku na kegljišču v Gaju v Kočevju. Župan je izrazil željo, da bi turnir postal tradicionalen, potekal pa naj bi vsako leto ob prazniku občine. Slavko je opozoril še na zasedena parkirna mesta za invalide, za katera bi morali ljudje, ne samo zaradi kazni, ampak tudi zaradi kulture, vedeti, da so namenjeni le invalidom. Seveda smo izkoristili priložnost in župa-

Mirjam: »Občini Kočevje ponujamo usluge arhitekta ZPS in naše izkušnje pri odpravi arhitekturnih ovir.«

na, njegove sodelavce ter vse prisotne novinarje seznanili z različnimi težavami, ki jih imajo naši člani v tej občini. Opozorili smo tudi na številne arhitekturne ovire in na stanovanjsko stisko ter občini ponudili usluge arhitekta ZPS za strokovno

pomoč pri odpravi ovir.

Načeloma smo se dogovorili za možnost našega sodelovanja z osnovnimi in srednjimi šolami v Kočevju pri predstavitvi različnih nevarnih situacij, v katerih se najpogosteje znajdejo prav mladi ljudje.

Župan je prisluhnil našim besedam in zagotovil pomoč pri iskanju rešitev na naša opažanja. Povedal je, da nekaterih dejstev, ki smo jih na konferenci predstavili, doslej ni poznal, zato je bilo tudi zanj to srečanje posebna obogatitev. ☺

Rafko Jurjevčič

// Slavko je na tiskovni konferenci vse prisotne povabil na prvi kegljaški turnir v Kočevju

Sprehod čez dogodke // Sociala

Podobo svojo na ogled postavim!

Saj poznate ta Prešernov verz. Prišel mi je na misel v teh dneh, ko se vsi oziramo nazaj v iztekajoče se leto.

Tudi v našem društvu preverjamo, kako nam je šlo, česa se lahko veselimo, kaj bi morali narediti drugače, bolj-

še, za več povezanosti in sodelovanja med vsemi člani. Svoje socialno delo in prizadevanja primerjam z mostom, ki povezuje dva različna bregova iste reke. Na enem bregu najdem različne stiske in odprta vprašanja posameznih članov,

na drugi strani pa številne predpise in zakonodajo, ki nam nikoli ne dovoljujejo, da bi ravnali tako, kot bi si želeli. Vedno je potrebno iskati rešitev, kjer bo »volk sit in koza cela«. Tako je bilo že včasih in do danes se ni prav veliko spremenilo. De-

janske potrebe in vsakodnevno življenje se največkrat razlikujeta od zakonodaje, ki določa našo socialno varnost. Nobena družba, tudi slovenska ne, ni tako bogata, da bi zmogla v celoti zadovoljiti vse naše potrebe, za katere trenutno menimo, da so upravičene. Iz tega sledi preprosto spoznanje, da se moramo opirati na lastne moči, da moramo tudi sami prispevati k reševanju naših specifičnih problemov. Zato je potrebno stalno spremljanje in primerno odgovarjanje na vsa odprta vprašanja. Če omenim le nekatera pomembnejša dogajanja v letu 2009, potem moram pričeti pri skrbi za preventivo zdravja.

Se še spomnite, da ste bili povabljeni k pregledu krvi, krvnega tlaka, sladkorja in holesterola v januarju? Tisti, ki ste se odzvali, ste v večini izvedeli, da kar

dobro skrbite za pravilna razmerja teh vsebnosti. Nekateri pa ste bili opozorjeni na več pazljivosti.

V veliko veselje nam je bilo, da smo lahko ob pomoči občine Trbovlje pomagali našemu članu pri izbiri poklica in nadaljevanju šolanja.

Kar nekaj naporov in volje je bilo treba vložiti tudi pri realizaciji izgradnje dvigala v Zasavju. Izkazano prizadevanje, veselje in hvaležnost tega člana nam dokazuje, da se je bilo vredno potruditi in mu pomagati.

Letošnje leto smo bili bolj kakor doslej dovzetni za vaša vztrajna stanovanjska vprašanja. Društvo vam neposredno ne more pomagati, saj ne razpolaga s stanovanji. Smo pa zelo konkretno in jasno zahtevali od odgovornih v vaših občinah, naj se stanovanjsko vprašanje

primerno reši. Ob tem moram povedati, da smo se tudi v društvu česa naučili.

Naša posebna skrb so člani, ki živijo v domovih za ostarele. Obiskujemo jih in vabimo medse. Letos smo jim pripravili vikend letovanje v Semiču, osemdnevno počitnikovanje v Pacugu in še enodnevni izlet na Vršič in v Trento.

V zavedanju in z namenom, da smo tudi invalidi del družbe in da želimo prispevati svoje izkušnje za boljše medsebojne odnose, smo spomladi povabili župane in socialne službe notranjskih občin na delovni sestanek na Vrhniko. Podoben sestanek je bil oktobra tudi za področje dobropoljsko-ribniško-kočevskega območja v Ribnici. Obakrat ste izrazili svoja opažanja in slišali nekaj obljub, da se bodo vsaj nekatere stvari uredile. Predvsem pa smo vsi skupaj spoznali, kako zelo so za boljše

// Vsega dela socialni referent ne bi zmoget, če ne bi imel ob sebi pridnih in zavzetih sodelavcev – socialnih poverjenikov.

// Rafko: »S posebno pozornostjo in voljo občasno obiščem Zavod v Poni-kvah.«

medsebojno razumevanje takšni sestanki potrebni. Zato v novem letu načrtujemo podobna srečanja še na drugih območjih.

Zelo pomembno se mi zdi tudi vsakomesečno srečanje z novimi pacienti na Institutu za rehabilitacijo, kjer jim skupaj s predstavniki Zveze predstavim naše delovanje in raznovrstne programe, ki jih izvajamo. Zavedam se, da so na

začetku neke nove poti dobre in preizkušene informacije zelo pomembne.

Včasih je potrebno tako rekoč od danes do jutri komu priskrbeti tudi vsakodnevni topel obrok na domu. A vsega tega dela ne bi zmožel, če ne bi imel ob sebi pridnih in zavzetih sodelavcev – socialnih poverjenikov. Ti sestavljajo mrežo, ki se razpleta čez vsa vaša bivališča. Želijo vam biti v oporo in pomoč, kadarkoli jih pokličete, kadarkoli potrebujete takšen ali drugačen nasvet. Redno, vsake tri mesece, se sestajamo, da skupaj iščemo poti, in se dogovarjamo, kako naprej. Na teh sestankih poverjenikov se znajdejo vedno nova vprašanja. Le eno pa je tisto stalno in najpomembnejše, ki se postavlja vsakokrat: »Kaj sem naredili v zadnjih mesecih za člane na svojem področju? Koga sem obiskal? Kje je potrebna pomoč?«

Seveda so odgovori različni. Tako kot smo različni člani društva. Ja, z več vsagega sodelovanja bi poverjeniki lahko

naredili mnogo več. Sicer pa rad, kolikor mi čas dopušča, koga od vas tudi osebno obiščem ter prisluhnem njegovim občutkom, kako doživlja delovanje društva. S posebno pozornostjo in voljo občasno obiščem Zavod v Ponikvah ali pa koga, ki sporoči, da je v bolnici.

Vas zanima še kratek socialni utrip društva v številkah? Tukaj je!

Včlanjenih je 305 članov: 207 moških in 98 žensk. Letos smo sprejeli sedem novih članov.

Z denarno pomočjo smo v stiski pomagali 24-krat. Dvakrat smo čestitali ob srečnih dogodkih rojstva v družinah članov. Sedem naših mladih članov je še šoloobveznih. Tudi njih občasno obiščemo in jim ob novem letu podarimo »žepnino«.

V domovih starejših občanov svoj vsakdan preživlja 28 članov. Vse smo obiskali in jim izročili priložnostna darila. Žal smo se morali posloviti in spremljati na zadnji poti kar 13 članov. Ohranimo jih v lepem spominu. Verjamem, da je v preteklem letu za vsakim od nas ostalo nekaj, česar se lahko veselimo

in to veselje delimo ter množimo drug z drugim. Ne pozabimo, da življenje ni narejeno iz želja, temveč iz dejanj vsakega od nas!

Čeprav naše glasilo pride med vas le dvakrat na leto, vas bomo o dogodkih in načrtih v našem društvu tudi v novem letu objektivno in celovito obveščali. Seveda pa vabimo tudi vas, dragi bralci lizziva, da napišete svoja razmišljanja in opažanja o vsem, kar se v društvu dogaja. Tehtne in podpisane prispevke bomo zagotovo z veseljem objavili.

Vesel bom, če boste v prihodnjem letu čimbolj zdravi, prijateljsko razpoloženi in srečni. To seveda ni odvisno samo od vsakega posameznika, a vendarle precej. Zatorej le pogumno prihajajočemu letu naproti, ob bližnjih božičnih praznikih pa se imejte karseda lepo. 🤝

Rafko Jurjevčič

Kaj sem naredili v zadnjih mesecih za člane na svojem področju? Koga sem obiskal? Kje je potrebna pomoč?

// Domski v Pacugu

Samostojno življenje?

Osebna asistenca je pomoč asistenta, potrebna pri tistih aktivnostih, katerih posameznica ali posameznik ne zmore opravljati sam zaradi fizične, senzorne ali mentalne oviranosti.

Osebna asistenca bi morala biti človekova pravica, urejena na sistemski ravni kot ukrep za preprečevanje diskriminacije in segregacije oseb z invalidnostmi, ki si z lastno in svobodno izbiro želijo neodvisno življenje. Kot taka je priznana tudi z nedavno ratificirano Konvencijo OZN o pravicah invalidov. Številne so izjave uporabnic in uporabnikov, da se je po pridobitvi osebnega asistenta izboljšala kakovost njihovega življenja, in kaj bi zanje pomenilo, če bi jim bila ta možnost odvzeta zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. Že kar nekaj časa je v pripravi tudi Zakon o osebni asistenci, ki naj bi sistemsko uredil to področje. Do takrat pa bo naše društvo v okviru posebnih socialnih programov še naprej izvajalo tudi program Osebne asistence, nege in fizične pomoči, ki morda res ni najbolj razširjen program, a zagotovo največji po finančni plati. Kot veste, je to program, ki ga nudimo na domu, in zajema pomoč pri vsakdanjih opravilih, kot so: vstajanje

iz postelje, oblačenje, nega, druženje, spremljanje k zdravniku, spremljanje v trgovino in podobno. Opis dela in nalog za osebno asistenco je tudi na društveni spletni strani; če koga zanima, kaj točno se v okviru tega izvaja, lahko pogleda v Pravilnik o osebni asistenci.

Ce ste morda med tistimi, ki osebno asistenco potrebujete, javite in dogovorili se bomo vse potrebno.

Pri programu osebne asistence imamo poleg že znanih štirih asistentk spet novo pomoč. To je Cvetka-Sitka Tominc, ki se je zaposlila meseca avgusta. Prosili smo jo, naj se predstavi, pa nas je zavrnila, žal. Ker se število uporabnikov nenehno večja, do sedaj je 23 uporabnikov, bomo verjetno z novim letom zaposlili še kakšno pomočnico, saj skušamo po najboljših močeh ugoditi in zagotoviti tovrstno pomoč našim članom.

Če ste morda med tistimi, ki osebno asistenco potrebujete, pokličite na društveni telefon in dogovorili se bomo vse potrebno. V veselje mi je, da si pomagamo, in upam, da je naša pomoč kvalitetna, korektna, da je za uporabnika zato dan lažji, lepši in bolj pester. ☺

Ana

// Naše asistentke

»Full fajn punce«

Prostovoljsko delo ima velik pomen za razvoj in za prihodnost. Prispeva k razvijanju obstoječih sistemov, razvijanju vrednot solidarnosti, socialnemu in drugemu napredku družbe, zato ga je potrebno negovati in ustrezno vrednotiti.

28

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine že vrsto let sodeluje z Društvom katoliških pedagogov v projektu prostovoljnega dela Človek za druge, ki poteka od leta 2000 naprej. Desetletnico smo praznovali 8. oktobra pri sv. Jožefu. Silvo Šinkovec, ki je bil eden od idejnih vodij pri nastajanju tega projekta, je zapisal: »Prostovoljstvo je korekcija sodobne, v svojem bistvu potrošniške in manipulativne družbe. Je korektiv, je osvobajanje, je klic k resničnim in spoštljivim odnosom ... Prostovoljstvo je radost, da smo ljudje, hvaležnost za vse, s čimer smo obdarjeni in kar lahko naprej podarjamo.«

V desetih letih je 550 prostovoljcev delalo z več kot 1000 uporabniki na več kot desetih različnih ustanovah. In to je šele prvih 10 let. Med desetimi ustanovami, s katerimi je sodeloval projekt Človek za druge, je tudi Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine. Veselimo se sodelovanja tudi v naslednjih desetih letih. Naše sodelovanje

naj bo, kot je zapisal Silvo Šinkovec, radost, da smo ljudje in hvaležnost za vse. To prostovoljstvo v svojem bistvu je.

Društvo nudi ljudem različne možnosti za opravljanje prostovoljskega dela. Prostovoljci – dijaki, študenti in drugi, ki so vključeni v program, pomagajo našim članom dve uri na teden. Prostovoljci se vsako leto menjajo, le nekateri posamezniki ostanejo v programu Človek za druge dlje časa. Paraplegiki smo imeli to srečo, da sta bili Brigita in Maja kar tri leta naši prostovoljki in Anja dve. Junija so končale svoje prostovoljno delo.

Ostali so trije prostovoljci: naša stara sablja Roman, Marjeta in Mirjana. Marjeta in Mirjana sta trenutno na študiju v tujini, vendar bosta ob vrnitvi v Slovenijo nadaljevali s prostovoljnimi delom.

Septembra smo imeli torej manjko, zato smo naredili načrt ozaveščanja in pridobivanja študentov za prostovoljno delo po fakultetah. Bili smo na Pedagoški fakulteti in Visoki šoli za zdravstvo. Predstavili smo naše društvo in prostovoljno delo. Predstavitve je bila zelo uspešna, saj smo dobili kar šest novih prostovoljk. To je za nas res velik uspeh. Iskali so prostovoljce v slovenski šoli, ki ima tisoč učencev, dobili pa le eno prostovoljko. Mi smo med petdesetimi študenti dobili kar šest prostovoljk.

Novo prostovoljke so »full fajn« punce, stari trije prostovoljci pa so itak carji. Prostovoljno delo je že veselo začelo svoje delo. Imeli smo prvo supervizijo in obiske pri novih uporabnikih. 🤝

Tereza Vrhunc

Prostovoljstvo je radost, da smo ljudje, hvaležnost za vse, s čimer smo obdarjeni .

// »Rekrutiranje« prostovoljcev na Pedagoški fakulteti

Dobrodelni koncert Petra Zalarja

Telovadnica OŠ Notranjskega odreda v Cerknici je bila 11. oktobra ob dobrodelnem koncertu, ki je bil namenjen našemu članu Petru Zalarju, skoraj premajhna. Na tej pestri zabavnoglasbeni prireditvi, ki jo je povezoval dramski igralec Pavle Ravnohrib, so se zvrstili: Cerkniške mažoretke, Notranjski rogisti, skupina Christine, Ansambel bratov Štrukelj, Neža in Bine Drobnič, plesalci skupine Stepnroll.

Posebni gost koncerta je bil kantavtor Adi Smolar, eden tistih naših pevcev, ki prav gotovo največkrat nastopa na humanitarnih prireditvah. Tudi tokrat se je brez pomisleka odzval in s svojimi »komadi« ter tenkočutnimi besedami še posebej obogatil večer.

In to je bil res lep jesenski večer, s kate-

// Peter Zalar in Adi Smolar, ki se vedno odzove klicu humanitarnosti.

rim se je član Peter Zalar želel zahvaliti vsem, ki so mu po nenavadni nesreči stali ob strani in mu vsestransko pomagali. Petra je namreč pred dvema letoma napadla medvedka in ga tako hudo poškodovala, da je postal tetraplegik. Zalarjevi so po nesreči bogatejši za mnoga spoznanja. Veliko jih je bilo, ki so Petru na vse možne načine priskočili na po-

moč, zato v nesreči niso ostali sami. Ne samo prijatelji in domačini, ampak tudi ljudje odprtih rok iz vse Slovenije.

Koncert, ki je v polni dvorani navdušil gledalce, so podprli številni pokrovitelji in donatorji. Navdušili so vsi, posebej bučen aplavz pa so poželi plesalke in plesalci na invalidskih vozičkih iz skupine Stepnroll. Skupina se je že leta 2005 predstavila slovenskemu odru, letos pa so na mednarodnem tekmovanju na Nizozem-

// Posebej bučen aplavz so poželi plesalke in plesalci na invalidskih vozičkih iz skupine Stepnroll.

skem osvojili odlično tretje in šesto mesto. Tokrat so se predstavili z angleškim valčkom, sambo in tangom.

Na koncertu so se prav vsi odpovedali honorarjem, tudi vstop je bil brezplačen. No, številni gledalci so lahko dali prostovoljne prispevke, ki so jih po koncertu namenili Petru. Porabil jih bo za ureditev svojega povsem drugačnega življenja na invalidskem vozičku. ♡

Jože Globokar

V morsko vodo po štiridesetih letih

»Kako hitro čas beži,« sem pomislil, ko sem sredi julija prejel vabilo DPLJ. Namenjeno je bilo vsem, ki bivamo v domovih za starejše občane. Spet so se nas spomnili in nas povabili kar na osemdnevno počitnikovanje v Pacug. Še polni lepih spominov z lanskega druženja ob morju se bomo zopet lahko predajali soncu in morskovi vodi.

30

»Zakaj si pa tako zaskrbljen?« je vprašal Jože mojega prijatelja ob kozarčku piva. »Kaj ne bi bil? Jutri grem z ljubljanskim društvom paraplegikov na počitnice, na morje, pa sem pri vremenski napovedi slišal, da bo v Pacugu kar 40 stopinj v senci!« »Ja, saj ti ni treba biti v senci!« ga je hitro potolažil Jože.

Temu pogovoru sem se samo nasmejal, saj sem vedel da bo za nas v Pacugu spet dobro poskrbljeno. Res je bilo tako. Poleg krasnega vremena ter tople in čiste vode v bazenu so k odličnemu počutju bistveno pripomogli naši pridni spremljevalci. Tako številne in strokovne ekipe še nismo imeli na letovanju. Jih moram kar predstaviti! Z nami so bili: višja medicinska sestra Marjana Rupnik, zdravstveni tehnik Dejan Pavlin, bolničar-negovalec Uroš Rizman, naša osebna asistentka Nevenka in pa šofer Milan. Zahvaljujem se vsem, saj so nam bili neprestano v po-

moč in veselje. Tudi bivalne razmere v samem domu so sedaj boljše kakor lani. Bolniške postelje, trapezi, avtomati za pijačo ... ja, prav vse lahko pripomore k prijetnejšemu počutju. Seveda se je najvažnejše dogajalo v bazenu. Kar dobro smo ga izkoriščali vsak dan.

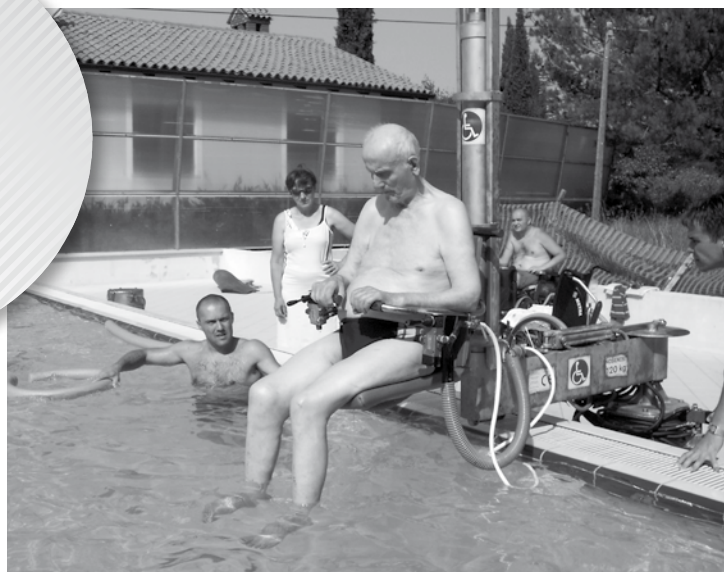
Že v prvih dneh so nas z obiskom

kšno je naše počutje. Lepa gesta s strani vodstva!

Sredi tedna smo si ogledali Kobilarno Lipica in njene graciozne žrebce. Med krasnimi grli smo iskali tistega, menda najlepšega, ki je v lasti angleške kraljice; podarili so ji ga, ko je bila na obisku v Sloveniji. Žal pa je njen lipicanec tako močno varovana »osebnost«, da ga

Žal pa je lipicanec angleške kraljice Elizabete tako močno varovana »osebnost«, da ga nismo smeli niti videti.

presenetili predsednik Gregor in še nekaj drugih članov društva. Prišli so nas pozdravit in se pozanimat, ka-

// Najvažnejše se je dogajalo v bazenu.

nismo smeli niti videti. Svojo jezo smo ohladili s sladoledom, kasneje pa še z odličnim kosilom v domu, tako da smo na vse skupaj kmalu pozabili. Kadar smo bili prosti, to pomeni, kadar nismo bili v bazenu ali na kakšnem izletu, smo klepetali in si ogledovali bližnjo okolico. Zanimivo je bilo ob večerih, ko so pred nami plezali škorpijoni. Saj jih poznate, kajne? Opazoval sem te male kuščarje in premišljeval o njih. Te plašne zvernice se ves dan skrivajo v razpokah in prilezejo ven šele, ko se stemni. A tudi takrat se hitro umaknejo vsiljivcem. Škorpijoni že od nekdanj burijo našo domišljijo. So skrivnostne živalce s kleščami in strupeno žlezo na gibljivem zadku, ki jim služi tako za lov kot za obrambo. Zalezujejo hrošče in druge žuželke, ki živijo na tleh. Posebno v toplih krajih jih lahko najdemo po stavbah. Najpogosteje se skriva-

jo v suhem lesu strešnih konstrukcij, v kletih in drugih prostorih, kamor ljudje ne zahajajo pogosto. Vrste škorpijonov, katerih pik je za človeka lahko usoden, živijo daleč od nas, v tropskih področjih. Sicer pa velja: škorpijon nas ne bo nikoli napadel, temveč se bo s pikom zgolj branil, saj ima rad mir in tišino. V Pacugu nas je bilo kar osemnajst, različnih po starosti, značajih, navadah in razvadah. Vendar smo se med seboj odlično ujeli. Vzdušje je bilo zelo prijetno in v nedeljo zvečer smo se zbrali na pravi pravcati pevski vaji. Imeli smo generalko pred rojstnim dnevom našega prostovoljca Dejana. Podarili smo mu »pevske talen-

te« in skromno darilo. On pa nas je presenetil z veliko torto in šampanjcem. Ja, lepo smo se imeli. Seveda smo se razveselili tudi naših domačih, ki so prišli preverit, če se vsi, ampak res vsi, namakamo v vodi. In bili so presenečeni, ko so ugotovili, da je res tako. Eden med nami je »skočil« vanjo celo

prvič po štiridesetih letih! Oj, to pa je za zapisati. Tudi fotografirali smo ga.

Med mojimi spomini je tudi izlet v Sečovlje. Želeli smo si ogledati, kako se pridobiva slana ruda, ki ji preprosto rečemo sol. Kako so jo pridobivali nekoč in kako je to danes? Zanimalo nas je, kakšna bo letos žetev v solinah. Ker smo se želeli izogniti cestnemu vrvežu in kolo-

nam avtomobilov, smo se tja odpeljali kar po morju. Z barko seveda. Imeli smo mirno morje ter prijetno plovbo v spremstvu galebov in turističnih ladjic, ki so plule po Piranskem zalivu. Le kakšnega hudega napredka pri pridobivanju soli od nekoč do danes nismo opazili. Še vedno je vse odvisno od prdnih in skrbnih rok solinarjev. Sicer pa sem zapisal le nekatere naše podvige. Tisti manjši, pa zato prav nič manj doživeti, bodo še naprej ostali zapisani le v spominu nas, domskih. Kot na primer dopoldanski ogled Izole ali pa večerno doživljanje Portoroža. Na koncu se želim zahvaliti vsem v društvu, ki ste nam omogočili toliko lepih doživetij. Le eno željo še pripišem, srečno v novem letu in morda spet nasvidenje v Pacugu! 🙌

Jernej Sušnik

Imeli smo mirno morje ter prijetno plovbo v spremstvu galebov in turističnih ladjic, ki so plule po Piranskem zalivu.

// Pred vhodom v kobilarno Lipica

Čez Vršič v Trento

Vse ima svojo uro, vse ima svoj čas! Poletje se žal hitro poslavlja. Kar kmalu bo najvišje gorske vrhove pobelila snežna odeja, zato smo se domski člani DPLJ na prvi septembrski dan odločili, da vsaj od daleč obiščemo naše vršace. Ne le najvišje, ampak tudi tiste malo nižje, poraščene s travo in porumenelimi macesni, saj jesen le redkokje tako radodarno razkazuje svoje čare kot prav tam.

32

S takšnim razmišljanjem smo se s kombijem našega društva odpravili na pot proti Gorenjski. Da bi lahko prisluhnili zvonu želja, smo se ustavili na Bledu. Sprehodili smo se ob jezeru in uživali ob dopoldanski kavici.

Pot smo nadaljevali proti Kranjski Gori. Ta je bila med prvo svetovno vojno, v letih 1914-1918, izredno pomembno križišče vojaških prehodov. Zaradi italijanske vojne napovedi Avstriji maja 1915 je bila nujna povezava s fronto ob Soči strateškega pomena za gradnjo ceste do Kranjske Gore prek gorskega prelaza Mojstrovka (Vršič) vse do Trente.

Sledili smo smerokazu, ki nas je usmerjal proti Bovcu. Prav ste prebrali! Proti Bovcu! Le v tej smeri smo lahko nadaljevali naš prvenstveni vzpon na Vršič. Po številnih serpentinah smo se počasi vzpenjali proti našemu najvišjemu prelazu. Vmes smo se kratko ozrli proti

Bili so to
čudoviti
trenutki, polni
prekrasnih
pejsažev barv
vseh vrst.

znameniti Ruski kapelici in se spomnili njenega nastanka.

Namreč, za gradnjo in čiščenje ceste je avstrijsko vojaško poveljstvo v letih 1915 in 1916 uporabilo okoli 12.000 ruskih vojnih ujetnikov. Kar nekaj tisoč pa jih je pri gradnji ceste čez Vršič umrlo. Zato

so kapelico v spomin na preminule postavili preživeli ujetniki leta 1917.

Tradicionalna slovesnost v spomin na tukajšnje žrtve v Sloveniji poteka od leta 1992.

Na vrhu 1611m visokega prelaza smo si z zadovoljstvom vzeli čas za ogled, spoznavanje posameznih vrhov in majhen prigrizek. Bili so to čudoviti trenutki, polni prekrasnih pejsažev barv vseh vrst. Zaradi panorame, ki jo krasi pogled na drzno oblikovani Jalovec, je to eno najlepših razgledišč našega alpskega sveta. Uživali smo v panorami

// Na planincih sončece sije ...

// Sprehod okoli Blejskega jezera

in martinčkanju na travnati jasi: eni na soncu, drugi v senci mogočnih macesnov.

Vršič velja za eno pomembnejših izhodišč za planinske ture na vrhove Mala Mojstrovka (2332m) in Velika Mojstrovka (2366m), Planja (2453m), Prisojnik (2547m), Razor (2601m) ... ali za krajše sprehode po bližnji okolici.

Med številnimi planinci so se mirno sprehajale krave in ovce, ki so s svojo prisotnostjo prijetno dopolnilo vsemu dogajanju.

V gorah čas teče hitreje, zato smo se morali kar kmalu podati nazaj v dolino. Vendar ne več nazaj na gorenjsko stran, ampak naprej, na Primorsko, v Trento. Pri izviru Soče smo si »iz društvenega nahrbtnika« privoščili kosilo, se fotografirali za spomin na lepo doživetje in že hiteli dalje. Kajti v Mostu na Soči nas je čakala posebna, parnikom podobna ladja, ki jo poganja vodno kolo. Peljala nas je na spoznavanje in ogled znamenitosti umetnega jezera ter faune in flore ob njem.

Še nekaj deset kilometrov prijetne vožnje s šoferjem Tomažem, postanek na Vrhniki in pot do sedeža našega društva v Ljubljani je bila res kakor en sam korak. Dan, poln lepih doživetij in prijetnih spominov, ki nam bodo dolgo ostali v spominu!

Hvala društvu za tako lep izlet v krasen planinski svet. 🍷

Rafko Jurjevčič

Ženska sekcija // Interesne

AFŽ-jevke smo zakon

Do sedaj smo znane že večini v takšni ali drugačni luči. Naj vam zato na kratko napišem, kaj se nam dogaja. O, dogaja pa se!

O, dogaja pa se!

Tudi letos smo bile na Brjah med prijaznimi in dobrosrčnimi domačini.

Ta dan smo preživele skupaj s članicami drugih društev. Dan je bil prečudovit in zelo zabaven ob delovni mizi, kulturnem programu, klepetu in pa seveda ob nabiranju češenj, ki nam jih vsako leto z odprtimi rokami odstopita gospodarja. V Pacugu smo preživele lepe dneve ob delu. ITAK! Dogajalo se je marsikaj zanimivega in pa OH-OH. Našemu domu vedno pustimo kakšen pečat, tudi pri sosedih: eden nas krenga, drugi nam nosi šopke. Udeležile smo se delavnice ročnih del v Semiču. Sodelovale na kulturnem maratону RDEČE JABOLKO v Ajdovščini, katerega organizator je bila NORMA 7, s katerimi dobro sodelujemo. Žal nam ni uspelo uresničiti želje, da bi šle na trgatve, upam, da nam to uspe drugo leto. Če kdo od vas želi, da vam potrgamo grozdje, naj nam sporoči. Me smo vedno za akcijo. Večino časa se družimo

in delamo na društvu, kjer so ta dan, ko smo prisotne, sigurno zaprta vsa vrata. Zakaj? Vprašajte našega »bosa«.

Marjana

La vita e bella

Morje, sonce, dež, Pacug, delavnica, ženske ... la vita e bella! življenje je lepo/

Asistentka Vesna

V Pacugu je lepo, ija ija ija o

Letos sem bila s članicami ženske sekcije v Pacugu. Kar nekaj časa sem preživela v delavnici,

pri izdelavi voščilnic. Kapanja je bilo bolj malo, ker je bilo deževno in vetrovno. Dovolj časa pa je bilo za prijetno druženje ob dobri hrani, pijači ter telovadbi. Ni mi bilo dolgčas. Sladoled v Portorožu me je prijetno ohladil. Najlepša pa je bila vo-

žnja z barko, ki nas je popeljala ob naši obali. Hvala za vse.

Darja

Izdelovanje okrasov iz filca v Semiču

V mesecu septembru mi je bilo dano, da sem se lahko udeležila kulturnega večera v Pacugu in ženskih dejavnosti v Semiču.

V Semiču smo se zbrale ženske iz društev MS, NM, CE in LJ. Naša mentorica je bila Zehida. Glavni poudarek je bil na izdelovanju okrasov iz filca. Delo je bilo zanimivo in izvirno. V želji, da bi naredile več teh izdelkov, nam je primanjkovalo časa, saj je vikend prehitro minil. Če bi se še kdaj odločili organizirati to vrsto delavnice, bi bilo zelo dobro, da bi imele zato na voljo več časa.

Iskrena hvala društvu in mentorici za to doživetje. Naj se to še kdaj ponovi.

Marija Mrak

Morje še obstaja

Letos smo članice ženske sekcije odšle na delovni dopust v Pacugu. To se pravi, da smo poleg uživanja v bazenu in soncu še nekaj koristnega naredile. Zdale smo si nalogo, da bomo izdelale novo-

letne vizitke za prodajo. Ker nam je vreme ponudilo vse oblike, od prvega dne vročine do dežja naslednji dan in še naslednje dni malo mešano, smo izpolnile kar nekaj delovnih zadolžitev. Kljub temu, da nismo imele na razpolago kombija, smo uspeli v sredo, ko so prišli v Pacug novi člani društev, priti v Portorož in preveriti, ali morje še obstaja. Ko se je vrnil naš šofer, nas je odpeljal do Strunjana, kjer smo se vkrcale na barko Solinarka in si ogledale del naše obale z morja. Celo vreme nam je bilo naklonjeno. Bil je lep izlet.

V stilu »malo mešano« je v prijetnem vzdušju minilo naše dopustovanje.

Mija Jezeršek

Je čas za delo in je čas za dober čvek

Komaj sem pričakala, da se z ženskami spet dobim v našem Pacugu.

Takoj, ko smo prispele, smo se preoblekle v kopalke in hop v bazen.

Ženske seveda nikoli ne lenarimo, zato smo vse dneve tudi pridno delale. Večeri so bili za žuranje in čvekanje.

Želim si, da se tudi drugo leto dobimo tukaj, in ga še bolj zažuramo. ♡

Majda

// Dogajalo se je marsikaj zanimivega in pa OH-OH.

Priložnost za obnavljanje angleščine

V Semiču je od 21. do 28. avgusta potekal 6. tabor paraplegikov in tetraplegikov z udeležbo tujih prostovoljcev.

Tokratni prostovoljci, hja, prostovoljke (letos se na tabor ni prijavil noben moški) so bile:

Anna z Irske, Ofelie iz Belgije, Marie iz Francije,

Jelena iz Bolgarije in Elena iz Rusije.

V tem tednu so predvsem spoznavale življenje ljudi s poškodbo hrbtenjače, nam pomagale pri hišnih opravilih in pripravile nekaj tipičnih sladici iz svojih držav. V zahvalo smo jih popeljali po Beli krajini.

Kot vedno nas je sprejel župan občine Semič, ki nam je predstavil kratko zgodovino kraja, poizkusili pa smo tudi njegove dobrote iz vinske kleti. Dan kasneje smo si pri sosednji kmetiji ogledali folklorno skupino, ki je v nastopu prikazala skrajšano verzijo semiške ohceti. Prostovoljke smo peljali na ogled Novega mesta in se dva dni kasneje odpravili še v Metliko, kjer smo si ogledali vinsko klet in slovenski gasilski muzej. V hotelu Metlika nas je občina pogostila s kosilom, lepo nas je pozdravil tudi namestnik županje. Zelo zanimiv je bil ogled tipične belokranjske kmetije, kjer so nam ponudili sveže pečeno belokranjsko

pogačo. Ves čas smo se pogovarjali v angleščini, kar je bilo idealna priložnost za obnovo tega jezika.

Kot vedno, ko se imamo lepo, je čas minil prehitro, in po osmih dneh druženja smo se polni energije, novih poznanstev in prijetnih vtisov morali posloviti.

Tabor smo pripravili v sodelovanju z Zavodom Voluntariat, ki nam je priskrbel prostovoljce, projekt pa je podprla tudi Zveza paraplegikov Slovenije. Ves preostali

finančni zalogaj smo pokrili iz donatorskih sredstev.

Pa naj omenim še nekatere, brez katerih nam ne bi bilo tako lepo, kot je bilo: Slavko Ivančič, ki je pripomogel k pestrosti programa in izletov, Jasmin Sabljakovič – velenjeni kuhar in zabavljak, Milan Zlobko – šofer (tudi ob nemogočih urah) ter medicinski sestri Rada in Amela. Hvala vsem za več kot dobro opravljeno delo.

Rok Bratovž

// Ogled tipične belokranjske kmetije

»Najjači ostaju«

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine za svoje člane in njihove svojce že vrsto let pripravlja družabna srečanja. Enkrat se srečamo spomladi pred poletjem, enkrat pa v jeseni ob koncu poletja. 20. junija smo se v malo okrnjenem številu družili v mrzlem in deževnem vremenu na Turjaku.

36

Pa tako skrbno smo načrtovali to naše letošnje srečanje. Vendar proti vremenu smo še nemočni, zato smo izkoristili vse, kar nam je bilo v tistih nemogočih razmerah dano. Mogoče smo ga pa uročili ali je že bilo uročeno, saj nam je tiskarski škrat (beri: najmanj 4 pari oči so spregledali ali pač bili šlampasti) ponagajal pri vabilu, ko smo člane namesto na spomladansko vabili na jesensko srečanje. Že takrat bi morali postati pozorni na opozorila z neba (ali računalnika) in srečanje prestaviti ali pa zmoliti kak očenaš. Toda najbolj hrabri se ne damo, zato smo spomladansko druženje kljub vsemu nekako izpeljali. Žal je v predvidenem času za ogled Trubarjeve domačije tako lilo, da smo se mu morali odpovedati. Tisti, ki sedimo na vozičkih, v bistvu sploh nismo bili tako slabe volje zaradi tega, saj je kar precejšen del domačije v prvem nadstropju nam nedostopen (ni je čez dobro slovensko »foušijjo« – če jaz ne morem ...).

In tako se nas je kakšnih osemdeset zbralo v neposredni bližini grada Turjak, v lovski koči Lovske družine Turjak. Pridružil se nam je še njen predstavnik Stane Hren.

Odpadle so tudi viteške igre, a improvizacija je tekla in skoraj vse smo izvedli na drugačen način. Marta Grčar iz rokodelske družine Turjak nam je namreč predstavila kratko zgodovino kraja. Srednjeveška oblačila graščakov, spletičen in vitezov je pokazala kar v živo, saj so predstavniki rokodelske družine, napravljeni

v njih, prinesli med udeležence pridih preteklosti. Za moško populacijo je bilo mogoče najbolj zanimivo viteško orožje, loki in puščice, saj so se nekateri pomerili v streljanju z lokom (za naklonjenost gospodičen?). Kar nekaj udeležencev srečanja se je naučilo tudi dveh srednjeveških plesov. Na stojnicah smo si dali du-

// Hrabri se ne damo. Kljub slabemu vremenu se nas je na Turjaku zbralo blizu 80.

// Luka – društveni Robin Hood

ška in nakupili nekaj spominkov.

Za prehrano so skrbeli: Jože Berčon, maseerka Mateja in njen brat Bošti. Golaž so začeli kuhati že ob šestih zjutraj in smo ga okrog druge popoldne zmazali v trenutku. Specialitete z žara so naše želodce pobožale kasneje: od zelenjave do mesa, za vsakega nekaj.

V popoldanskih urah nas je obiskala in pozdravila tudi podžupanja občine Velike Lašče dr. Tatjana Devjak. V naši družbi se je odlično počutila, saj se je kar nekaj časa zadržala z nami. Bila je prijetna sogovornica, s katero smo že kovali skupne projekte in načrte za v bodoče.

Za popestritev in zadostitev hazarderske žilice smo organizirali BINGO, ki ga je s pomočjo hostes, Ismete in Fatime, vodil že izkušen maček Bojan Lukežič - Luka. Lovcem na srečo smo za posamezne dobitke podelili praktične nagrade, glavni

dobitek bingo za izpolnjene vse številke na enem igralnem lističu pa je bil denar od prodanih lističev, nekaj čez 130,00 €. Ko sem sledila številkam na mojih petih igralnih lističih, sem z nestrpnostjo pričakovala naslednjo izklicno številko. Na enem lističu je namreč manjkala le še ena. In potem je Luka iz vrečke potegnil prav to, ki mi je manjkala. BINGO, sem se zadržala, in že hitela pokazati komisiji svoj listič. Sicer se je za mano vsul plaz dobitnikov, a sem bila prva, zato sem tudi imela prednost! Bila pa sem hudo presenečena in vznemirjena, saj je bilo to prvič, da sem zadela glavno nagrado. Želela sem to veselje deliti, zato sem se odločila, da denar podarim, in razveselim še nekoga. In to je bila po mnenju socialnega referenta Rafka Jurjevčiča socialno ogrožena članica Marjeta Regally. Dobrodelnost se je še kar nadaljevala, saj je domačin Anton Štrukelj, ki živi v neposre-

dni bližini lovske kočice in je preživel v naši družbi prijetno popoldne, podaril društvu 40 €. Vodstvo društva se je odločilo, da gre ta denar v roke članu, ki si že nekaj časa želi kupiti digitalni fotoaparata.

Potem pa se je plesalo in pelo, saj je Dolf meh harmonike raztegoval še pozno v noč. Glavna organizatorica Mojca Burger je imela vse pod kontrolo, pomagali pa so ji Darinka, Vesna, Alenka in Gašper. Za muziko je tako kot na vseh srečanjih skrbel Marino, kasneje pa kar vsi. In tako se je končalo še eno jesensko (ups, spomladansko) srečanje, ki je bilo mogoče drugačno, kot smo ga načrtovali. Mislim, da so vsi, ki so se kljub dežju opogumili, preživeli prijeten dan na Turjaku. 🤝

Mirjam

37

// Asistentki Ismeta in Fatima

Morali bi biti bolj odprti

V tokratni izdaji Izziva smo intervjujali doktorico Tatjano Devjak, podžupanjo Velikih Lašč. Ker je izredno prijetna sogovornica, je nastal bolj medsebojni pogovor, dialog, a zato prav nič manj zanimiv. Še več. Tudi Izziv se je razgovoril, haha.

38

Podžupanja se s politiko kraja ukvarja neprofesionalno, drugače je doktorica pedagoških znanosti, zaposlena na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Študente uči teorijo vzgoje in predšolsko pedagogiko. Ker pa, kot sama pravi, noče v Laščah samo spati, ampak s krajem tudi živi, je sprejela preizkušnjo, in je tako že tretji mandat podžupanja Velikih Lašč. Trdi,

// Tatjana Devjak, podžupanja Velikih Lašč

da je super delati v kraju, kjer se ljudje poznajo in se med seboj ujamejo, skratka dihajo s svojo občino.

Podžupanja: Pri nas smo zelo odprti za društva, med katerimi je tudi vaše. Veseli smo, da ste si letos za srečanje izbrali našo občino, in se tukaj veselite, družite, prijateljujete ... Morda nam je samo žal, da niste kraja spoznali v soncu (*tisti dan se je namreč nebo zarotilo – ne samo dež, tudi shladilo se je več kot deset stopinj*), ker je zelo zelo lep. Zato ste vabljeni kdaj drugič. Pa vendar: kjer so dobri ljudje, vreme ni ovira, da se ne bi imeli fajn, a ne?

Izziv, Mirjam: Pa začniva najin pogovor: zanima me dostopnost – vem, da je grad Turjak dostopen za gibalno ovirane, vem, da je dvigalo, da so tudi sanitarije za invalide, ker sem tam že bila. Kaj pa kakšni drugi objekti?

Podžupanja: Mislim, da so se stvari precej izboljšale s pomočjo Martine Nedeljkovič, mamice vaše članice Lare, ki je

tudi medicinska sestra. Prav ona se je zelo borila za pravice društva in invalidov nasploh. Preko nje in vašega društva smo v šoli dobili pomične stopnice za Laro. Kot ste že omenili: imamo dvigalo v turjaškem gradu; tudi do Trubarjevine, do muzeja, je dostop urejen vsaj deloma. Sama sem prepričana, da se te stvari v Sloveniji prepočasi premikajo, da bi morali tisti, ki nismo gibalno ovirani, pomisliti, kako bi bilo, če bi bili sami na tem mestu. Da bi morali prvi ponuditi roko, in ne čakati, da smo na to opozorjeni. Da bi morali biti bolj odprti. A verjetno je to nekakšen proces in ljudje potrebujejo čas, da sprejmejo drugačnost, čas, da stvari uvidijo in potem tudi nekaj naredijo.

Izziv, Mirjam: Ja, bo že držalo. Človek ni pozoren na pločnike, ki imajo robnike, na stopnice in druge ovire, dokler se mu ne zgodi, da postane nekaj centimetrčkov zanj ovira. A zdaj mi je vse jasno. Kamorkoli grem, najprej opazim, kaj bi bilo potrebno popraviti in spremeniti v okolici. Četudi tisti trenutek tega ne potrebujem.

Kaj pa vaša občinska stavba? Kako je ta dostopna za gibalno ovirane?

Podžupanja: Dostopna je le do pritličja in prav tako krajevni urad. Če je karkoli spornega, se takrat občinska uprava premakne in uredi potrebne zadeve za gibalno oviranega občana. Dostop je neurejen tudi zato, ker so to stare zgradbe. Nekaterih se niti ne da preurediti tako, da bi bila višja nadstropja dosegljiva. Zato so klančine speljane le do vstopa v stavbo in pritličnih prostorov.

Izziv, Mirjam: *Tukaj sem se spomnila na osebno zgodbo našega socialnega referenta, ki pravi, da ima zaradi neurejene občinske stavbe na Vrhniki še danes potni list namesto osebne izkaznice, kajti oseba, ki mu je to urejala, je na stopnicah od pritličja do svojega prostora gladko pozabila, kakšen osebni dokument je prišla iskat ... (podžupanja se od srca nasmeje).*

Ja, ni problem v tem, da nam ne bi kdo pomagal pri uradnih opravkih, vedno se najde nekdo, ki ponudi pomoč. A mi želimo biti samostojni, enakovredni ostalim ljudem. Želimo enake možnosti.

Podžupanja: Sama imam sestrično iz Kočevja, ki je prav tako vaša članica. Tako da vem, da je včasih problem tudi v neinformiranosti. Kakšne pravice imaš kot invalidna oseba! Mislim, da je tukaj naloga nas, ki delamo za ljudi, ki smo bili v njihovem imenu izvoljeni, da priskrbimo potrebne informacije. Da jim

razložimo, kaj jim sploh pripada. Kakšne pomoči so lahko deležni in kje jo lahko dobijo. In prav tukaj naredimo veliko veliko premalo. Tako da če ne veš, kam se obrniti in kaj ti sploh pripada, ne znaš tega izkoristiti. Zato smo si mi na odboru za družbene dejavnosti prizadevali, da je del občinskega proračuna namenjen ljudem, ki so pomoči potrebni. Takšnim in drugačnim. Kajti vsega ne vidiš, vsega ne veš, zato pa morajo biti tisti, ki opozarjajo na različne stiske ljudi.

Izziv, Mirjam: *Imate pri vas morda kaj podobnega, kot je zavod za oskrbo na domu?*

Podžupanja: Ja, imamo dve redno zaposleni delavki, ki skrbita za pomoč na domu, vendar potrebe še naraščajo. Mislim, da tudi zaradi starostne strukture občanov. A prav vsak od nas ima kakšno specifično hotenje. Takšno ali drugačno. Ki ga priznaš ali ne priznaš ... Zavedati se moramo, da bomo vsi nekoč potrebni pomoči. Zato se moramo že zdaj pripravljati na tisti čas, ko se bo to zgodilo, a ne? Mislim, da se naša družba ne zaveda popolnoma tega pogleda. Zato je

potrebno osveščanje, osveščanje in še enkrat osveščanje!

Izziv, Mirjam: *Vem, da naše društvo podpirate tudi finančno, čeprav smo v letošnjem letu spregledali vaš razpis. Sicer sledimo razpise na spletni strani, a ...*

Podžupanja: (naklonjeno vskoči z besedami): Ja, se zgodi! Na to vas bom od zdaj naprej opozorila. Naši referentki bom naročila, naj vas obvesti po elektronski pošti.

Izziv, Mirjam: *Lepo prosim, če ste res tako prijazni, kajti, hm, pri tridesetih občinah se nam res lahko zgodi, da spregledamo kakšen razpis. A prav vsak je za nas še kako pomemben. Zdaj pa še to! Verjetno je že predsednik našega društva omenil, da dvakrat letno organiziramo neke vrste se-*

// Prijeten pogovor pod kostanjem

Ija ija ija o ...

Hmm ...

Hmm ...

Malo bom počinu, potem grem pa ladjice spuščat ...

Brr, je mrzla!

Tomaž, a si se šel malo ohladiti?

A mi je bilo tega treba?

A bi bla ti socialna poverjenica?

Ej, Petra, nasprotnik ima slabe karte - kar igraj!

Saj te mam rada!

Mami ...

Pa je dost pečeno?

Bo, bo!

Kjer je hrana, je tudi Draga - minister za prehrano.

Kuham že od šestih zjutraj...

Fanča, ulež se malo.

Nisem zaspana. Bom malo telovadila.

Kaj je? Še nisi videl tetriča na dvigalu?

Štefan in štiri punce ...

... Štefan in tri punce ...

... Štefan in dva fanta ... Kam to pelje?

Pa saj ni mrzla voda!

Upam, da misli, da je voda mrzla ...

Samo, da ne bo kaka kuhna!

BINGO je moj!

Kje je že tista številka?

Smrdi, smrdi, u, kako smrdi!

Ova žena je opasna!

Dej, vstani!

Bom kar ležal. Mam lep razgled.

stanke med društvom in predstavniki občin, ZZS-jev, CSD-jev, kjer skušamo reševati težave naših članov oz. občanov tistih krajev ... Lahko upamo na vašo udeležbo?

Podžupanja: Takole je. Sicer mislim, da so takšni sestanki nujno potrebni, a nas včasih baše čas. Verjamem, da smo ljudje gospodarji svojega časa, a vendar, če hočemo vse postoriti, kot je prav, moramo takšne sestanke planirati veliko prej kot ostali, drugače težko uskladimo vse skupaj. Grega je omenil, da bo ta sestanek v začetku novembra. Že zdaj vem, da bom takrat službeno odpotovala v Italijo, tako da tisti čas ne pride v poštev. Takšnih prošenj, kot je vaša, imamo nešteto, in prisostvovati na vseh posvetih, je nemogoče. Vaš predsednik me je prepričal, da se iskreno borite za svoje člane, zato se bom sestanka z veseljem udeležila, če bo le organiziran v času, ki si ga bom lahko prerazporedila.

Izziv, Mirjam: *Imate v vaši občini morda kakšno finančno rezervo za tiste naše člane, ki se npr. znajdejo v stanovanjski stiski ali rešujejo dostopnost v svojem domu (dvigalo, preureditev prostorov ...)?*

Podžupanja: Tega denarja nimamo. Mi smo majhna občina. Vaška občina. A nosimo vse probleme velikih. Le proračun je precej manjši, zato nekatere stvari rešujemo kar požarno. Ko se problem

pojavi, se ga lotimo takoj. V svojem proračunu imamo sredstva, ki jih mora imeti občina že po zakonu, če se karkoli nepredvidenega zgodi. A potem je tukaj še občinski svet, ki odloča, kam nameniti ta rezervna sredstva. V izrednih primerih se moramo stvari lotiti z veliko empatije, a vseeno zmerno, saj vem, da si prizadeti ljudje ne želijo usmiljenja. Le pogoje življenja, v katerih bodo lahko samostojni. A če se na poti pojavijo problemi, ki so nepotrebni, verjamem, da zato prihaja do komunikacijskih

šumov. Meni se zdi zelo pomembno, da postane človek subjekt in objekt stvari, če razumete, kaj hočem povedati. V življenju moramo občutiti, kako je, če nekomu pomagaš, in kako je, če drugi pomagajo tebi. Šele takrat znaš začutiti človeka v stiski.

Včasih besede niso potrebne, saj ljudje komuniciramo tudi skozi poglede, z očmi, v katerih se zrcali človeška duša. Včasih besede bolijo. In prav tako je tudi z dejanji.

Na koncu imam še predlog za vas. Tudi mi imamo svoj časopis, Trobljo. Podoben kot vaš Izziv. Želela bi, da v njem kakšno stran zapol-

nite vi. Da vas bodo tudi naši občani spoznali. Res, lepo vas je bilo spoznati.

»Pa imam novo delo«, sem ugotovljala na poti domov. A nič hudega. Ljudem, kot je Tatjana Devjak, je vredno prisluhniti. Že zaradi njihove odgovornosti do dela, razumevanja problemov drugih ljudi, pretanjenega občutka za sočloveka ter neverjetnega razbiranja človeške stiske. Ne nazadnje pa se moramo tudi kot društvo predstavljati v raznoraznih medijih, saj nenehoma »trobimo« o tem, kako razdirati vse invalidske tabuje. In kje naj bo to primernejše, kot je nekaj vrstic v »Troblji«, časopisu občine Velikih Lašč. Najlepša hvala podžupanji za tale prijeten pogovor v Izzivu. ☺

Mirjam

// Lepo vas je bilo spoznati!

Včasih besede
bolijo. In prav tako
je z dejanji.

Zagotovo se še vrnemo!

19. septembra je društvo v občini Medvode organiziralo tradicionalno jesensko srečanje za člane, njihove svojce in prijatelje. Pridružil se nam je tudi medvoški župan Stanislav Žagar, ki je najboljšim ribičem podelil pokale in medalje. Glavno dogajanje je potekalo na travniku ob Zbiljskem jezeru.

Priprave na jesensko srečanje v občini Medvode so se začele že pred meseci. Mojca Burger je tudi tokrat prekosila samo sebe, saj je vse potekalo kot namazano. Edina skrb, ki organizatoriki v zadnjem tednu ni pustila spati, ko je zrla v nebo in brala vremensko napoved, je bila odveč. Tudi vreme je bilo enkratno, sončno, toplo. Ker pa nismo želeli tvegati, smo že v petek postavili ogromen šotor (v bistvu en ogromen in en manjši, kjer se je kuhalo in peklo), ki ga je posodila slovenska vojska. Poskrbeli smo tudi, da nas ne bi zeblo, a so ogrevalne gobice k sreči ostale spravljene v lopi, šotor pa je služil za skrivanje pred soncem.

Sobota se je za šoferje, asistentke, Matejo in Mojco začela že zelo zgodaj, za druge pa šele popoldne. Kar nekaj se jih je ob 10. uri zbralo v vasi Sora, ki leži nad istoimensko reko, in jo z druge strani oklepajo hribovja Polhograjskih dolomitov.

Na pobočju nad vasjo je v cerkvi, kjer je nekaj let služboval tudi Fran Saleški Finžgar, župnik Jože Čuk daroval sveto mašo. Predstavil je še zgodovino kraja in nas skupaj s sorškimi ženami gostil na župnij-

skem dvorišču. Sorške ženske so nas pocrklyale s sladkimi dobrotami in poskrbele za suha grla.

Turistični vodnik iz KUD Smlednik Nejc Smole nam je nekaj zanimivosti o kraju povedal že na župnijskem dvorišču, potem pa smo se v »gosjem redu« odpravili proti

Smledniku, kjer živi približno 400 prebivalcev. Smlednik je gručasta vas med pobočjem Smledniškega hriba na vzhodu in Zbiljskim jezerom na zahodu; na južni strani je hrib Brezovec. V župnijski cerkvi sv. Urha, ki je ena največjih cerkva v Sloveniji, a hkrati ena najmlajših, nam je Nejc

// Mladinska folklorna skupina iz KUD-a Oton Zupančič Sora nam je predstavila kar nekaj plesov in starih običajev.

povedal veliko zanimivosti o kraju. V neposredni bližini župnijske cerkve stoji kapelica sv. Urha, baročno znamenje z velikim kipom svetega Urha in freskami, ki so jih naslikali Layerjevi učenci.

Na vaškem dvorišču sta dva mladeniča pritrkavala na miniaturne zvonove. Pritrkavanje je posebna ritmična zvrst prazničnega zvonjenja, pri kateri pritrkovalci s kembljem udarjajo po zvonu in tako z večjimi zvonovi ustvarjajo ubrano melodijo. Pritrkavanje pozna dve vrsti melodij (viž): stoječe in leteče. Pri stoječih vižah vsi zvonovi mirujejo, pri letečih pa veliki zvon zvoní, ostali pa mirujejo in se nanje med udarci velikega zvona pritrkava.

Potem smo se napotili proti glavnemu dogajanju ob Zbiljskem jezeru. Peljali smo se mimo znamenja s sliko Marije, ki ga domačini še danes imenujejo krvavo znamenje, ker je bilo tu nekdanj deželnoknežje

morišče, na pobočju Starega gradu nad Valburgo pa smo lahko videli 14 kapelic Kalvarije.

In potem proti osrednjem prostoru ob Zbiljskem jezeru. Malo pred drugo uro je vse udeležence čakal okusen bograč, ki je začel nastajati že prejšnji dan, ko je vsa mesnina dobivala pravi okus v marinadi. Asistentke Nevenka, Darinka, Vesna, Alenka, Sitka in Zdenka so se urno smukale med mizami in prinašale dobrote na mize. Marino je poskrbel za glasbo, ki je nekatere zvalila na plesišče. Obiskal nas je tudi Stanislav Žagar, župan občine Medvode, ki je najboljšim ribičem podelil pokale in medalje. Mojca je poskrbela, da se je vsekozi nekaj dogajalo. Mladinska folklorna skupina iz KUD-a Oton Zupančič Sora nam je pod vodstvom mentorice Alenke Perme predstavila kar nekaj plesov in starih običajev. Trebušni plesalki Živa in Vesna sta

ob orientalskih zvokih migali z boki in še s čim. Občinstvo sta spravili v trans, da je pozabilo zapreti usta in ploskati.

Seveda je sledila sedaj že skoraj klasika – igra BINGO. Luka se je spet pobrigal, da je občinstvo pokalo od smeha, hostesi Anča in Špela pa sta skrbeli za številke.

Pravijo, da strela ne udari dvakrat na isto mesto. Predpostavili bi, da tudi sreča ne more biti dvakrat zapored naklonjena istemu. Pa vendar: že drugič zapored je glavno nagrado BINGO zadela Mirjam Kanalec. Številke ji res niso tuje, ampak tole ... Ker je srečo treba deliti, je nagrado, 185 evrov (denar od prodanih lističev), podarila tudi tokrat, in sicer članu, ki ji je pomagal z nasveti in izkušnjami, ko je bila še »frišna«.

Kot se za vsak piknik spodobi, so sledile dobrote z žara ter rajanje pozno v noč, čeprav je slovenska košarkaška reprezen-

// Nejc nam je v Smedniku predstavil krajevne zanimivosti.

// Šotor je nudil senco.

tanca izgubila pomembno tekmo: slaba novica, s katero pa se tisti večer nismo preveč ukvarjali. Bila je to noč za zabavo, za sprostitvev napetosti in skrbi, kako bo dogodek uspel. Organizacija takšnega srečanja je milo rečeno zahtevna in dolgotrajna naloga, ki lahko tudi brez slabega vremena pokvari počutje udeležencev. Pa ni bilo kiksov! Tudi piknik prostor je bil

enkratno, dostopen, raven, asfaltiran, romantične duše pa je prijetna okolica jezera zvalila na sprehod. Zagotovo se še vrnemo!

Brez pomoči občine Medvode, ki je tudi finančno podprla srečanje, in posameznikov, ki so bili vsak zase pomemben člen v verigi, srečanje ne bi bilo tako izjemno. Zahvaljujemo se občini Medvode,

županu Stanislavu Žagarju, Iztoku Pipanu, Boštjanu Luštreku, Urošu Koširju, Nejc Smoletu, KUD-u Smlednik, KUD-u Sora, župniku Jožku Čuku, Slovenski vojski, trebušnima plesalkama, asistentkam, šoferjem in drugim, ki so pripomogli, da je bilo vse, kot se šika.

In seveda hvala Mojci! 🙏

Mirjam

Sora // Interesne

Pri farni cerkvi ...

Sorška župnija je ena starejših na Gorenjskem. Brez dvoma pa je ena lepših.

Pisni viri loškega gospostva omenjajo faro Sora že pred osemsto leti. Takrat je prav gotovo stala nad vasjo tudi prva cerkev. Sedanja, ki je bila sezidana leta 1884, je namreč že tretja po vrsti. Druga cerkev, ki je stala na prostoru sedanjega pokopališča, je bila v tako slabem stanju, da jo je škof ukazal zapreti. V svoj dnevnik je zapisal, da so bile v zidovih take razpoke, da je vanje lahko potisnil celo dlan. »Cerkev popravite ali pa napravite novo!« je ukazal župniku in njegovim faranom. Ljudje so se strinjali, da sezidajo novo. Predstavniki deželne oblasti,

arhitekt in zidarji so predlagali, da bi stala v dolini, na ravnini, a so jo domačini hoteli na hribu. Zmagala je gorenjska frma. In prav zaradi te je cerkev postavljena na enem najlepših krajev na Gorenjskem. Od tam je čudovit razgled po sorškem polju, vencu Karavank ter visokih Julijcih z mogočnim Triglavom v ozadju. V šali dostikrat rečem, da je v sorški cerkvi pogreb lepši kot drugod poroka. Ni motečih avtomobilov, ni hrupa, le zeleni objem dreves bližnjega hriba Homa. Sorška fara je prvotno imela devet podru-

žnic, danes jih ima šest. Tri cerkve so danes v preški fari, ki je nastala v času jožefinskih reform proti koncu 18. stoletja. Ena od podružnic, ki je posvečena sv. Janezu Krstniku, je danes povečana in spremenjena v farno cerkev.

Sorški župniji, ki se razteza od Jeprce do Osovnika in od Goričan do Pungerta, so ostale naslednje podružnice: sv. Peter in Pavel na Ladji, sv. Nikolaj na Jeprci, sv. Mohor in Fortunat na Osovniku, sv. Andrej na Gostečah, sv. Florjan na Tehovcu in sv. nadangel Mihael v Dolu. Vse so stare najmanj 500 let in so dragoceni kulturni in verski spomeniki. Najstarejša podružnica je na Gostečah. Cerkev, posvečena apostolu Andreju, je stara približno tisoč let in jo krasijo čudovite gotiske freske in kasetirani leseni strop.

Naša farna cerkev je posvečena svetemu diakonu Štefanu, prvemu mučencu cerkve. Na njegov god, ki je obenem tudi državni praznik naše samostojnosti, imamo slovesna bogoslužja s starodavnim običajem prinašanja živinice. Ljudje pred vstopom v cerkev izberejo iz lesa izrezljano podobo domače živali in jo odnesejo do oltarja. Tam oddajo svoj dar in se priporočijo za blagoslov ter zdravje pri živini. V naši župniji se je zvrstilo preko sto župnikov in kaplanov. Najbolj poznana sta dva. V 18. stoletju je nekaj časa v Sori kaplanoval Valentin Vodnik, sto let kasneje pa je v njej kar deset let (1908-1918) župnikoval

znameniti pisatelj iz Doslovč Franc Saleški Finžgar. Tu je napisal znamenito črtico Na petelina in pa dramsko delo Veriga.

Danes sorška fara šteje dobrih 4000 ljudi. Veroučno šolo obiskuje 200 otrok, ki hodijo v štiri različne osnovne šole. Tudi to dejstvo priča o raznolikosti in obsežnosti sorške fare.

Velika pridobitev za župnijo je novi župnijski dom. Gradnja se je pričela spomladi 2002, za vselitev pa je bil nared spomladi 2005. V njem je poleg dvorane in učilnic tudi kapela za 100 ljudi. 🙏

Jože Čuk, župnik

// Župnik Jože Čuk je člane DPLJ gostil na župnijskem dvorišču.

»Število ne more biti merilo za kakovost«

Na jesenskem srečanju članov na Zbiljah smo se srečali tudi z županom občine Medvode Stanislavom Žagarjem. Izkoristila sem priložnost in ga prosila za odgovore na nekaj vprašanj. Pogovoru se je pridružil tudi Grega. Ob golažu in pijači se je razvil dialog, ki je v glasnem vrvežu postal neformalna izmenjava mnenj. In to je kratek zapis, kar sem uspela obnoviti iz neštetihi šumov na diktafonu.

Mirjam: *Pobarala sem prej člane, kaj naj vas vprašam. Svetovali so mi, naj vas povprašam po spanju. Torej – kako ste spali? Danes sem slabo spal. Sem bil še od sinoči zelo napet. Ob pol dvanajstih sem šel*

spat, ker mi srce ni dalo, mi je močno nabijalo. (opomba Izziva: Bil je namreč prenos košarkaške tekme Slovenija-Srbija, kjer so v napeti tekmi zmagali naši.) Mlajša hčerka se je potem, ko se je po 10 minutah na-

veličala mojega vpitja, usedla na kavč in rekla: »Vsi govorite, kako bodo naši izgubili, na koncu bodo pa zmagali.« Nato se je obrnila in zaspala. Kot Nostradamus, umirjeno. In tako je tudi bilo. Jaz pa sem težko

zaspal, vznemirjen od vseh napetosti v igri.

Mirjam: Vidim, da ste po duši športnik. Kaj pa šport invalidov? Ali poznate kaj športnikov invalidov?

Poimensko jih ne poznam. Pinkoponkašice sem gledal. Dobro se spomnim, da je na običajni olimpijadi plavala neka Avstralka, ki je bila brez noge, videl sem že, kako mečejo kroglo in kopje. Da pa bi prav spremljal šport invalidov, to ne. Ja, seveda gledam košarko na vozičkih, to pa ja. Poznam tudi tistega gospoda brez nog iz Zagorja, Mirka Lebarja, ki je prišel na Triglav.

Grega: Da se malo pohvalimo: lani smo imeli paraplegiki kar deset paraolimpijcev. Zavidljiva številka za tako majhen prostor, kot je Slovenija, ne? In medalje, ki jih je Slovenija dobila na paraolimpijskih igrah, so prejeli samo paraplegiki. Priznam, da to zelo površno poznam. Je pa tudi tako, da televizije na predvajajo veliko invalidskega športa. Podobno je tudi z ženskim športom. Če pa je slučajno

// Stanislav Žagar, župan občine Medvode

kaj takega po televiziji, spremljam z velikim zanimanjem. V globalizaciji je pač tako, da samo tisti, ki prinese nazaj zaslužek, nekaj pomeni.

Grega: Spomnim se, da ste mi govorili o vašem bratu ...

Ja, moj brat, ki je žal že umrl, si je zlomil tilnik. Bil je tetraplegik. Zato poznam in imam izkušnje z invalidi.

Mirjam: Spregovoriva sedaj malo o financiranju. Do letošnjega leta se je kar nekajkrat dogodilo, da smo zamudili oziroma spregledali rok za razpis, ki ga v vaši občini objavljate za sofinanciranje socialnih programov društva. Letos smo končno v roku in skladu z razpisno dokumentacijo oddali vlogo, pa je bila prošnja kljub temu zavrnjena. In to ne zato, ker ne bi ustrezala razpisnim pogojem, marveč zato, ker se je komisija naknadno odločila zaradi velikega števila prispelih vlog, da vloge prosilcev, ki nimajo sedeža v vaši občini, enostavno zavrne. Naj poudarim, da naše društvo kljub temu izvaja programe za člane in druge, ki so občani občine Medvode.

Dokler je bilo dovolj denarja, ni bila taka praksa. Letos pa je res manj denarja in prišlo je tudi več vlog tistih, ki imajo sedež društva izven naše občine.

Mirjam: Ali bo to postalo stalna praksa?

// Bomo rekli kakšno po moško ...

Omenim naj, da društvo deluje na območju 38-tih občin. Če se bodo podobno odločile tudi druge občine, nam preostane samo še sofinanciranje MOL-a. Ali to pomeni, da bodo občani MOL-a imeli prednost pri koriščenju posebnih socialnih programov, ki jih izvaja društvo?

Upam, da bo to v naši občini le začasna praksa. Recesija je izpraznila občinske blagajne in državno prav tako. Takrat pač nasrkajo tisti, ki denar najbolj potrebujejo. Bral sem, da je italijanska vlada najprej zmanjšala sredstva slovenski manjšini. Žal je to tako! Nič nismo drugačni. Najprej režemo pri socialni.

Mirjam: Ne bi rada, da bi mislili, da izkoriščamo svojo invalidnost za dosego ciljev.

Ne. Komisija ni bila selektivna na tak način, da bi rekla, paraplegiki, slepi ali drugi, ne. Edini pogoj je sedež v naši občini, ki pa ni bil izpolnjen.

Mirjam: Res, da v vaši občini živi le pet na-

ših članov. Pa vendar!

Svetujem, da se povežete z vsemi ostalimi. Vprašal sem komisijo, zakaj se je tako odločila. Pa so mi povedali, da npr. trije člani iz društva, ki nima sedeža v naši občini, v primerjavi s 300 člani društva, ki ima sedež pri nas, ne morejo imeti prednosti. Najbolje, da igrate na to karto: tudi trije so veliko. Številka ne more biti merilo za kvaliteto.

Mirjam: Vidim, da urejate ta predel ob jezeru. Boste pri tem pomislili tudi na dostopnost za ljudi na vozičkih?

Naslednjič, ko boste prišli, bo ta predel kot plaža na morju. Zbiljsko jezero je v radiu 20 km iz Ljubljane edino jezero, edina večja voda. Čez vikend je tu res veliko ljudi.

Urejali bomo sprehajalno pot, ki bo dostopna za gibalno ovirane osebe, pa tudi za mamice z vozički. Le dostop do vode bo onemogočen za ljudi na vozičkih, ker ni možno urediti dostopa brez stopnic.

Mirjam: Ko govorimo o dostopnosti za invalide, vsi govorijo o klančinah in dvigalih. Zame osebno so pomembne dostopne sanitarije, na primer že dovolj široka vrata. Teh pa nimamo. To je naša občina zafrknila. V bodoče bomo pozorni tudi na to.

Mirjam: Kakšna pa je dostopnost ostalega grajenega okolja v občini Medvode?

Pri javnih objektih – ne bom rekel, da imamo 100-procentno, ampak 95% ure-

jen dostop. Za pločnike je pa tako: nekaj robnikov pločnikov smo že uredili v centru Medvod, vseh pa še ne. Tam, kjer je največja frekvenca pešcev, tam smo uredili robnik.

Mirjam: Ste že razmišljali o pridobitvi listine Občina po meri invalidov? Kar nekaj občin jo že ima: Radovljica, Trbovlje, Zagorje ... Ljubljana je tik pred zaključkom projekta.

To ne poznam.

Mirjam: Ko smo se odločali, kje bomo organizirali srečanje, smo imeli v mislih tudi to, da do danes z vami nismo kaj dosti sodelovali. S tem srečanjem smo poleg ogleda znamenitosti vašega kraja in res prijetnega okolja jezera želeli vzpostaviti z vašo občino tudi bolj direkten stik za nadaljnje sodelovanje. Kaj pravite na to?

Super. Jaz pozdravljam to. Zato sem se tudi udeležil vašega piknika. Čeprav včasih nekdo odklanja pomoč in hoče biti čim bolj enakopraven, mu vse ne gre čisto 100-odstotno. Zato smo tu, da sodelujemo in pomagamo. Vabim vas, da tudi prihodnje leto pridete k nam. Ta predel ob jezeru je lep in tudi dostopen za vas.

Tako – pogovarjali smo se z županom, ki je izredno komunikativen, ki je športnik po srcu in ki nam bo vedno prisluhnil. Verjamemo, da je to začetek dobrega sodelovanja. Zahvaljujemo se županu za povabilo. Pridemo! 🙌

Mirjam

// Župan je najboljšim ribičem podelll medalje.

Škis, mond in pagat

Med najbolj razširjene in priljubljene družbene igre s kartami na Slovenskem gotovo sodi tarok.

Igralci uporabljajo komplet 54 kart s štirimi barvami, ki imajo vsaka po osem kart, in še 21 z rimskimi številkami označenih kart ali tarokov ter škisa, ki je 54. karta. Igra igrajo dva, trije ali štirje igralci. V večstoletnem razvoju se je igra tarok spreminjala in dobivala v posameznih deželah posebne različice. Od 14. stoletja, ko naj bi se po dosedanjih raziskavah s tarokom srečali v Evropi, lahko govorimo o tej igri tudi na slovenskem etničnem ozemlju, čeprav so nam za starejša obdobja na voljo le skromna pričevanja. Ves ta čas so poleg uveljavljenih, pogosto mednarodno sprejetih motivov zasnov nastajale tudi razne vrste posebnih tarokov, od unikatov do motivno opredeljenih v posebne tematike (motivi iz spolnega življenja, politično opredeljena motivika, humoristična, vojaška itd.). Posebna zvrst so tudi t.k. narodni taroki, ki z izborom motivov predstavljajo posamezne narode, njihovo kulturo, dediščino, posebnosti in znamenitosti, simbole itd. Mednje sodi tudi Slovenski tarok.

O nastanku igralnih kart je veliko ugibanj, prav tako tudi o času, ko naj bi se to zgodilo. Privlačnost igre s kartami je bila vedno velika in bolj, ko poskušamo odstirati starejša zgodovinska obdobja, povezana z uporabo podob, ki so vzbujale konice prstov, bolj se približujemo svetu številnih skrivnosti in celo čarovnij. Pisana paleta sličic, upodobljenih na papirju ali lesu, simboli in znamenja so imeli velik pomen v iniciacijskih obredih, bili so številčno simbolični, astrološki in razumeli so jih le posamezniki. Igralne karte so lahko tudi del čarovnije, torej pravadne tradicije okultnega, ki se je ohranjala z vedeževanjem cigank in s posameznimi prerokujočimi amaterji, ki so uporabljali stari tarot, torej obliko taroka z 78 kartami, znano že v 14. stoletju v Franciji. Njihov pomen so razumeli le najboljši, najbolj zagrizeni, izbrani tarotisti, ki so uporabljali te karte s štirimi temeljnimi barvami in simboli: palico, čašo, mečem in kovancem. Še zdaj vedeževalci pogosto uporabljajo karte starega tarota.

Glede najstarejše zgodovine igralnih kart, torej tudi taroka, je več ugibanj in hipotez. Splošno je sprejeto mnenje, da je »pradomovina« igralnih kart osrednja Azija. Od tod naj bi se prenesle na vzhod v Korejo, na Kitajsko in v Indijo. Širitev proti Evropi je potekala prek Afganistana, Perzije in Arabije. Na Kitajskem karte prvič omenjajo v času dinastije Tang (618-906), čeprav drugi kitajski viri navajajo podatek, da naj bi jih »izumili« šele leta 1120, ko so se z njimi zabavale konkubine cesarja Seun Hoja. Vsekakor se stare azijske karte po vsebini in tudi po izdelavi močno razlikujejo od evropskih. Igralne karte v Evropi prvič omenjajo leta 1299 v kroniki Sandra di Pipozza. Tudi te karte naj bi se najprej uporabljale za prerokovanje oz. vedeževanje in šele pozneje za igro. Leta 1377 omenjajo v italijanskem Viterbu vzhodnjaško igro s kartami naib, ki je poleg italijanske tarocchi (od tod ime tarok) ena najstarejših iger s kartami. Stari evropski oz. italijanski tarok naj bi imel prednika v indijski simboliki oz. mitologiji. Hindujski bog Ardhanari je namreč upodobljen s čašo, mečem, žezlom in prstanom na roki. Torej splet simbolov, ki so značilni tudi za stari evropski tarok, namreč čaša, meč, žezlo ali gorjača in kovanec. Iz Azije so karte prinesli v Evropo najbrž arabski osvajalci, podobno kot tudi šah v Španijo in na Sicilijo. Prvotne igralne karte so bile slikane ročno, šele z razvojem grafične tehnike lesoreza (od 1420-1430 dalje)

pa je njihova uporaba začela naraščati. Prve evropske delavnice za izdelavo igralnih kart so bile v Italiji, in sicer v 15. stoletju (npr. Viterbo), pa tudi v Nemčiji (Nürnberg, Ulm, Augsburg). Seveda so več stoletij trajajoči razvoj in pohod igralnih kart med ljudi spremljali veliki odpori, zlasti Cerkve, ki je kartam nasprotovala, kot je obsojala tudi vse druge igre na srečo. Vsem prepovedim navkljub so se karte uveljavile, razvili so se tudi razni tipi taroka, ki se razlikujejo po številu kart, po barvah in simbolih. Zlasti v 19. stoletju je igra tarok postala zelo priljubljena tudi v deželah Avstro-Ogrske, na Dunaju pa se je najbolj uveljavila še sedaj delujoča delavnica za izdelavo igralnih kart Platnik. Poleg uveljavljenih »klasičnih« motivov so začeli ponujati trgu tudi posebne tematske motivne serije, od takih, ki so povelečevali zgodovino monarhije, do takih, ki so bili dostopni le izbranim družbam in so prikazovali motiviko s področja erotike.

Do današnjega časa so se razvili in obdržali trije sistemi oz. vrste kart. Najstarejše so italijansko-španske z 52 kartami. Posamezne barve so označene s simboli, in sicer zelena ali rjava palica oz. kij (bastoni), modri meč (spade), rdeča čaša (coppe) in rumen (zlat) denar (denari). Na teh kartah so upodobljeni kralj, konjenik in fant, vrednostne karte od asa do 10 in 22 tarokov z zanimivimi upodobitvami, med katerimi so motivi sveta, pravice, angela, sonca, lune, ognja, smrti, hudiča itd. Drugi sistem kart so nemške karte s simboli in barvami. Nemški sistem sestavlja od 32 do 36 kart v štirih barvah in simbolih: rjav želod ali hrast (Eicheln), zelen list (Grün), rdeče srce (Rot) in rumeni

kraguljčki (Schellen). Vsak od simbolov ima svoj pomen. Želod pomeni viteštvo in vojaški stan ter boj za pravičnost, med krepostmi nemškega naroda pa pomeni moč. Zelen list je simbol živinoreje in poljedelstva oz. kmečkega stanu, pomeni pa tudi krepost-pravičnost. Srce naj bi simboliziralo neomadeževanost duhovščine, od narodnih kreposti pa vero. Kraguljčki so simbol meščanstva, njegovega pomena za obrt in trgovino, od kreposti pa pomenijo usmiljenost. Tretji sistem kart in njihovih barvnih znakov so francoske karte. Kako se je razvil ta sistem, še ni natančno pojasnjeno, prav gotovo so mu že v 15. st. botrovali italijanski in nemški vplivi. Francoske karte uvajajo le dve barvi, in sicer rdečo in črno, za igro se uporablja 52 do 56 kart v naslednjih znakih in barvah: črn list triperesne deteljice ali križ (trefle=list deteljice), črn vrh kopja ali pik (pique=vrh koplja), rdeče srce (coeur=srce) in rdeči karo (carreau=štirikotnik karo). Tudi pri francoskih tarokih imajo posamezni simboli in barve svoj pomen: križ predstavlja kmečki stan, pik je simbol viteštva in moči, srce simbol cerkve in karo meščanstva. Seveda je treba pri pregledu najbolj razširjenih sistemov kart opozoriti, da so se simboli in barve pojavljali še v drugih vsebinskih izpeljavah, kar je bilo povezano z različnimi vzroki in pred-

vsem z namenom igralnih kart. Konec koncev je tudi Hinko Smrekar pri slovenskem taroku uvedel posebne simbole. Pogosto nastopajo v izbiri simbolov živali in naravnih bogastev (npr. diamant).

Glede na različnost barvnega sistema in simbolov ter števila kart se razlikuje igra tarok pri posameznih narodih. Močno je razširjen med Madžari, Avstrijci, Francozi, Italijani, Nemci, vendar ga igrajo Francozi popolnoma drugače kot mi, Bavarci ga igrajo z navadnimi kartami, Madžari pa z 78 tarok kartami. Avstrijci so madžarski tarok priredili in ohranili le 54 kart. Tako igro pozna tudi večina Slovencev, čeprav je pri nas dobila nekaj slovenskih posebnosti. Posebnosti so prav gotovo v samem pomenu te igre in v načinih igranja, še zlasti, če se primerjamo z nekaterimi drugimi narodi. Marsikje v Evropi, npr. v Avstriji, je tarok zelo resna igra odraslih, ki spoštujejo stroga pravila igranja kot tudi obnašanja. Pri nas je »tarokiranje« skupine »kvartopircev« pogost in predvsem družabni, zabavni dogo-

// Na pobudo Petre Mežnar je DPLJ v prostorih Zveze organiziralo prvi turnir v taroku.

dek. Ob partijah taroka stečejo pogovori in komentarji, pogosto so povezane s pitjem vina ali piva, tudi motivi igranja so lahko denarni ali pivski («igramo za rundo pira»). Igro obvladajo odrasli in tudi otroci, priljubljena je med dijaki in študenti, še zlasti med fistimi, ki se vsak dan vozijo z vlakom v šolo. Tarok je tudi značilna krokarska igra, večerna igra v planinskih postojankah, na taborjenju, v počitniških naseljih itd. Pogo-

sto jo spremljajo glasno govorjenje, šale in komentarji k posameznim kartam, ki jih soigranci mečejo na mizo. («Srce našga psa!», »Pikolindra v klošter šla.«) Skozi stoletja so se ob tej družabnosti razvili številni izrazi, pregovori in reki, ki so čudovite prispodobne človeških posebnosti, dobrot in slabosti, pogosto tudi označevanje značilnosti vsakdanjega družbenega dogajanja. ♡

S spleta

Turnir v taroku // Interesne

Prvič je najtežje

Na pobudo Petre Mežnar je Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine 25. novembra v prostorih Zveze na Štihovi organiziralo prvi turnir v taroku.

Igranje taroka je tudi med paraplegiki in tetraplegiki zelo priljubljena igra. Ljubiteljsko jo igra zelo veliko naših članov, le malo pa nas je takih, ki tekmujejo tudi na različnih turnirjih. In tako me je presihnila ideja, da bi društvo lahko organiziralo prvi turnir v taroku. Od ideje do realizacije ni bilo prav dolgo, saj so mi vodilni takoj dali zeleno luč. Kako naj bi turnir potekal, mi je bilo jasno, saj sem sodelovala že na kar nekaj takih tekmovanjih. Edina dilema je bila: ali je dovolj članov, ki imajo radi to miselno igro. Ampak vredno je poizkusiti,

sem si rekla, in takoj pripravila vabilo, ki ga je naš »športni« posredoval vsem regijskim društvom in članom DP ljubljanske pokrajine, da potipamo zanimanje med njimi. Z odzivom sem bila zadovoljna, saj se je prijavilo kar 28 članov, a samega turnirja se je na žalost udeležilo le 12 tarokašev in tarokašic, saj je vmes posegla bolezen in še nekaj drugih vzrokov. Prišli so iz DP severne Štajerske, DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja, DP ljubljanske pokrajine; sodelovalo je tudi nekaj zunanjih igralcev. Prostor nam je prijazno odstopila ZPS, društvo je poskrbelo za okrepčilo, da smo lažje mislili in pokali. Da pa je turnir potekal

po pravih Tarok zveze Slovenije, sta poskrbela prekaljena sodnika Manja in Samo. Računalniško sta prevzela Marjan in Klemen, Bernarda pa je budno spremljala, da nihče ni bil žejen in lačen.

Igrali smo tri kola po 18 iger, ki so bila časovno omejena. Po vsakem kolu smo rezultate vnesli v računalnik, ta pa je določil trojke novega kola. Do zadnje odigrane igre ni bilo jasno, kdo bo zmagovalec, saj so bili rezultati zelo tesni.

Uvodne besede našega predsednika, »da naj zmaga najboljši«, se niso uresničile, kajti zmagala je najboljša. Prvo mesto je torej pripadlo meni, drugi je bil Franjo Avguštinovič MB, tretji pa Franc Pinter MB. Za nami so se uvrstili: Miran Jernejšek, Samo Medved, Zdenka Sintič, Manja Maksimovič, Srečko Šilak, Milan Zlobko, Iztok Jug, Robert Žerovnik in Mirko Sintič.

Kljub skromni udeležbi je turnir potekal brez zapletov in upam, da je opogumil še katerega od udeležencev, da organizira turnir v svojem društvu.

V nasprotnem primeru se vidimo naslednje leto na II. turnirju DP ljubljanske pokrajine. ♡

Petra Mežnar

// Zmagala je najboljša!

Človek obrača, bog pa obrne

V okviru jesenskega srečanja članov Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine smo organizirali tudi meddruštveno tekmovanje v ribolovu, ki je potekalo na ribniku v Moravčah.

52

Tekme v Moravčah so se udeležili ribiči iz DP severne Štajerske, DP jz Štajerske, DP Koroške in našega društva. Glede

na nevzpodbudno vre-

mensko napoved (hladno, dež) sem bil pred tekmovanjem kar malo zaskrbljen, pa tudi druga polovica septembra ni več obetaven čas za dober ulov.

Človek obrača, bog pa obrne, pravijo. In tako smo po oblačnem, meglenem jutru, ko nas je za nekaj minut celo vznejevoljilo nekaj dežnih kapelj, doživeli prekrasen jesenski dan, ki ga je spremljal presenetljivo dober ulov.

Lepo vreme smo ta dan lahko uživali še popoldan na obali Zbiljskega jezera, kjer se je odvijal osrednji del jesenskega srečanja ob dobri postrežbi in zabavnem programu. Kdor je po nepotrebem zamudil ta dogodek, naj se le kesa. In nazaj k ribičiji:

Rezultati v ekipni konkurenci:

1. mesto: DP jugozahodne Štajerske
2. mesto: DP severne Štajerske
3. mesto: DP ljubljanske pokrajine

Rezultati posamezno :

1. mesto: Rudi Centrih (DPJŽŠ)
  2. mesto: Srečko Šilak (DPSŠ)
  3. mesto: Mirko Temnik (DPJŽŠ)
- Dober ulov v prihodnjem letu! 🐟

Peter Kraj

// Preživeli smo krasen jesenski dan, ki ga je spremljal dober ulov.

Športnice izenačene z moško konkurenco

Društveni preizkus v kegljanju, streljanju, pikadu in šahu je 18. junija potekal v športnih prostorih Društva vojnih invalidov na Malenškovi v Ljubljani. Najboljši tekmovalci so za osvojena prva mesta prejeli priznanja in medalje.

Športniki (in malo manj športni) ljubljanskega društva se sedaj že tradicionalno vsako leto preizkusijo v kegljanju, streljanju, šahu in pikadu. To naj bi nekako predstavljalo zaključek zimsko-spomladanske sezone in pokazalo »stanje« športnikov društva. Tokrat se je na tekmovališčih na Malenškovi v Ljubljani v posamičnih disciplinah pomerilo 46 športnikov rekreativcev. Žal se tega tekmovanja navadno ne udeležijo najboljši tekmovalci, saj jim mogoče to ne predstavlja posebnega izziva. Podobno je bilo tudi tokrat, saj smo pogrešali kar nekaj naših zelo dobrih tekmovalcev. Ostro oko je z nekaj strelji letos poskusila novinka Mojca, ki pa ni uspela odstreljati vsega, saj sta z Matejo hiteli v nabavo dobrot za spomladansko srečanje. Zato pa je Veselka pristopila k tekmovanju profesionalno in zavzeto, s svojo profi puško in stojalom, kar se odraža tudi pri rezultatih. Pogrešali smo uspehe staroste Zlatka Bernaška, ki je bil v lanskem letu boljši. Sicer pa je tekmovanje

v kegljanju in streljanju potekalo tekoče in sočasno. Mirno roko in ostro oko so v pikadu preizkusili po krajšem predahu. Ibro je pokazal, da mu Štefan še vedno ni kos pri metanju puščic. Naš najmlajši šahist Jakob se je enakovredno meril s starejšimi na črno-belih poljih, a je kljub temu največ zbranosti in izkušenj pokazal Jasko ter zasedel prvo mesto. Ker je bilo to odprto tekmovanje in so vse tekmovalke in tekmovalci nastopali v eni skupini, lahko iz rezultatov razberemo, da so se v kegljanju in streljanju naše športnice povsem izenačile z moško konkurenco. Na letošnjem preizkusu je bila daleč najbolj uspešna Senka Ivanišević, ki je pometla tako z žensko kot tudi moško populacijo. Tekmovanje je teklo pod budnim očesom

športnega referenta (direktorja) društva Roberta Žerovnika, medtem ko je Zlatko Bernašek pridno beležil podrte keglje in preluknjane tarče.

Zaradi obsežne rezultatne liste objavljamo le najboljše uvrstitve.

Kegljanje:

1. Senka Ivanišević (479 kegljev – ugnala je vso moško konkurenco)
2. Hasan Čaušević (477 kegljev)
3. Viktor Rupnik (466 kegljev).

Streljanje:

1. Viktor Rupnik (154 krogov)
2. Veselka Pevec (154 krogov)
3. Štefan Glavan (138 krogov).

Pikado:

1. Ibrahim Bradarič (199 točk)
2. Štefan Glavan (192 točk)
3. Gregor Gračner (176 točk).

Šah:

1. Jasmin Sabljakovič (4 točke)
2. Jakob Škantelj (3,5 točk)
3. Ejub Puškar (3 točke) ♣

Mirjam

// *Kegljanje je najbolj množična disciplina na DPLJ.*

Po prvem krogu vodi Mercator

V telovadnici OŠ v Velikih Laščah se je v organizaciji DP ljubljanske pokrajine 10. oktobra 2009 začelo slovensko ligaško tekmovanje.

V sezoni 2009/2010 se bodo za naslov državnega prvaka potegovala ekipe DP Ljubljana Mercator, DP Kranj, DP Maribor, DP Novo mesto in DP Celje. V prvi tekmi so Ljubljančani z rezultatom 58:38 brez težav premagali Mariborčane, v drugi tekmi pa z rezultatom 58:52 še moštvo DP Kranj. V tretji tekmi so z majhno razliko 68:66 Novomeščani strli odpor Mariborčanov, v zadnji tekmi pa so bili boljši Kranjčani, ki so prav tako s tesnim rezultatom 52:50 ugnali Celjane.

Po prvem krogu vodi ekipa DP Ljubljana Mercator, druga je ekipa DP Kranj, tretja DP Novo Mesto, tretja DP Maribor, četrta pa DP Celje. Med najboljše strelce se je s 43 točkami vpisal Gregor Gračner (DP Mercator Ljubljana), drugi na lestvici je Marjan Trdina (DP Kranj), tretji pa Budimljšč Nedažad (DP Novo mesto). Tekme sta ob prisotnosti tehničnega delegata Milana Lukana vodila sodnika Mitja Dečman in Primož Zaletel. 🏀

Jože Globokar

// Gorenjci so bili na tleh.

54

Zmaga v Vodica

Odpotovali smo v petek približno ob 13. uri. Vožnja je bila razen nekaj dežja mirna in približno ob 18-tih smo se v Vodica že prijavi v hotel Olimpya, ki ima po novem košarkaško dvorano in popolnoma obnovljene sobe.

Prvi dan nismo imeli nobene tekme, tako da smo v miru malo pokramljali ob pijači, povečerjali in odšli spat.

Naslednji dan smo imeli prvo tek-

mo proti ekipi Romunije, kjer so fantje kljub veliki zagnanosti še začetniki, zato je bil na koncu rezultat kar 91:27 v našo korist. Drugo tekmo smo igrali proti domači ekipi Vodice, ki je bila okrepljena še z dvema igralcema

iz Zagreba, v naši ekipi pa so zaigrali Janez Učakar, Jože Berčon, Slobodan Banjac in Milan Slapničar, tako da je bil to bolj dvo-boj obeh reprezentanc kot boj dveh ekip. Na koncu nam je uspelo zmagati v za-

dnjih sekundah tekme z eno točko razlike (59:58). Zvečer so kot vsako leto postregli s slavnostno večerjo ob živi glasbi, kjer so igrali prelepe dalmatinske pesmi.

V nedeljo smo imeli tekmo šele ob enih popoldne, zato smo se za veliki finale dobro odpočili. Igrali smo proti ekipi Avstrije, kjer se kljub nenehnemu vodstvu nismo mogli odlepiti za več kot nekaj pik razlike: šele na koncu nam je uspelo zlomiti njihov odpor in zmagali smo z rezultatom 60:47. Takoj po tekmi je bila razglasitev in podelitev priznanj.

Končne uvrstitve:

6. mesto KK Oradea (Romunija)
  5. mesto Društvo paraplegikov Maribor (Slovenija)
  4. mesto KK Sanjski Most (Bosna)
  3. mesto KK Vodice (Hrvaška)
  2. mesto KK Flingstones (Avstrija)
  1. mesto DP Mercator (Slovenija)
- Vračajoč nazaj smo odšli še u v sosednji Tribunj na odlične morske specialitete v gostilno, katere lastnik je košarkar domačinov, in kjer so se zares potrudili. Ob tej priliki se moramo zahvaliti Marinu, ki ni bil samo dober soigralec, ampak tudi odličen šofer, ki nas je varno pripeljal nazaj. 🙌

Boštjan Ceglar

// A bo?

Kegljanje // Šport

Ob letu osorej

17. oktobra je DP ljubljanske pokrajine na kegljišču Gaj v Kočevju pripravilo prvi kegljaški turnir, ki so se ga udeležili kegljačice in kegljači iz prav vseh pokrajinskih društev. Tako številne udeležbe do sedaj še nismo imeli, saj se je za pokal občine in prehodni pokal Zveze potegovalo kar 52 tekmovalk in tekmovalcev. Pomerili so se tako v ekipni kot posamični konkurenci.

Tekmovanje je ob podpori občine Kočevje in Zveze odlično pripravilo DPLJ, še posebej pa velja pohvaliti oba pobudnika – Slavka Ivančiča in Emila Filipiča, ki sta imela v rokah vse organizacijske niti. Turnir, ki bo še naprej potekal ob občinskem prazniku, naj bi postal tradicionalen.

Tega dne smo obenem počastili tudi 40. obletnico Zveze paraplegikov Slovenije ter 30. obletnico Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine.

Ker ni bilo dvoma o uresničitvi projekta, je Slavko Ivančič predlagal, da namesto v Litiji, ki nima več kegljišč, naredimo tradicionalni turnir v Kočevju. V športnem

parku Gaj je štiristezno kegljišče, ki bi ustrezalo tudi pogojem za tekmovanje v kegljanju na vozičkih.

Župan občine Kočevje Janko Veber je turnir kegljanja z veseljem podprl in pokril del stroškov. Direktor Javnega zavoda za šport občine Kočevje Janez Maršič je brezplačno prispeval uporabo kegljišča Gaj, Jože

Kolar, direktor gostišča Gaj, pa je prispeval pripravo malice in kosila ter postrežbo. Tekmovalci so nastopili v štirih kategorijah: člani, članice, veterani in tetraplegiki. Na koncu je navzoče najprej pozdravil predsednik Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine Gregor Gračner. Besedo je nato predal županu kočevske občine, ki se je na ta projekt zelo pozitivno odzval ter potrdil, da se čez leto zopet srečamo. Naš član Željko Vertelj, slikar, ki svoja dela ustvarja s čopičem v ustih, je ob tej priložnosti podaril županu Janku Vebru svojo umetniško sliko z motivom kočevske cerkve, kot zahvalo, ki bo ponosno krasila sejno sobo občine Kočevje. Tudi predsednik Zveze paraplegikov Slovenije Dane Kastelic je strnil nekaj lepih in spodbudnih besed o dnevnem dogodku. Pri podeljevanju odličij in pokalov so sodelovali: župan Janko Veber, predsednik Društva paraplegikov ljubljanske pokra-

jine Gregor Gračner, predsednik Zveze paraplegikov Slovenije Dane Kastelic, referent za šport Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine Robert Žerovnik, član Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine Zlatko Bernašek in moja malenkost Slavko Ivančič, prav tako član Društva paraplegikov ljubljanske pokrajine. Zaključili smo z lepimi vtisi in mislimi, da se ob letu osorej zopet srečamo v še večjem številu.

Ekipno:

1. DP ljubljanske pokrajine
2. DP severne Štajerske
3. DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja
4. DP Prekmurja in Prlekije
5. DP jugozahodne Štajerske

6. DP Gorenjske
7. DP Istre in Krasa
8. DP Koroške
9. DP severne Primorske

Moški:

1. Srečko Kotnik, SG: 224
2. Tone Kanc, NM: 223
3. Viktor Rupnik, LJ: 223

Ženske:

1. Senka Ivanišević, LJ: 195
2. Slavka Jereb, KR: 195
3. Ivanka Kostevc, MB: 189

Veterani:

1. Anton Simonič, MS: 220
2. Franc Borovnjak, MS: 209
3. Hasan Čaušević, LJ: 178

Tetraplegiki:

1. Slavko Ivančič, LJ: 214
2. Marjan Štibler, MB: 206
3. Borut Pervanja, KR: 192 🤝

Turnir, ki naj bi v Kočevju tudi prihodnje potekal ob občinskem prazniku, bo postal tradicionalen.

Slavko Ivančič in Jože Globokar

// Senka, čestitam!

// Slika Željka bo krasila sejno sobo občine Kočevje.

»To srečanje je zame izredno koristno!«

Tiskovno konferenco, na katero smo bili vabljeni tudi predstavniki društva, je Janko Veber, župan občine Kočevje, sklical na Marofu. Po končani tiskovki nas je povabil na malico, kjer sem izkoristila priložnost, da z njim malce poklepetam. Pogovoru sta se pridružila še Slavko Ivančič in Rafko Jurjevčič.

Ker sem zvedava in klepetava, je bila hrana že skoraj mrzla, preden sem županu »dala mir«. Mogoče je prav, da se mu na tem mestu kar malo opravičim za »nadlegovanje«. Sicer pa se ne zgodi vsak dan, da ...

Mirjam: *Kako ste zadovoljni z današnjo tiskovno konferenco in začetnim sode-*

// Janko Veber, župan Kočevja

lovanjem z društvom? Kakšni so vaši prvi vtisi in občutki?

Moram priznati, da sem zelo zadovoljen, ker smo vzpostavili tesnejše sodelovanje z vami. Mogoče smo do zdaj sicer poskušali reševati probleme, ki so vezani na dostopnost v javnih objektih in na javnih površinah, vendar je bilo to sodelovanje nekako bolj na daljavo. Tako da mi je izjemno prijetno in toplo, da je prišlo do naših pogovorov, kaj lahko tudi konkretno in takoj naredimo. Zelo pomembno je, da poskušamo v Kočevju v okviru občinskega praznika izpeljati kegljaški turnir za slovenske paraplegike, in s tem dati temu sodelovanju še poseben pečat.

Mirjam: *Že na sestanku v Ribnici kot tudi danes na tiskovni konferenci so bili izpostavljeni primeri nedostopnih objektov za gibalno ovirane osebe v vaši občini. Kje vidite rešitev tega problema?*

Tudi pri gradnji novih objektov se lahko zgodi, da projektant spregleda kakšen normativ. Pri obstoječih objektih je nato še večji problem poiskati rešitev in določiti tiste najnujnejše ukrepe za dostop invalidnim osebam. Pomemben podatek, ki ga pred srečanjem z vami nisem imel, se mi zdi ta, da lahko pri iskanju optimalnih rešitev za ureditev dostopnosti nekaterih javnih objektov dobimo nasvete s strani arhitekta Zveze. Na tak način se da veliko stvari rešiti hitreje in bolj učinkovito. Edini ukrep, ki smo ga naredili pri občinski stavbi, je vstopna klančina. Tako lahko občan na invalidskem vozičku pride vsaj v stavbo, da ne čaka na pločniku. Naprej pa mu je dostop onemogočen. Ves javni sektor, ki je najbolj obiskan, upravna enota, tako občina kot sodišče, niso dostopni. In to je tudi argument, da poskušamo umestiti v objekt dvigalo.

Mirjam: *Najbrž ne razmišljate o zaposlitvi invalida v občinski upravi, glede na to, da občinska stavba ni dostopna za osebe z oviranostjo?*

Zagotovo so delovna mesta, ki bi jih lahko zasedli invalidi. Res pa je, da moramo potem ta objekt tudi ustrezno prilagoditi. Staro stavbo nameravamo prodati državi, da uredi v njej sodišče in upravno enoto, mi pa bi zraven sezidali nov objekt. Res da zdaj ni smiselno vlagati v prilagoditve obstoječe občinske stavbe, vendar bi želel izvesti vsaj manjše posege. Vedno sem želel, da mi nekdo predlaga premostitev teh stopnic z

neko dvižno ploščadjo. Če mi arhitekt pove, da je to možno, je zadeva rešena. To ni tako velik poseg, da ga ne bi mogli narediti.

Mirjam: *Kakšna je sploh možnost zaposlitve invalida v vaši občini?*

Tukaj imamo invalidsko podjetje Recinko, ki uspešno deluje, in je eno od podjetji, katerih soustanovitelj je občina. Ta program izvajamo. Varstveno-delovnemu centru Želva smo omogočili, da je organiziralo svojo enoto v Kočevju. Tudi ta center lepo dela.

Mirjam: *V zadnjem času je izredno veliko število prometnih nesreč. Društvo izvaja programe osveščanja in preventive v širši javnosti, še posebej pa med mladimi, saj so skoraj vsi potencialni vozniki. Kaj pravite na takšno sodelovanje s šolami v vaši občini?*

Sodelovanje z osnovnimi šolami je tudi po mojem mnenju eno od tistih sodelovanj, ki je potrebno in zelo učinkovito. Imeli smo že nekaj primerov, ko je prišlo do hudih prometnih nesreč, in so učenci izgubili svojega sošolca. Nekaj primerov je bilo tudi takih, da si je oseba skozi rehabilitacijo popolnoma opomogla in danes normalno živi med svojim vrstniki. Ker želimo v šolah narediti tudi kaj na področju preventive, imamo redne aktivnosti s svetom za preventivo in varnost v cestnem prometu, ki organizira posvetovanja. Predlagam, da bi na to temo skupaj z omenjenim svetom pripravili konkreten program obiska šol. Podpi-

ram takšno idejo in prepričan sem, da bo prišlo do realizacije takih predavanj.

Slavko: *Premalo je ozaveščanja in informiranja.*

Ko je šel Lisac na paraolimpijske igre, smo organizirali tudi tiskovno konferenco, kjer smo predvsem mladim predstavili ta dogodek. Takrat je bila na pripravah pri nas mlada selekcija namizno-tenisačev, ki smo jih povabili zraven v športno dvorano. Mislim, da je bila to zelo dobra izkušnja za vse skupaj.

Slavko: *Če bi se taki dogodki ponavljali, bi bilo to zelo dobro.*

Ja, po tistem nismo organizirali nobenega podobnega dogodka do današnje tiskovne konference z vami.

Slavko: *Zavedamo se, da moramo biti sami invalidi gonilna sila. Če ne bomo vztrajali in »rinili«, ne bo nič. Slišal sem, da se bo kegljišče v Gaju v kratkem prenavljalo. Lahko pričakujemo objekt, ki bo popolnoma prilagojen invalidom na vozičkih, sploh sedaj, ko ste izvedeli več o problemu dostopnosti, in imate na razpolago tudi usluge arhitekta Zveze paraplegikov?*

Trenutno je v izdelavi projekt ureditve okolice, tako da bo tudi ta del, kjer je še pesek, ustrezno tlakovan. O samem kegljišču so zaenkrat samo ideje, vendar ta hip projekt še ni toliko pripravljen, da bi lahko govorili o njem. Živimo v kraju, kjer je treba dejansko razvijati športno dejavnost v čim večji meri, ljudi privabljeti in jim dati možnost, da tekmujejo

// Župan nas je obiskal na društvu, kjer se je začelo tesnejše sodelovanje.

v najzahtevnejših ligah, ter ne nazadnje organizirati turnirje.

Slavko: Pohvaliti moram, da so v objektu invalidske sanitarije; klančino, ki omogoča dostop do stez, pa smo uredili sami.

Mirjam: Kaj pa pridobitev listine Občina po meri invalidov? Ste razmišljali, da bi pristopili?

Vem, da obstaja. Kaj več o tem ne vem. Danes sem dobil veliko pomembnih informacij. Zgrožen sem, da ima samo en dom starejših občanov v Sloveniji ločen oddelek za mlajše osebe. To se mi je zdel pomemben podatek. Razmišljamo namreč o razširitvi doma v Kočevju. Vredno bi bilo razmisliti tudi o tem problemu.

Tisti dan sem se iz Kočevja vračala s prijetnimi občutki. Presenečena sem bila nad resnično pripravljenostjo župana, da se nekaj premakne na področju nedostopnosti javnih objektov v njihovi občini. Ker pa sem po naravi velik skeptik in ne verjamem kar tako na besedo, me je nekje zadaj razjedal dvom: »Saj ni mogoče, da je župan tako prijazen, tako pripravljen sodelovati z nami, urediti dostopne javne objekte in površine, poslušati naše nasvete. Ni mogoče! Zagotovo ima kaj za bregom.« A vseeno, vtisi, ki sem jih dobila v pogovoru z njim, so bili močnejši od moje skepse. Upam in verjamem, da me občutki ne varajo. 🙌

Mirjam

1. ekipno tekmovanje v streljanju za pokal Dobropolja // Šport

V Vidmu se je streljalo

5. decembra smo se že tretjič dobili v našem kraju Videm-Dobrepolje, kjer smo priredili drugo kolo lige ZPS in hkrati prvo ekipno tekmovanje v streljanju za pokal občine Dobropolje.

Tekmovanje je potekalo ob občinskem prazniku. Pokrovitelj prireditve je bila občina Dobropolje skupaj z županom Janezom Pavlinom, ki nam je vedno pripravljen pomagati. Tudi tokrat je bila udeležba zelo velika; bilo je kar 27 strelcev. Tekmovanje je potekalo pod vodstvom Jožeta in Janeza Kaplana iz strelskega društva Bukovec, Zlatka Bernaška in Veselke Pevec. Najboljši strelci so bili nagrajeni s praktičnimi nagradami, ekipe pa s pokali.

Ekipno so prvo mesto zasedli DP Pomurja in Prlekije, drugo DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja, tretje pa po dolgem času DP ljubljanske pokrajine. K temu uspehu je pripomogel Robert Žerovnik s svojim dobrim rezultatom. Med posamezniki je v kategoriji SH1 najbolje streljal Franc Jožef (DP Prekmurja in Prlekije), drugi je bil Franc Pinter (DP severne Štajer-

ke), tretji pa Martin Gorenc (DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja). V kategoriji SH2 je prvo mesto osvojil Slavko Dunaj (DP Prekmurja in Prlekije), drugo Leon Jurkovič (DP Prekmurja in Prlekije) ter tretje Veselka Pevec (DP ljubljanske pokrajine). Po koncu tekmovanja smo se pošteno podprli s pasuljem in klobaso. Obiskala nas je tudi direktorica Zavoda Prizma Katja Vipotnik. Ob tej priliki se zahvaljujemo našemu županu ter sodnikoma Jožetu in Janezu Kaplanu. 🙌

Veselka Pevec

// Ekipno je DPLJ zasedlo tretje mesto.

Moskva-Petuški

17. novembra 2009 sem bil v Varieteju v kavarni Union na predpremiери gledališke predstave Moskva-Petuški. Že v zgodnjih 80. letih mi je prišel v roke roman z istim naslovom in spominjam se, da se mi je še posebej način pisanja in lotevanja problema zdelo pravo odkritje.

Zato sem bil radoveden, kako se je lotil teme Primož Ekart, dramaturg in režiser dramske predstave. In bil sem znova navdušen. Zgodba je pravzaprav zelo preprosta. Venja potuje z vlakom iz Moskve: s kurskega kolodvora do Petuškov, 130 kilometrov oddaljene postaje, kjer ga pričakuje ljubezen njegovega življenja z njegovim sinom. Na pot se je odpravljal že večkrat, a mu ni uspelo oditi, ker je bil vedno pijan. Tudi tokrat je bil, a mu je nekako le uspelo odpotovati. Med potovanjem nam skozi vedno močnejše filozofsko-pijanske blodnje kaže svoj upor do sveta, v katerem živimo. Z ironijo gleda na vse, celo na trpljenje. Vse težave je moč premagati. V realnosti sicer ne, lahko pa v fikciji, s humorjem in srčno

dobroto. Tudi glavni junak Venja umre le navidezno. Ponorčuje se iz nas – gledalcev. Začara nas, da postanemo žrtve virtualne groze in se ji predamo. Prek smeha pa se nato groze in trpljenja očistimo. Optimizem nas uroči, z njim je mogoče premagati vse ovire, celo tako grozljive, kot je totalitarni režim. Junak ga premaga z igro in plesom, ga razgali in razkrinka, s tem pa se ga tudi znebi.

V predstavi je vse virtualno, celo smrt ni nič groznega. Je le predstava na odru življenja, ki reši trpljenja vse, tudi gledalce. Igralci in režija so odlični. Uspejo nas prepričati, da življenje ni nič groznega in da so politični režimi tegoba, ki jo je moč premagati, najmočnejše orožje pa je smeh,

ki se ne meni za hudo, ampak pomete težave z eno roko. Dovolj je optimizem, ki ga junakom romana nikoli ne zmanjka. Prek ironije, zabave in smeha jim uspe vzpostaviti ponoven red, na koncu pa vsi zaplešejo od veselja in uspejo tudi gledalca prepričati, da življenje ni nič strašnega, če gledamo nanj z vedre plati. Predstava je resda polna ironije, a tudi modrosti, saj nas uspe spraviti v dobro voljo, tudi v tem neprijaznem času, v katerem živimo. Oblika predstave je kabaret, avtor romana Moskva-Petuški pa je Venedikt Jerofejev. Izdal ga je leta 1969 v samozaložbi, ker drugače ni mogel, saj takratna sovjetska oblast ni trpela socialne in politične satire, ki sta prisotni v romanu. Z dramatisacijo roman ne izgubi nič, mislim celo, da dobi novo kvaliteto. Predvsem postavlja zgodbo v sedanost in v katerokoli okolje. Če bi radi uživali, vam priporočam ogled tega mikavnega kabareta, ki bo najbrž še dolgo na sporedu. ♡

Vojko Skalar

»Moram priznati, bil sem že tako pod gasom, da se je zabrisala meja med razumom in srcem in sta mi kar naprej ponavljala: »Venička, odpelji se, v Petuške se odpelji. V Petuških je tvoja rešitev in tvoje veselje. Odpelji se!«

Rdeča jabolka

23. oktobra je društvo Norma iz Brij ponovno pripravilo tradicionalni literarni maraton v dvorani prve slovenske vlade v Ajdovščini.

Vse organizacijske niti so bile v rokah predsednice društva Vlaste Rebek-Dolenc in Majde Birsar. »Rdeča jabolka« je resnično velika kulturna prireditev literarnih ustvarjalcev, na kateri se s svojimi deli predstavi izredno veliko število izvajalcev. Na njem lahko sodelujejo vsi, od vsega začetka se ga udeležujeta tudi naši pesnici Darinka Slanovec in Marjetka Smrekar. V vse bolj priljubljeni skupini 3M pa so

deluje še ena članica – Marjana Lavrin. Namen literarnega maratona, ki ponavadi traja celo popoldne – vse do večernih ur, ni samo nastopanje, ampak tudi izmenjava izkušenj in druženje. Enost te ustvarjalnosti se kaže v različni govorici, v različnih oblikah. Tu so: literarna govorica, retorika, glasba, slike in barve, ki se združeno prepletajo skozi celostno prireditev. Izredno lepo sceno so npr. štirje mladi študentje

postavljali kar med samo prireditvijo.

Na maratonu je nastopilo več kot 25 različnih posameznikov in skupin: od učencev glasbene šole do dramske skupine društva upokojencev. Dela in izvajanje nastopajočih je po končani prireditvi ocenila kulturna delavka Ada Bačar, udeležence maratona pa je nagovoril in pozdravil tudi podžupan Ajdovščine mag. Borut Koloini.

Jože Globokar

// Priznanje za Darinko Slanovec

Bruno

Znameniti Borat, ki sem ga kar nekajkrat gledal na TV, ker imam doma video posnetek enega njegovih filmov, se nam je tokrat predstavil kot Bruno.

Bruno, avstrijski državljani z Dunaja, odide v ZDA in nam predstavi Američane v zelo slabi luči: kot samozadostne, slabo razgledane, stremuške in agresivne ljudi, med katerimi je veliko patologije, še posebej na področju spolnosti. Nekateri prizori so naravnost pretresljivi. Na primer doživljaj,

ko mati pristane na to, da bo njen otrok v enem tednu s pomočjo liposukcije shujšal za 4 kilograme samo zato, da bi igral v filmu. Pretresljive so tudi scene, ko se pastor zaradi svoje naivnosti ne upre Brunu in njegovim provokacijam, ampak ga skuša navdušiti za svojo vero.

Med drugim film pokaže brezobzirno ravnanje podoficirjev z rekruti med urjenjem. Vidimo pravo paleto vsemogočih, komaj verjetnih plati življenja Američanov.

Bruno si pošteno privoščiti tudi Avstrijce, pri čemer večkrat namigne na njihovo simpatiziranje z nacizmom in Hitlerjem.

Film Bruno brez dlake na jeziku kaže ameriško družbo z manj znanih ter za same Američane neprijetnih plati.

Ni mi povsem jasno, kako mu je vse to uspelo posneti in kako mu je uspelo prodreti v skrivne kotičke življenja Američanov. Če boste bralci imeli priložnost, da si film ogledate, je nikar ne zamudite.

Vojko Skalar

Zakorakal v svet jazz

Nisem velik ljubitelj jazz, še posebej ne improvizacij in neskončno dolgih skladb, pri katerih nikoli ne veš, kje je začetek in kje konec. Najbrž so mnogi med izvajalci veliki glasbeniki, toda jaz v njihovem muziciranju neka-ko ne najdem pravega užitka, tako kot na primer uživam pri klasikih: Mozartu, Beethovnu, Čajkovskemu ali v klasičnih operah Verdija, Puccinija, Rossinija, Gounoda, Masseneta in Smetane.

In vendar se mi je zgodilo. Bil sem povabljen na enega izmed večerov jazz v okviru jazz festivala, ki je bil junija in julija v Ljubljani.

Sicer pa sem do te zvrsti glasbe najbrž krivičen. Rad imam Gershwina, Armstronga, vedno sem rad prisluhnil skladbam Bojana Adamiča, Jožeta Privška in mnogih drugih. Rad imam zvrsti jazz, kot so swing, dixieland, manj pa metal jazz in rock, punk jazz, post jazzovsko glasbo, elektronski jazz in še kaj. Nekatere zvrsti mi gredo bolj v ušesa, drugim pa se hi-

tro umaknem, če so na TV ali radiu. Med njimi so res tako velike razlike, da se zdi nerazumljivo, kako da sodijo v isto kategorijo.

Jazz ima v Sloveniji dolgo tradicijo, saj je letošnji festival že 50. po vrsti. Prvi, ki ga je uvedel in vodil Bojan Adamič, je bil leta 1960 na Bledu, leta 1967 pa so ga preselili v Ljubljano. Poleg domačih izvajalcev je bilo vsako leto več gostov iz tujine, med njimi tudi več znamenitih glasbenikov iz evropskih držav in ZDA.

V začetku julija sem si tako v Križankah

ogledal nastop šestčlanskega ansambla, v katerem sta sodelovala tudi Lojze Kranjčan in njegov sin Kristijan. Lojze Kranjčan je igral na nekakšno elektronsko pihalo, imenovano EWI, Kristijan pa je bil pri bobnih. Slednji je v svetu jazz priznan bobnar in pogosto gostuje tudi v tujini.

Križanke so bile nabito polne navdušenih ljubiteljev jazz in ta množica ljudi me je dobesedno potegnila v svoj krog. Ne vem še, ali bom v prihodnje tudi jaz postal ljubitelj jazz? Morda. 🍷

Vojko Skalar

62

Z avtodomom v Grčijo // Potopis

Pot pod kolesa

Prav zares se je zgodilo! Po dobrem letu načrtovanja se nama je v septembru odvrtilo skoraj 5000 km po Balkanu in Grčiji. Če upoštevam, da sem moral še po avtodom kar precej daleč v Nemčijo, in ga tudi peljati nazaj, sem »vknjižil« skoraj 7000 km. Kar zavidljiva kilometraža v nepolnih treh tednih.

Če ne štejem Avstrije in Nemčije, kamor sem šel po avtodom, sva na potovanju obiskala sedem držav in dvanajstkrat prestopila mejo. Navdušeni avtodomarski popotniki smo bili sicer že tudi v časih, ko se jaz še nisem vozil z vozičkom, in družinsko smo prekrižarili precejšen del zahodne Evrope. Kar nekajkrat smo spali pod Eifflovim stolpom v Parizu, obiskali veliko zabavišnih par-

kov in doživeli marsikaj. Zadnje potovanje je bilo preko severne Italije, Švice in »čez« Mont Blanc v Francijo, prepeljali smo dolino vulkanov, preplezali Pireneje, se skozi Andorro pripeljali v Katalonijo ter se ob obali spustili skoraj do Valencie. Ogledali smo si Tarragono, Barcelono in kar nekaj kampov in plaž Costa Brave. Nazaj smo se vračali čez južno Francijo, v dišeči Provansi uživali v cvetočih poljih lavande, veslali po kanjonu reke Verdon (po okenah mnogih najlepši evropski kanjon), se v Monte Carlu zapeljali po ulicah, kjer se odvija tekma formule 1, in se po padski nižini vrnili domov.

Torej želja po potovanju je še živa, odločitev, da gremo v jugozahodno Evropo, tudi (ta smer je bila v mojih načrtih že prej, poleg še »neosvojene« Portugalske, Škotske in Skandinavije), veliko vprašanje, ki se je postavljalo, pa je bilo, kako oz. s čim. Večji del leta 2008 sem iskal primerne, za invalide prirejene avtodome, katere bi lahko najel. Prav veliko uspeha nisem imel, našel sem enega v Italiji, nekaj v Nemčiji, večinoma daleč na severu, pa še ti rezervirani eno leto vnaprej.

Ko temeljito pregledam ponudbo, se odločim za ponudnika iz Augsburga (ca 500 km iz Ljubljane). Ne samo, da je najbližji, ima tudi predelavo za vožnjo, za razliko od nekaterih, ki imajo predelavo samo za vstop v bivalni prostor. Sicer ne dobim zelenega termina konec avgusta in začetek septembra, ker pa greva na jug, ocenim, da bo tudi druga polovica septembra še v redu, kar se izkaže za pra-

vilno. Takoj v začetku letošnjega leta potrdim rezervacijo in vplačam akontacijo in ni več poti nazaj.

Sledi priprava na pot: nakup navigacijske naprave, priprava potovalnega načrta, zaradi katerega sem presurfal ogromno domačih in tujih forumov v iskanju najlepših grških destinacij, pa lokacij, kjer lahko odtočiš umazano ali natočiš čisto vodo, pa kampov, ki so prirejeni ali prijazni do invalidov, nato še nakup pripomočkov za avtodom, ki so se v preteklosti izkazali za nujne in potrebne, predvsem za varno spanje na neobljudenih krajih in lažje bivanje v avtodomu.

Čas dopusta. Seveda najprej po avtodom v Nemčijo, cesar se kar malo bojim. Že nekaj let nisem vozil tako velike škatle (več kot 7 m v dolžino, 2 in četrt metra v širino), poleg tega avtomatik z invalidskimi komandami na levi strani. Strah je popolnoma odveč, vozim kot profesor in srečno pripeljem ter postavim avtodom pred hišo. Naslednje jutro sledi natovarjanje prtljage, polnjenje rezervoarja s čisto vodo in okoli poldneva se podava na pot. Zvečer pred potjo se dokončno odločiva: čimprej priti v Grčijo, poiskati in raziskati čimveč in

se imeti čimbolj lepo, medtem ko bosta smer in hitrost vračanja odvisna od časa, ki nama bo ostal na razpolago.

Ubereva jo torej po avtocesti Bratstvo in enotnost, mimo Zagreba, Slavonskega Broda proti Beogradu. Ob spremljavi glasbe iz radija obujava spomine na stare »jugo« čase, občutki, ko sem po dolgem času zopet »v sedlu«, so prekrasni. V Beogradu kolebava, če bi morda preživela večer na Skadarliji ali na katerem od donavskih splavov, a naju je po eni strani strah pustiti avtodom, po drugi pa si rečeva, da je glavno mesto Srbije tako blizu, da lahko ta izlet narediva kdaj drugič z avtom. Večeri se že in malo iz Beograda se ustaviva na postajališču, da si privoščiva dobrote z žara. Odločiva se, da peljeva naprej, dokler naju ne bo premagala utrujenost. Srbijo prevozi do-

// Večinoma sva izbirala poti ob morju, zato so bili takile postanki še toliko lepši.

kaj hitro, v Makedoniji pa avtocesta kar nekajkrat postane navadna cesta, ki se vije med gorami in ob reki Vardar. Ponoči in v popolnoma nepoznanem okolju se predvsem ob srečevanju s tovornjaki, ki pa jih je zelo veliko, počutim prav neprijetno. Nočeva izzivati sreče, tudi ura je že precej, zato se kakšnih 100 km pred grško mejo ustaviva na majhni bencinski črpalki in se odpraviva spat.

Zjutraj naju zbudi glasno govorjenje, pogledam skozi okno, okoli naju živzav bencinske črpalke, vendar kakšne posebne pozornosti ne vzbujava. Premakneva se par deset metrov naprej, pozajtrkujeva in spijsava kavo ter pot pod kolesa. Kmalu zatem sva brez posebnih zapletov v Grčiji. Že tekom poti se odločiva, da bova začela Grčijo raziskovati po vzhodni obali (ob Egejskem morju) proti jugu, in se po

zahodni (ob Jonskem morju) proti severu vračala domov. Ubereva jo torej proti Solunu in turistično zelo poznani pokrajini Chaldikiki. Ob treh popoldne se že kopaiva in »poMMS-neva« vsem tistim nejevernežem, ki so trdili, da je za letos konec z vremenom in morjem.

V naslednjih dnevih prekrizariva dva od treh Chaldikiki »prstov« (Kassandro in Sythonio): zalivi z lepimi plažami in simpatične obmorske vasice, kjer kupujeva kruh in baklave, in brez problemov spiva na plažah ob morju. Zjutraj zajtrk, kavica in kopanje ter nato novim izzivom naproti. Enotna sva si v tem, da se bova sem še vrnila ali z avtodomom ali pa z avtom in štirikolesnikom na prikolici. Pokrajina je več kot primerna za takšno obliko raziskovanja.

Ker je najino popotovanje bolj raziskovalne kot dopustniške narave, se odpraviva naprej, se pravi nazaj do Soluna, kjer naju zopet čaka prometni direndaj, veliko smerkazov v grščini, drugačen režim semaforjev, kot smo ga navaženi, južnjaški vozniki temperament, pa še dežuje povrh; a vse uspešno prebrodiva in se usmeriva ob obali na jug.

Ker imava dobre izkušnje s polotoki, si za cilj izbereva naslednjega večjega z namenom, da ga prevoziva in si ga ogledava, vmes pa na primernem mestu prenočiva. Voziva ob obali in iščeva primeren kotiček, noč pa je vedno bolj temna. Vasice so tako majhne, da bi dobesedno morala prespati na kakšnem hišnem dvorišču, nikjer ni javnih prostorov ali parkirišč ob cesti. Peljeva mimo parih kampov, vse zaprto. Nekajkrat zavijeva s ceste, si ogledujeva vasice in iščeva primerno mesto za spanje. Čisto na samem si ravno ne upava ustaviti. In tako že v globoki temi pripeljeva v še eno od vasic. Cesta je vedno ožja, z ene strani hiše, z druge se v noči svetlika morje. Obrniti več ne moreva; greva, dokler bo šlo, si mislim, in se bova pač podnevi ritensko vrnila nazaj, če bo potrebno. Oster levi ovinek, cesta se malo razširi, pokaže se majhno parkirišče in celo parkiran avtodom. Oddahneva si in se spraviva spat.

Zjutraj se zbudiva v sončno jutro (tisto malo dežja v Solunu je bilo edino slabo vreme celo popotovanje), odpreva vrata in definitivno lahko rečem, da sreča spremlja pogumne. Parkirana sva na plaži, 5 metrov od morja, 50 m od naju je prijetna grška gostilnica; vasica, ki je ponoči izgledala precej negostoljubno, je prav romantična. Celo označeno imajo, da imajo invalidi dostop do morja. Vzpodbudno, ni kaj. Jutranja kavica, potem pa na mezo in ouzo v gostilnico ter na kopanje. Seveda si lokacijo zabeležim v svojega Garminja in po kosilu se odpraviva naprej. Če hočeva prevoziti cel polotok,

// Turistično zelo poznana pokrajina Chaldikiki, kjer so lepe plaže in simpatične obmorske vasice

naju čaka kar precej poti, nagrajena pa sva s prelepimi plažami in romantičnimi vasicami. Krave ali ovce na cesti niso nobena redkost in povsod rastejo oljke. Vsake toliko so veliki deli pobočij prekriti z nizkimi zgradbami, pokritimi s pločevino, in nekako razvozlava, da so to staje za ovce.

Na koncu polotoka najdeva ribiško vasico in nad njo razgledno ploščad, tam se obrneva in vrneva nazaj na celino. Ker je dobra priprava na pot že pol uspeha, sem si pred potjo pripravil seznam in lokacije kampov, prirejenih za invalide. In po moji evidenci je eden takšnih tu čisto blizu, poleg tega je že čisto temno. Konča se precej klavrno: naslednji dve uri voziva po oljčnih nasadih, dobesečno po njivah in travnikih, kampa pa ni in ni. V katerokoli smer greva, vedno prideva v izhodiščno vasico, le vsakič iz druge smeri; a vedno

pred isto gostilno, kjer zunaj sedi grupica vaščanov.

Ko tako četrtič pripeljeva mimo njih, se odločiva preizkusiti, koliko Grki obvladajo znanje tujih jezikov, in ugotoviva, da jim poleg prijaznosti tudi angleščina ni tuja. Eden od njih se usede na motor in naju odpelje iz »začaranega« kroga na cesto proti Atenam. Po nekaj deset kilometrih prideva na avtocesto in zelo hitro parkirava na bencinsko črpaliko, kjer zaspiva.

Zjutraj naju zbudijo glasovi okoli avtodoma. Ponoči v temi in ko je prazno, izgleda vse drugače. Par metrov od naju stojijo avtomobili in polnijo rezervoarje, še malo stran sedi ob mizi skupinica policajev in pije jutranjo kavico. Hitro tudi midva napolniva rezervoar oz. nama ga napolnijo – v Grčiji ni samopostrežnih črpalik, in se od-

// Sanjski zaliv. Plaža 5 metrov stran od morja, čisto blizu prijetna grška gostilnica; tu bi z lahkoto preživel kakšen mesec dni.

// Celu označeno imajo, da imajo invalidi dostop do morja. Vzpodbudno, ni kaj.

praviva proti Atenam. Te sicer niso bile v prvotnem planu, ampak ker sva že zelo blizu in ker jaz še nisem bil tam, se odločiva za ogled mesta. Uspešno preživiva mestni prometni vrvež, si iz avta ogledava akropolo in še nekaj ostalih zanimivosti ter se odpraviva proti Korintosu. Nameniva se namreč ogledati vsaj severni del Peloponeza. Spet se noči in že brskava po seznamu prirejenih kampov; tokrat sva bolj previdna in najprej pokličeva, če imajo odprto. Oba kampa, ki sta na najini poti in dokaj blizu, sta odprta – zgleda, da na jugu Grčije turistična sezona traja dalj časa ali pa jo bolj resno jemljejo, in odločiva se prenočiti v enem od njiju. Prijeten, še dokaj zaseden, presenetljivo poceni, zastoj pralni stroj, prirejen tuš/wc, če le uspeš priti do njega čez 20 cm visok robnik. Upam, da bodo tudi to uredili. Na poti

proti Atenam sva v obcestni prodajalni (beri na štantu) kupila domače olive in še nekaj drugih dobrot, iz česar pripraviva prigrizek. Naslednji dan natočiva čisto vodo in spet pot pod kolesa.

V sledečih dneh sva na Peloponezu, ga raziskujeva in odkrivava na svoj način. Navdušena sva. Predvsem plaže so drugačne: bržkone so bolj na udaru morja, ki je naredilo visoke sipine. Ko gledam enduraše, ki si dajejo duška na teh strminah, si mislim: ko bi le imel svojega štirikolesnika tukaj; lahko bi bil dober trening za maroška ali libijska puščavska potovanja. Parkirava in spiva ob morju, kot člana velike avtodomske družine večinoma v družbi avtodomov iz cele Evrope. Hrano si pripravljava sama, kupujeva zelenjavo, sadje, kruh ... in seveda baklave. Kot zanimivost naj povem,

da sva v celi Grčiji uspela kupiti samo eno vrsto kruha (ali pa midva nisva znala kupiti drugačnega), in to koruzne štručke s precej trdo skorjo. Zelo dober kruh, da ne bo pomote. Zato pa lahko v vsaki pokrajini dobiš nekaj deset vrst različnih baklav. Kar se nama zdi zelo zanimivo in se pač angažirava v tej smeri.

Vrneva se do Patrie, nato čez znameniti most v Riu odpeljeva proti celinskemu delu Grčije. Ker imava časa dovolj, raziščeva še del južne obale, kjer najdeva sanjski zaliv, prespiva in greva naslednji dan nazaj. Čaka naju pot po zahodni strani celinske Grčije in po obalah Jonskega morja se odpraviva proti Albaniji. Kar nekaj dni nama vzame to potovanje do Sagiade, od koder do albanske meje ni več daleč. Na poti postanki s kopanjem in ogledi znamenitosti, druženje z drugimi popo-

tniki, kampiranje ob morju, prijetni večeri v dobri družbi. (Sicer sva srečala kar nekaj ljudi, no, dva sta bila še posebej zanimiva: starejši nemški par, ki je na popotovanju po Grčiji že par mesecev, in še en nemški par iz severa Nemčije, ki je moral v Grčijo preko Madžarske, Romunije in Bolgarije, ker ju niso spustili v Srbijo brez vize. Ker

sva imela nemško registracijo, sva nase kar vlekla nemško govoreče turiste. Sem pa zato vsaj malo obnovil svoje znanje nemškega jezika.)

V tem delu Grčije doživiva tudi napad komarjev, ko proti večeru enega od potovalnih dni ustaviva ob morju. Prostor izgleda prav lepo, parkiranih je še nekaj avtodomov. Dan sicer še le ugaša v lep sončni zahod, a sosednji avtodomi vsi zaprti in zunaj ni žive duše. Verjetno gredo zgodaj na pot in so šli že spat, si misliva. Parkirava, iz prtljažnika vzameva mizico in stol ter se (kot velikokrat na tej poti) pripraviva na zaslužno uživanje po koncu napornega dneva. Narezek, steklenica dobrega rdečega vina, šumenje morja, pogled na zahajajoče sonce ... No, tokrat ni nič od tega, ker sva kar naenkrat obdana z rojem komarjev. Pograbiva hrano in pijačo ter na vrat na nos v avtodom. Sicer jaz malo manj hitro, ker je dvigalo počasno, zato z mano pride kar nekaj nepovabljenih gostov. Sedaj nama je tudi jasno, zakaj ostalih ni zunaj, imava pa kar nekaj dela, da brenčečim in pikajočim gostom odpoveva gostoljubje.

Večinoma sva izbirala poti ob morju, vendar sva občasno zašla tudi malo bolj na celino, ponavadi zato, da sva preskočila kakšen hribček in se zopet spustila do morja. Tako sva na enem od takšnih izletov peljala skozi vasico, ki je izgledala, kot da je doživela napad morilske bolezni. Skoraj izumrla, ob cesti zapuščeni avtomobili, prazne trgovine in poslopja, precej grozljivo, asociacija na Deliverence. Na poti do Sagiade, najsevernejšega gr-

// Ohoho, takole se pa da preživeti dopust.

škega turističnega mesteca, se peljeva tudi skozi Igoumenitso, danes veliko trajektno luko, sicer starodavno pristaniško mesto. Kljub temu, da ne greva iz avta, občutiva pravi pristaniški multikulturni in multinacionalni živžav. Kaj hitro se znajdeva v Sagiadi, si na hitro ogledava mestece in kolebava, ali greva na kosilo v prijetno restavracijo ali nadaljujeva pot. Odločiva se za drugo varianto, napolniva rezervoar za gorivo in vodo, se pozanimava, kje proti Albaniji, in odpeljeva. Cesta je izredno lepa, naproti nama pripelje nekaj motoristov: torej le ni tako hudo, kot so me strašili pred potjo, ko sem omenil, da greva tudi v Albanijo. Proti meji opaziva prijetno plažo: sicer nekaj hiš v bližini, ampak nikjer žive duše. Dovoz je rahlo čuden; peljeva mimo psov, privezanih pod drevesom, ki pa se zaradi najine prisotnosti ne vznemirjajo preveč. Parkirava, si pripraviva kosilo in uživava na plaži, par metrov od morja. To je sicer čisto, vendar ni tako mamljivo kot na vzhodni obali Grčije in Peloponezu: ali je ta del Jonskega morja toliko drugačen ali pa sva midva že dovolj potešena ... vsaj, kar se nama kanja v morju tiče. Ko se tako ogledujem okoli, opazim, da je vse polno ovčjih oz. kozjih iztrebkov, in počasi mi je jasno, da tudi hiše niso hiše, ampak živinske staje: sicer prazne, ker je verjetno živina nekje v hribih. Začneva se počutiti nelagodno, zato na hitro pospraviva in spet pot pod kolesa.

Pred nama se kmalu pokaže grško mejno poslopje. Spogledava se, ker se zaveva, da se nepreklicno vračava domov, in

se najin dopust preveša v zadnji del. Po drugi strani se počutiva dokaj tesnobno, saj zapuščava deželo, ki jo imava še za kolikor toliko »civilizirano«, in se peljeva nekam, kamor so nama vsi odsvetovali. Vsaj jaz odženem te misli, po drugi strani me premami popotniška radovednost ter hrabro pohodim plin. Nobenih problemov na grški meji in med položnimi, skoraj neporaščenimi pobočji se peljeva proti albanski meji v pričakovanju, da zagledava mejno zgradbo. Cesta se kar naenkrat neha in table nas usmerijo na makadamsko gradbišče, kjer stojita dve trafiki: ena je carina, druga pa policija. Jasmina se z dokumenti od avta odpravi urejat vstopne papirje. Ignoranca je precej na visokem nivoju, odnos (albanskih) moških do ženske pa tak, da pride precej razkurjena nazaj, vendar z urejenimi papirji. Torej to je to.

Počasi odpeljeva in opaziva, da intenzivno delajo na izgradnji mejnega poslopja, tudi ceste se že nekaj vidi. Peljeva po, hm, cesti v gradnji, makadamski cesti, pa po ozki cesti, kjer se dva avtodoma ne bi mogla srečati (hvala bogu, da srečaš en avto na pet kilometrov), ter opazujeva pokrajino. Nizko gričevje, kamnito,

slabo poraslo. Redko posejane hiše, par hiš skupaj. Katoliška cerkev in še ena pravoslavna na oddaljenem hribu. Pa hecne betonske gobice. Na desetine jih je. Bunkerji, seveda. Ko se tako voziva skozi pokrajino, si priključem v spomin Karla Maya in njegove Škipetarje. Namenjena sva v Sarande, najpomembnejše turistično mesto na albanski obali. V njegovi bližini je tudi starodavno mesto Butrint, ki je pod zaščito Unesca. Navigacija ne deluje, pravzaprav deluje, samo kart Albanije nisem uspel dobiti; sicer imava najnovejšo ADAC avtokarto Albanije, vendar so vrسانe samo glavne ceste. Pač Albanci niso dali podatkov o stranskih cestah, si mislim ... Nakar ugotovim, da jih verjetno sploh nimajo ... stranskih cest mislim.

Nadaljujeva pot: pokrajina je nižinska, lep naravni park, zanimiva flora, staro-

// Hecne betonske gobice po Albaniji. Na desetine jih je. Bunkerji, seveda. Ostanki še ne tako daljnih časov.

davna obzidja in utrdbe, peljeva bolj počasi; po eni strani si ogledujeva, po drugi pa tudi cesta ne dopušča večjih hitrosti, saj je ustavljanje zaradi srečevanja skoraj obvezno. Še bolj sva pazljiva, ko nama od strani iz grmičevja na cesto skoči krava. Problem je, ker ceste pri eni hiši kar naenkrat zmanjka, in ko prideva okoli vogala, ugotoviva, da se cesta sicer nadaljuje, ampak čez kakšnih 100 m, vmes pa je voda, zaliv, reka. In splav na vodi. Kaj sedaj? Desetine kilometrov nazaj ali čez? 3,5 tone avtodoma zapeljati na iz grobih desk zbito konstrukcijo in se peljati čez vodo. Odločiva se in se za 5 evrov prepeljeva s splavom. Mislim, da je teh 10 do 15 minut vožnje najdaljših na celem potovanju.

Sarande naju razočara. Mislim, da sem nekje prebral, da mu pravijo tudi albanski

Monte Carlo. Zaliv, popolnoma pozidan oz. v izgradnji, velike in luksuzne zgradbe, pa še tako neurejeno vse skupaj, da komaj najdeva cesto oz. bolje rečeno izhod iz tega mesta. Ker se dan že prevesi v popoldne, se odločiva peljati čez Albanijo in priti do Drača (Durrës), kjer nameravamo prespati. Peljeva se res, vendar povprečno 20 km na uro; cesto težko opišem z besedami oz. ji sploh rečem cesta. Voziva se čez hribe in ves trud odtehtajo pogledi na prečudovito pokrajino. Karla Maya in Škipetarje sedaj dobesečno podoživim. V skrb naju spravlja edino to, da je za naslednjim hribom nov hrib, v daljavi tudi samo hribi, nikjer nikogar in ničesar. Začnem gledati na števec, koliko imava goriva in razmišljati, kje in kako bova prespala. Po dobrih dveh urah se končno spustiva s hribov do ceste in se usmeriva na sever. Razen

zelo kratkega odseka je njihova glavna cesta proti Tirani in Draču (drugo največje mesto v Albaniji in eno najpomembnejših gospodarskih mest) vijugasta, ozka in velik del je poteka čez hribe. Lahko se ti zgodi, da se kar nekaj kilometrov voziš za velikim buldožerjem, ki pelje po sredi ceste, in ti ne pusti prehitevati. Nama se je to zgodilo, ne vem pa, ali je to tudi sicer

pogost pojav: po eni strani burleskno, po drugi pa grozljivo. Sploh nisem upal pomisliti, kaj bi bilo, če bi se kot tank velik buldožer obrnil, in začel voziti proti meni.

Zelo pozno ponoči pripeljeva v Drač in neuspešno iščeva prostor za spanje. Zato se zapeljeva kar v пристanišče (Drač je tudi veliko trajektno пристanišče). Malo naju sicer skrbi, ker sva za dostop do luke zapeljala skozi rampe, pa tudi predaleč proti trajektom ne upava, da naju ne dajo v vrsto za kakšen trajekt. Najdeva manjši parkirni prostor pred stavbami, kjer potekajo prijave, in se spraviva spat. Zgodaj zjutraj nama prvi pogled skozi okno razkrije, da sva noč prebila na rezerviranem parkirišču za albanske carinike in policiste (tudi mrki pogledi mimoidočih nama to govorijo). Hitro se spraviva ven iz luke in se usmeriva proti Tirani. Da jo pač »vknjiživa« kot osvojeno. Tirana je od Drača oddaljena par deset km in ker pripeljeva v jutranjih urah, se znajdeva v najbolj nemogočem prometnem kaosu, ki sem ga doživel do sedaj. In verjemite, da sem bil že marsikje. Definitivno velja zakon močnejšega, na dvopasovnici vozijo vštric trije, morda celo štirje. Sploh ne gledam več, kaj se dogaja za menoj ter na moji levi in desni, poskušam se le ne zaleteti. Sicer vidim policajce, ki na krožnih tokovih usmerjajo promet, vendar mi ne delujejo zelo avtoritativno niti predani svojem delu. Nekako narediva krog in se usmeriva proti Skadarskemu jezeru. Ceste ne bom omenjal, ker večinoma ne zasluži svojega imena, je pa toliko bolj zanimivo dogajanje na njej. Izrazi-

// Hrib, za tem hribom nov hrib, v daljavi tudi samo hribi, nikjer nikogar in ničesar.

// Glavna cesta v Albaniji

ti kontrasti: dvokolesne konjske vprege ali mož pelje ženo na prtljažniku kolesa, na drugi strani pa najnovejši in najdražji mercedesi. Še v Nemčiji jih nisem videl toliko kot tukaj. Sicer v Tirani in na severu Albanije malo manj, drugod pa polno: od sklumpanih, več desetletij starih, do najnovejših. Promet skoraj ustavita dva kolesarja, ki med vožnjo živo debatirata, in se ne menita za okolico. Skupina policajev se ležerno naslanja na avto, nakar eden od njih sunkovito skoči na sredino ceste in ustavi nasproti vozeči avto. Prav veliko ne manjka, da ga ne povozijo. Ob cesti kupi smeti, bolje rečeno smetišča, zopet se pojavljajo vkopane betonske gobice, ki so nekoč služile kot bunkerji, danes pa kot priročna poljska skladišča. Nič nenavadnega tudi ni (ne moreš verjeti, če ne vidiš na lastne oči), da se mora vlak ustaviti, ker so krave na progi. Ali pa

cajev in carinikov, ki se počasi (še bolj počasi pomeni že stati) premika okoli. Edini, ki malo bolj energično deluje, je fant, ki nama »proda« obvezno plačilo ekološke takse za 10 evrov.

Na črnogorski strani meje skoraj ne opaziva razlike glede na albansko. Več ali manj ista pokrajina ob jezeru, krave na cesti, malo avtomobilov, cesta tako ozka, da se skoraj usodno izteče srečanje s slovenskim tovornjakom za prevoz avtomobilov. Res

čredica svinj, ki se sprehaja po sredi glavne ceste. Skozilepo pokrajino ob Skadarskem jezeru počasi pripeljeva do meje, urediva formalnosti izstopa in vstopiva v Črno goro. Kar takoj na meji že ugotoviva, da anekdote o Črnogorcih nedvomno držijo. Ko čakava, si ogledujeva (no, tudi oni naju) grupo poli-

je šlo za centimetre. Počasi se pripeljeva v Podgorico: kakšne posebne želje po ogledovanju mesta nimava, po drugi strani pa tako ali tako planirava balkansko turnejo v prihodnosti in si bova takrat Črno goro bolj temeljito ogledala. Privoščiva si močno porcijo čevapčičev in ponovno odrineva proti morju. Naslednja postaja je Petrovac. Parkirava na parkirišču blizu morja. Ob vodi je živžav, kot da smo sredi sezone. Postanek izkoristiva za kopanje in odrineva naprej. Lagodna vožnja ob obali, pogled na prečudovite zalive, Sveti Štefan, Budva, Kotorski zaliv. Dan gre že v popoldne, a vendar ne greva »po bližnjici« s trajektom, temveč obvozi celoten zaliv. In ni nama žal, kljub temu, da se nekajkrat na tesno srečamo z nasproti vozečimi vozili. Polna prelepih vtisov zapustiva Boko Kotorsko in se že v temi pripeljeva

// Dubrovnik

v Igalu, kjer poceni parkirava na mestnem parkirišču, si privoščiva večerjo in spraviva spat. Naslednje jutro malo po Igalu, zajtrk s svežim pecivom in nato dalje. Zelo hitro se posloviva od Črne gore in jo ubereva proti Dubrovniku. Viddevava veliko motoristov in tudi otovorjenih kolesarjev, ki jo mahajo tako proti jugu kot proti severu po jadranski magistrali. Seveda zavijeva v Dubrovnik in si od blizu ogledava trdnjavo, nato se čez Tujdmanov most odpeljeva proti Splitu. Vmes še meja z BiH, vožnja ob obali skozi Neum, nato zopet na Hrvaško. Kolebava: ali naprej po jadranski magistrali ali proti Sarajevu. Ker sva pač na morskem dopustu, se odločiva za prvo varianto, s tem, da se zapeljeva do Mostarja. Rečeno storjeno. Dolina Neretve, nepregledne plantaže mandarin. Ustaviva pri

// Mostar. Skoraj tak, kot je bil. Nostalglični spomini, tam sem namreč pred več kot 30 leti služil vojsko.

obcestnem kiosku, kjer nama prijazna prodajalka, oblečena napol moderno, napol v narodno nošo, uspešno proda par vreč mandarin, pa svežih fig, več vrst marmelad ... Večino sva prinesla domov in moram reči, da je bilo vse zelo okusno, so šle pa predvsem mandarine in fige že med vožnjo v promet.

Mostar. Skoraj tak, kot je bil. Nostalglični spomini, tam sem namreč pred več kot 30 leti služil vojsko. Vojašnica, imenovana »severni logor«, je v podiranju, namesto nje delajo univerzitetni center. Bistveno bolj koristno. Še zmeraj pa stoji stavba ob cesti, kjer sem kar nekajkrat stražaril, da nas ne bi kdo ukradel (šala), in gledal avtomobile, ki so skozi Mostar vozili proti morju. Ustavim tudi tik nad mostom: ogleda si ga Jasmina, jaz počakam v avtu. Pridruži se mi čuvaj (v bistvu mi pride zaračunat parkirnino), je star Mostarčan in imava o čem debatirati. Med drugim ga tudi vprašam, kje pri njih se dobro je (saj veste, jagjenčki in podobno), svetuje mi nekaj dobrih gostišč malo ven iz Mostarja proti Jablanici. Seveda si ne pustiva dvakrat reči. Po prekrasni dolini Neretve se odpeljeva proti

Jablanici, se nagradiva z obilno porcijo jagjenčka ter se nato obrneva nazaj proti morju. Isto pot, sedaj ob zahajajočem soncu, prevoziva še enkrat, in še enkrat uživava. Že v globoki temi ob obali proti Splitu iščeva primeren prostor za prenočitev. Najdeva kamp v Omišu in se hitro spraviva spat. Naslednji dan kopanje v morju, osebna higiena (sicer moraš po ključ na recepcijo), imajo namreč prave invalidske sanitarne prostore, sprazniva tudi wc v avtodomu in naprej proti Splitu. Split, Kaštela, Trogir, Šibenik, Vodice, Biograd na moru. Tam se odločiva zaviti za Benkovac in ni nama žal. Cesta je skoraj prazna, nasproti nama vozijo samo motoristi. Naju pa prestreljene in požgane hiše opozarjajo, da je še nedolgo tega tukaj divjala vojna. Na poti proti Obrovcu in nato Gospiču se voziva skozi hribovito divjino z redkimi naselji. V Liki zopet opomini na preteklo vojno, vključno s tablami ob cesti, ki opozarjajo na minska polja. Ker se bliža noč, greva na avtocesto, nato pri Vinici prestopiva mejo in se preko Črnomlja in Žužemberka ponoči pripeljeva v Ljubljano. Kazalec kaže skoraj 5000 prevoženih km in zadovoljna sva, da je za nama pot brez kakršnekoli nesreče ali morebitnih problemov.

Šele v naslednjih dneh, ko sva malo uredila vtise in ob gledanju slik (poslikala sva jih preko 5000) sva počasi začela dojemati, kaj je za nama. In ja, še enkrat bi šla, ampak najprej greva čez kakšno leto ali dve na Portugalsko. Bom poročal. 🙌

Dušan Stritar

Če ptiči ne bi leteli, tudi peli ne bi!

Kje naj začnem? Tri mesece ali nekaj let nazaj? Ph, tista leta nazaj so bile samo sanje in neizpeljane želje. Tisto je minilo le v sanjarjenju, tole je pa res!!! Torej ni dileme – avgust 2009!

Kot je najina navada, sva z Mojco klepetali o tem in onem. Omenila je, da gre njen očim Vojc skočit s padalom.

Takoj sem izrazila navdušenje, »jaz bi tudi«, in ji razložila, kako že leta sanjam o tem, kako sem se enkrat že skoraj dogovorila za skok, pa je odpadlo, kako sem si ogledovala video prijatelja, ki je skočil ... Čvek, čvek, čvek ... Ko mi je Mojca

po enem tednu sporočila, da se je Vojc vse dogovoril s svojimi prijatelji jadralci, sem na najin pogovor že skoraj pozabila: »Da ne bi zdaj 'cviknla' in si premislila, ker je vse zmenjeno!« me je že v kali sesula. Priznam, malo me je stisnilo. Ampak rajši bi »crknla«, kot da bi stisnila rep med noge. Bilo bi malo neumno, če bi vedno samo razlagala, kaj bi, potem ko je priložnost, pa ne bi. »Pa še televizija bo snemala tvoj podvig,« je začinila svojo vest.

In takrat sem šele izvedela, da bo to skok z jadralnim padalom in ne skok iz letala. Malo me je zaskrbelo, saj si nisem znala predsta-

vljati, kako bomo to izvedli: »Kakšen bo vzlet?« se mi je motalo po glavi, »saj ne morem hoditi, kaj šele teči!« Ma, saj jim je Mojca gotovo razložila moje fizične omejitve in vedo, v kaj se spuščajo.

Upam?! Itak pa je rekla, da se bomo še prej sestali, naredili plan, preverili tehnično izvedbo. »Vojc sprašuje, ali lahko kaj stegneš noge pri pristanku? Ali pa jih bomo zvezali!«, mi je razložila. Njih skrbi pristanek, mene vzlet! Kakšen problem je pristanek – bom priletela na rit, pa je! Eh, bo že! Sploh bo to šele čez nekaj časa, ko se bo Mojca vrnila z morja, v začetku septembra, ko bodo vremenski pogoji idealni, sicer s poletom ne bo nič.

In Mojca ni pozabila – v začetku sep-

tembra mi je sporočila: »Vojc je preveril vremenske pogoje. V ponedeljek, torek ali sredo boš skočila. Odvisno od vremena.«

Ko napoči dan D, sem ob enajstih pri Mojci. Potem pa nekam na Gorenjsko, proti Golniku. Ah, kaj me briga – bom vozila za Vojcem. Vreme je super. Hitim. Samo, da ne bom zamudila. Vmes razmišljam, ali naj javim sestri, kaj nameravam. Kolebam. Rajši nel! Bo spet naredila paniko in me prepričala. Kot takrat, ko sva s vsakom planirala bungee jumping. Odločam se, kaj bi oblekla. Nekaj »na komot« in toplo – kaj vem, kakšna je temperatura v zraku. Pa malo piha, vidim skozi okno liste, ki poplesavajo v ritmu vetra. Oblečem trenirko, rdečo majico (zdi se mi, da se počutim rdeče, noro!) in obujem svoje famozne, udobne, že sto let stare čevlje. Zgrabim še bundo in pičim! Pogled na uro – malo na tesno bo šlo. Šibam po obvoznici. Hudiča! Nek zastoj. Ura je natanko enajst, ko zazvoni telefon. Niti ne pogledam, kdo je – vem – Mojca, točna kot vedno. Ko zapeljem pred hišo, me že vsi čakajo,

// Jure preverja vse "štrike"

skupaj s televizijsko ekipo. Adrenalin narašča. Sledim Vojcu. Malo pred Golnikom me stiska v mehurju. Mojca pokliče Vojca, naj naju počakajo, ker se grem olajšat v naravo. Uf, boljše. Spet se spomnim sestre. Mogoče bi pa bilo vseeno prav, da ji sporočim svojo namero. Vedno je možnost, da gre kaj narobe. In takrat zazvoni telefon. Telepatija! Ker vozim in se ne morem oglašiti, se javi Mojca, in mi drži telefon k ušesu. Super. Tako ji lahko povem, kam grem. Pa še časa nimam, da bi poslušala njene vzklike: »Kam? Pa ti si nora!« Prispemo na prostran travnik. Tam pustimo moj avto in se zbašemo v enega, ta-

kšnega, ki grize pot v hrib. Pripeljem se na vrh, kjer stoji ličen vikend, pod njim pa je strma poseka, z obeh strani obkrožena z gostim drevjem. Nikjer nikogar. Samo nas pet. Razgledujem so po strmini, vidim pikico v dolini, ki je moj parkiran avto. Vreme je čudovito, sončno, malo piha. Pod mano se odpira pogled na Golnik in okolico. In potem iz gozda pride Jure Kurnik, vod-

ja šolskega centra za padalne jadrance jadrarno-padalskega kluba Kriška gora in moj pilot. Nato še drugi kapljajo peš po strmi razriti makadamski cesti, z velikimi nahrbtniki.

Prva stvar, katero me padalci, ki ob mojem »skočit s padalom« dobijo kar pikice, podučijo, je, da se z jadrlnim padalom leti. Torej bom letela, ne skočila (no ja, skočila bi tako ali tako bolj v sanjah glede na to, da sem tetraplegik – hehe, dobra fora)!

Z Mojco dajeva intervjuje za N-TV in se zafrkavava. Jadravec Čerček pove: »Z jadrlnim padalstvom se je treba ukvarjati. Če ptiči ne bi leteli, ne bi peli!« Adrenalin in pričakovanje rasteta. Nihi za trenutek ne pomislim, da ne bi LETELA. Jure je bolj redkobeseden. Razloži mi, da bomo najprej poskušali, kako bova jadrala. Če ne bo vse OK: vreme, sedež, vzlet, doskok, ne bova šla nikamor. V ta namen montira na dve

kljuki, ki sta pritrjeni na tram pred hiško, dva sedeža – enega zame, drugega zanj. Presedem se na svojega, ki je sem ter tja plešoč, ker je na vrvi. Malo me skrbi, da me bodo med poletom grabili krči, a je bojazen odveč, ko se »smestim« (beri: mi pomagajo). Jure me sprašuje, kako je z mojimi nogami – ali jih lahko stegnem. Pritrdim, ampak moram tudi pokazati. Nič mi ne verjamejo

Dvignila sva se že 600 m nad vzletišče. Izredna termika! Sedaj sva v oblaku in piha bolj mrzlo. Čisto blizu je Storžič. Malo fotkam okrog.

na besedo! Pade ideja, da bi bilo boljše, če bi mi jih privezali na roke, tako bi jih lahko ob doskoku z vrvicama še bolj dvignila. Ok, zopet moram pokazati. »No, saj bo«, si mislim, »pejmo«! Počutim se kot lutka. Toda Jure se ne da. Sledijo pogovori in usklajevanja s sojadranci. »Prav, pa gremo!« pravi Jure in že izgine. Jaz obsedim v sedežu. Mojca mi oblači bundo, Vojc prinese čelado. Šele takrat se zavem, da je to TO! Zdaj ni več vrnitve! Itak pa o tem ne razmišljam. Edina skrb, ki jo zaupam le Mojci, je, da sem mislila še enkrat na WC. Pa me potolaži z besedami: »Ah, ne skrbi, to se vse opere, pa je!« Vidim Jureta, opravljenega v jadrarno opremo, kako razprostira padalo po pobočju. Milijon nekih vrvi: rumene, vijolične ... Mater je faca, da vse to ne zaplete. Vse se odvija s svetlobno hitrostjo. Vojc in Janez me pograbitata vsak na eni strani ter me v sedežu odneseta na vzletišče. Priklopi se še Jure, vsi »zalaufajo« (razen menel!) in že sva v zraku. Ne morem verjeti! Malo me stiska v želodcu. Super! JADRAVA. Po nekaj minutah me vznemirjenost malo popusti, razgledujem se okoli, Jure mi razlaga, koliko visoko sva, da se dvigava, da imava idealno vreme, da je najboljše jadrati okoli 12. ure ... Vse me zanima. Sprašujem o tem in onem. Jure je sedaj bolj zgovoren. Vidim, da ga je zaskrbljenost popustila. Pod sabo vidim

ovčke na Kriški gori. Dvignila sva se že 600 m nad vzletišče. Izredna termika! Sedaj sva v oblaku in piha bolj mrzlo. Čisto blizu je Storžič. Malo fotkam okrog. Začnema se spuščati. Pa ne zato, ker nama tako velevajo vremenski pogoji – jadrala bi lahko še celo večnost, ampak zato, ker naju na doskočišču čakajo televizijci, ki se jim mudi. Jaz pa še kar čebtljam. Jure me ustavi z besedami: »No, zdaj se pa malo zberiva.« To pomeni na lep način – daj, utihni že! Spet moram pokazati, kako bom ob doskoku dvignila noge. Zavem se, da v kratkem sledi

prav tisto, kar je Jureta najbolj skrbelo – doskok. Ne želi namreč, da bi končala v bolnici z zlomljenimi nogami. Jureta potolažim z besedami: »Jaz imam srečo. Vse bo ok.« In mu razložim svoja dva zaporedna glavna dobitka na BINGU. Že vidim Mojco, kako mi maha. Tla se približujejo zelo hitro. »Zdaj!« reče Jure, in dvignem noge ter potegnem za vrvice. Moja rit je že na tleh. Jure nameri točno na kup posušene trave – da bo ja še bolj mehak doskok. Vsa čast mu! Mojca me »lupčka«. Jaz se valjam po mrvici. Pove mi, da je jokala, ko sva se odlepila od tal. In potem neizmerno veselje in optimi-

Video posnetek si lahko ogledate na spletni strani www.n-tv.si/akcija-rekla-je-samo-joooj.

// Valjam se v mrvici.

zem. Tudi Jure je vriskal od veselja, da svojega wauuuuuuuu sploh ne omenjam. Preživela sem! In še klic sestri, ki jo je že zgrabila panika, da naj se pomiri. Resnično me ni bilo niti malo strah. Polnoma sem zaupala svojemu pilotu. Verjela sem, da bo vse potekalo brez zapletov in težav. Nisem si sicer znala

predstavljati, kako bo ves moj podvig izveden, ampak to me ni odvrnilo od želje, da poletim. Sem pa po pristanku izvedela, da je bil kar precej zaskrbljen Jure. Če bi jaz pokazala samo malo strahu, bi polet odpovedal. Bajje je imel tremo tudi zame, saj se je zavedal, da lahko že vsaka manjša stvar pelje v ka-

tastrofo, meni pa se je gladko »fučkalo«. Dobri vremenski pogoji so zagotovili nepozabno doživetje, saj sva jadrjala celih 32 minut. Hvala Mojci, Vojcu, Juretu in Janezu za vse to.

Zdaj veste, zakaj pojem!

Mimi

Nasveti // Spolnost

4 zmote o moških in seksu

Razkrivamo skrivnosti, za katere moški upajo, da jih ženske ne bomo nikoli izvedele ... Pa tudi tiste, za katere na skrivaj upajo, da jih bomo čim prej izvedele.

74

Edina maaajčkена stvar, ki ženske včasih spravlja ob pamet, je preprosto dejstvo, da moških ni lahko razumeti. Ne v postelji ne izven nje. Tudi ko že najdemo takšnega, ki nam je res všeč, in že mislimo, da ga razumemo, ugotovimo, da nuuujno potrebujemo priročnik za razumevanje moških in njihovih seksualnih potreb. Če drugega ne ... tukaj imaš sedem mitov, ki se bodo razblinili kot milni mehurčki.

Slavna jutranja erekcija

Mit: Njegova jutranja erekcija je zanesljiv znak, da je potreben in pripravljen na seks. Realnost: Si se kdaj vprašala, kako je mogoče, da je bil tvoj ljubček takoj zjutraj še trd kot kamen, potem pa je med tvojim

navdušenim jezdenjem njegova trdota uplahnila, čeprav se drugače to nikoli ne dogaja? "Moški se zjutraj pogosto zbujajo z erekcijo, ki je ponavadi še ostala iz sanj. V nasprotju s tem, kar si morda mislite, prvi občutki moškega, ko se zbudi z erekcijo, pogosto niso seksualni. Prej je nekako takole: "Ko bi mi vsaj dol padel, da bom šel lahko scat!" Ali pa: "Madona, kako mi gre na živce tako zgodaj vstajati." Medtem ko je nekaterim moškim seks navsezgodaj všeč, jutranja trdota ni pri vseh povezana z željo po seksu. Prav lahko moškega, ki se je zbudil

Ker je erekcija, ki jo ima tvoj moški zjutraj, pravzaprav še mlahav penis, ujet znotraj nabrekli, ga moraš za seks še pripraviti.

siten, spravi v zelo slabo voljo že to, da ženska napačno predpostavi, da je njegova erekcija namenjena seksu," piše v svoji uspešnici 'Dajmo se dol' raziskovalec in psihoanalitik Paul Joannides.

Namig: Ker je erekcija, ki jo ima tvoj moški zjutraj, pravzaprav še mlahav penis, ujet znotraj nabrekli, ga moraš za seks še pripraviti. Torej, preden ga brezkompromisno zajašeš, mu nameni nekaj nežne pozornosti: poigraj se z njim, poljubljaj ga – vzburi njegovega Velikana! No, pomisli pa tudi na to, da bi si on morda še prej želel izprazniti mehur in si umiti zobe ...

Tipi (tudi) hlinijo orgazem!

Mit: Zakaj, za vruga, naj bi moški sploh hlinili orgazem?! To počno le ženske! Realnost: Kdaj pa kdaj približno trideset odstotkov mladih moških zaigra, da jim je prišlo. Ne verjameš? Raziskovalka Karen Yescavage je odkrila, da moški hlinijo orgazem iz razlogov, kot so: "Bil sem utrujen", "Simuliral sem, da ne bi opazila, da mi je padel", "Da bi mislila, da sem super v postelji," ali pa "Želel sem si, da bi bilo že konec," so njihovi razlogi. Dobra stran tega je, da vsi ljudje, ki tu in tam zaigrajo orgazem, tega ne počnejo ravno pogosto. Poleg tega je kar nekaj ljudi menilo, da je njihovo pretvarjanje pomagalo izboljšati intimnost pri spolnosti in da je ta bolj pomembna od tega, ali jim je v resnici prišlo ali ne. Drugi ljudje so prepričani, da ni prav, da lažemo partnerju, ne glede na razloge. Ne razumejo, kako človek lahko laže in je hkrati z nekom intimen. Namig: Kdaj ima moški težavo s tem, da ne more končati, kljub temu da ima erekcijo? Vzrok je lahko zaužitje droge, npr. kokaina. In če se zdaj sprašuješ, kako mu uspe, da ženska ne opazi njegove laži? Moškemu, ki ima na svojem penisu kondom, je zaigrati orgazem 'mala malica'. Ženske namreč ne preverjamo, ali je v njegovem odvrženem kondomu sperma ali ne. Bingo!

Ko nega zvečer 'boli glava' ...

Mit: Moški je vedno z veseljem pripravljen seksati, če se le ponudi priložnost za to. Realnost: V današnjih časih, ko se od moških (in žensk!) pričakuje, da bodo na vseh področjih spolni, je seks včasih res za-

dnje, kar potrebujejo, čeprav zvečer utrujeni fantazirajo posteljo. Morda so sredi nedokončanih projektov ali pa jim nekaj našira njihovo samozavest – obremenitve, stres, pomanjkanje spanja ali pa partnerica, ki jih ne razume in jih ne podpira v stvarih, ki jim veliko pomenijo? Kadar se želijo moški izogniti seksu, morda res ne uporabljajo stereotipne ženske fraze: boli me glava, kar pa stvar samo poslabša. Res je, da ženske še vedno slabše prenašamo zavrnitev v postelji kot moški. Tridesetletni Matjaž se sprašuje: "Kako naj ji povem, da mi enostavno ni do seksa, ko me ona vsa voljna pričakuje v postelji in že vidim, kako jo bom razočaral?" Želi si le, da bi se punca stisnila k njemu in bi v njenem objemu lahko zaspal. Namig: Če ne moreš razumeti, zakaj se mu včasih zdi seks preveč naporna stvar, ti predlagamo, da se enkrat postaviš v njegovo kožo in se pretvarjaš, da si ti moški zgoraj, on pa ležeča ženska. Roki imej iztegnjeni, krepko suvaj vanj z namišljenim penisom, šepetaj mu packarije v uho in ga obenem še strastno poljublaj. Koliko časa si zdržala, na da si prekinila 'suvanje'? Minuto, dve, tri?

Bi v ritko ... arrrr?

Mit: Moški, ki mu je všeč predmet v dandjiku, je biseksualec, če ne kar prikrit gej! Realnost: Heteroseksualni moški imajo prav tako občutljiv rektum kot homoseksualni. Seveda bi si nekateri moški raje zvrtili luknjo v kolenu, kot da bi pustili, da bi mu

Zaskrbi naj te, če tvoj moški raje masturbira med gledanjem porničev, kot da bi seksal s teboj.

partnerica s prstom ali z ume-
trnim penisom šarila po notra-
njosti anusa, medtem ko se
speet drugi teh užtkov tu in tam
radi poslužujejo. "Fant me je ne-
kega dne prosil za analno pene-
tracijo s prstom. Kmalu je hotel notri dva
in potem že tri prste, tako mu je bilo všeč.
Medtem ko sem mu korenjaka izmenično
sesala in drgnila z drugo roko, sem že po
dveh minutah čutila, da mu bo prišlo tako
močno kot še nikoli. Rekel mi je, da je orga-
zem čutil vse do konic prstov na nogah."
Namig: Ne glede na to, s čim boš svojega
srčka zadovoljevala, je treba upoštevati,
da vse, kar gre 'tja noter', mora iti poooča-
si tudi ven. Poleg tega poskrbi, da bo tvoj
dragi res popolnoma sproščen, vznurjen
in vlažen. Do tega mu boš pomagala z
'rimmingom' (jezičnim draženjem anusa),
pri čemer s slino ne varčuj preveč! Pripo-
ročamo pa, da pri 'vvodu' uporabiš lubri-
kant, še posebej če je tam spodaj še 'ne-
dolžen' ...

Cosmo

Prodaj rabljeni stopniščni vzpe-
njalec - napravo STAIRMAX ([http://
www.youtube.com/watch?v=o
pBHAq7S0Hw&feature=related](http://www.youtube.com/watch?v=o pBHAq7S0Hw&feature=related))
skupaj z invalidskim vozičkom
Küschall (škarje/zložljiv), ki je prire-
jen za dvigalo. Dvigalo je ohranje-
no, potrebuje le novo baterijo za
pogon. Pokličite me na GSM 041
381 772, Toni.

Skupaj na vrh

Fantje, moški, ste prehitri? Ali je morda ona prepočasna? Ponujamo vam sedem metod, kako zgladiti razlike med rjuhami. S pravim dotikom na pravem mestu ob pravem času.

Glavni ste vi

Da jo pripeljete do vrhunca, morate predvsem dražiti njen ščegetavček, kar najlažje počnete z rokami. Zvabite jo v naročje, vanj naj sede tako, da vam bo kazala hrbet. Nato iztegnite roki pred njo in eno roko položite na drugo. Prepletite prste in položite roke na njeno mednožje. S sredincem in prstancem ene roke nežno raztegnite sramne ustnice, z enim ali dvema prstoma druge pa delajte počasne kroge okrog ščegetavčka. Tako boste v njej vzbudili prijeten občutek, ki ga z enim samim prstom ne bi mogli doseči, pa še manj boste utrudili roke. Ko bo vzburjena, porinite prst v njeno nožnico in ga premikajte ven in noter, ob tem pa še naprej krožite okrog ščegetavčka.

Postanite konj

Lahko se še tako trudite (in vemo, da dajeje vse od sebe), a nikoli ne boste obdelali vseh ključnih točk natanko tako, kot si želi ona. Njeni spodnji prostori so kot strojnica – preprosto se dogaja preveč stvari hkrati, da bi jim lahko sledili. Zato ji dovolite, da vas zajaha in sama prevzame

nadzor, vi pa se samo ulezite, dajte noge skupaj in uživajte. Spodbujajte jo, naj bo ustvarjalna; predlagajte ji na primer, naj se giba v krogih namesto gor in dol. Ali pa naj se nagne naprej, da se njen ščegetavček dotakne vaših sramnih kosti.

Obe tehniki pripomoreta, da se ona bolj vzburi, vi pa ne dosežete orgazma. Poleg tega pa bo ona vrhunec dosegla hitreje in pred vami, vi pa boste le zajeli sapo (in uživali v predstavi).

'Prištimate' si jo

Če sta se odločila za položaj, v katerem boste na vrhu vi, bodite pozorni na položaj njenih nog. Uravnavajte ga glede na to, koliko pospeševanja ali zaviranja potrebujete. Kadar ima kolena dvignjena in noge razširjene, boste lahko prodirali globoko in počasi, s tem pa boste ustvarjali manj trenja. Če njena kolena potisnete navzdol, tako da bo ležala iztegnjena na postelji, pa boste dosegli močnejše draženje. Potrebujete še več trenja?

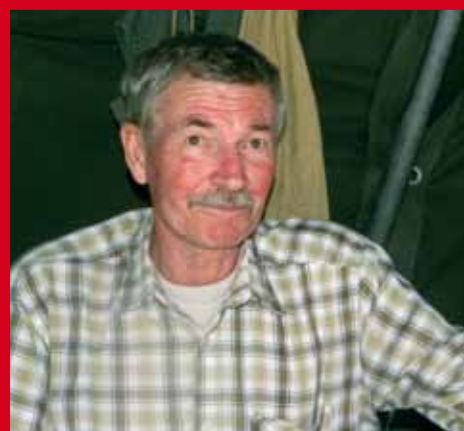
Dajte njeni nogi skupaj, svoja kolena pa postavite na zunanjo stran njenih. Zavedajte se, da je le malo verjetno, da jo boste pri katerikoli od teh različic pripeljali do orgazma, toda naj vam prišepnemo, da kljub temu mnogo žensk uživa v takšni ali drugačni izvedbi misijonarskega položaja – imajo ga za bolj intimnega od kateregakoli drugega.

U-točka

Če vaša partnerica potrebuje dalj časa, da doseže orgazem, kot vi, je oralna stimulacija pred spolnim občevanjem lahko odlična predigra. Osredotočite se na njen ščegetavček, svojo spodnjo ustnico stisnite ob zobe tako, da dosežete močan in stalen pritisk na območje njenega sečevoda, ki leži tik nad vaginalno odprtino in pod ščegetavčkom. Draženje sečevoda je nekaterim ženskam zelo prijetno, ker je ta zraven ščegetavčka.

Naučite se porivati

Kadar oba potrebujeta nekaj dodatne spodbude, poskusita položaj 'dvojnega

Informativno glasilo Izziv
izdaja Društvo paraplegikov
ljubljske pokrajine

Uredniški odbor

glavna in odgovorna urednica:

Mirjam Kanalec

uredništvo:

Janja Rak

Jože Globokar

Gregor Gračner

lektoriranje:

Janja Rak

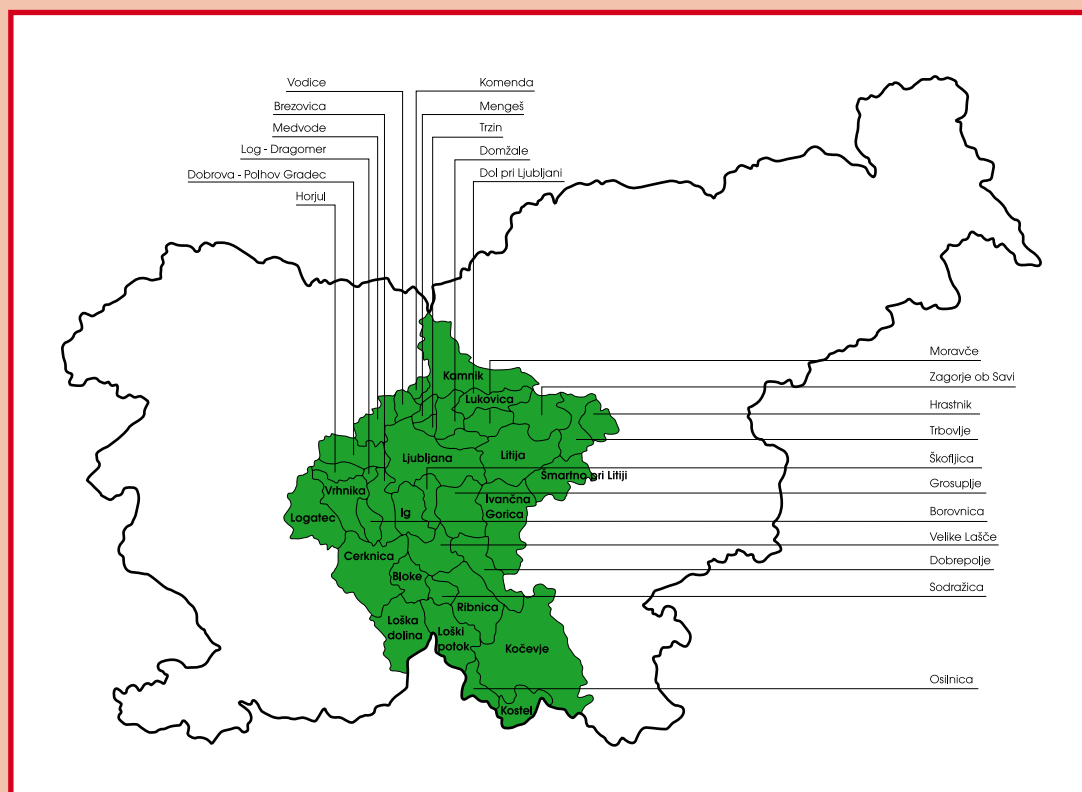
grafična izvedba:

Birografika Bori, d.o.o.

naklada:

700 izvodov

Izziv izhaja
2-krat letno in ga
prejemajo vsi člani
brezplačno!

Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine

Dunajska cesta 188, 1131 Ljubljana, p.p.: 5922

T 01 56 91 123

TRR 03170-1003169118

E dlj.paraplegik@guest.arnes.si

www.drustvo-para-lj.si

orgazma', ki ga je razvil britanski seksolog. Partnerica naj dvigne desno nogo, dokler koleno ni v isti višini z vašim levim ramenom, njena leva noga pa naj počiva iztegnjena na postelji. Prodiranje usmerite proti notranjemu stegnu njene dvignjene noge. Z raztezanjem nog se razteguje tudi nožnica, kar dopušča močnejše prodiranje in več pritiska na ščegetavček.

Spolzko, kadar je mokro

Manj trenja za vas pomeni manjše draženje. Zato vam zelo mastno mazivo, ki precej zmanjša trenje, omogoča, da lahko porivate dlje časa, preden dosežete orgazem. Po drugi strani pa spolzkost maziva skorajda ne vpliva na doseganje vrhunca pri ženskah, saj je ta bolj odvisen od neposredne stimulacije.

V pravem ritmu

Uprite se želji po hitrem, močnem in globokem porivanju v vojaškem ritmu ena, dve oz. noter, ven. Pokažite malo ustvarjalnosti in kombinirajte počasne, globoke porive z rahlimi. Začnite z manj močnimi, ki 'zadenejo' le prvo tretjino nožnice (to je njen najobčutljivejši del) in hkrati ne dražijo preveč glavnice penisa. Z naraščanjem njenega vzburjenja povečujte delež globljih in močnejših porivov. Vstopajte vanjo počasi, izstopajte pa hitro; hitri umiki še bolj vzdražijo ščegetavček, pri čemer vi prav nič ne trpite. 🍏

Men's health

Zahvale

Prav vsem, ki ste mi nesebično prisluhnili pri sofinanciranju osebnega dvigala za invalide, se iskreno zahvaljujem za finančno pomoč, saj brez vas vsega tega ne bi dosegel. Tako se sedaj, ko je dvigalo v zaključni fazi izdelave, počutim še bolj samostojno. Iz kletnih prostorov se bom lahko končno preselil v stanovanjski del in se znebil svojega najtežjega problema, ki me je mučil nekaj let.

Ob tej priložnosti se moram zahvaliti tudi vsem ostalim, ki so poleg društva in predsednika Gregorja Gračnerja sodelovali pri tem projektu: Zvezi paraplegikov Slovenije in njenemu predsedniku Danetu Kastelicu, Društvu invalidov Hrastnik, Zvezi invalidov Slovenije, županu Hrastnika, Karitas, Cementarni Trbovlje, Mercatorju Ljubljana, Elektro Ljubljana ter zavarovalnici Adriatic Slovenija iz Kopra.

Posebno hvaležnost bi izrazil socialnemu referentu Rafku Jurjevčiču, ki mi je nesebično prisluhnil, me obiskal tudi na domu, da se je soočil z nastalo situacijo, me bodril, ko sem skoraj obupal. Zbrati tako veliko vsoto ni mačji kašelj, saj dvigalo za seboj potegne še veliko stroškov za pripravo in postavitve. Rafko je vse to razumel in mi stal ob strani!

Iskrena hvala vsem! To so bile sanje, ki so se mi zdaj uresničile.

Ivan Dečman

**Če je edina molitev,
ki ste jo v življenju
izrekli, "HVALA", to
zadostuje.
(Mojster Eckhart)**

Zdravilišče Laško (po novem Thermana d.d) nam je podarilo 30 rabljenih televizorjev, ki smo jih razdelili članom. Poklonili so nam tudi vikend paket za dve osebi, kar bo glavni dobitek na novoletnem srečelovu, in druge praktične nagrade. Za vse poklone se iskreno zahvaljujemo.

DPLJ

Zveza paraplegikov Slovenije je društvu že tradicionalno podarila 10-dnevno bivanje za 5 oseb v hiški v Čatežu, ki bo dobitek na srečelovu. Iskrena hvala!

DPLJ

Vsem podjetjem in posameznikom, ki so nam v preteklem letu stali ob strani tako moralno kot finančno, se iskreno zahvaljujemo. Hvala tudi vsem, ki so nam darovali dobitke za novoletni srečelov.

DPLJ

Prodam invalidski voziček Kúschall Compact za 350EUR! Voziček je »gajbica«. Pokličite me na GSM 041 381 772, Toni.

Voščilo za novo leto

*Ko hodiš, pojdi zmeraj do konca.
Spomladi do rožne cvetice,
poleti do zrele pšenice,
jeseni do polne police,
pozimi do snežne kraljice,
v knjigi do zadnje vrstice,
v življenju do prave resnice,
a v sebi - do rdečice
čez eno in drugo lice.
(Pavček)*

*Želimo vam polne police vsega dobrega!
Vaše društvo*

DRUŠTVO PARAPLEGIKOV LJUBLJANSKE POKRAJINE

Dunajska cesta 188

1131 Ljubljana, p.p.: 5922

T 01 56 91 123

TRR 03170-1003169118

E dlj.paraplegik@guest.arnes.si

www.drustvo-para-lj.si

URADNE URE DRUŠTVA

PONEDELJEK:

Ana Pavšek – masaža, presoterapija,
osebna asistenca

TOREK:

Gregor Gračner in Draga Lapornik –
operativno delo in blagajna

SREDA:

Rafko Jurjevčič – sociala

ČETRTEK:

Robert Žerovnik – šport in rekreacija

PETEK:

Mirjam Kanalec, ki jo včasih nadome-
šča Rok Bratovž – operativno delo

Zaradi reorganizacije vas prosimo,
da kličete na društvo glede na vašo
vprašanja določen dan in **v času
uradnih ur.**

**Uradne ure so vsak delavnik med
10. - 14. uro.**